

## 2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

### 2.1. EVOLUȚIE

#### 2.1.1. Date privind evoluția în timp a unității administrativ-teritoriale și a localităților

##### A. Reședința de comună Moldovenești

###### 1. Localizare

###### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice:

###### Denumiri:

Istorice: Sec. XI - Castrum Turda<sup>1</sup>; 1291 și 1313 -Turdavar<sup>2</sup>; 1394 - Tordavar<sup>3</sup>; se schimbă în sec. XIV, 1332-1336 – Warfalia<sup>4</sup>, 1587 – ben Várfalva; 1618 – ban Várfalva; 1665 – ben Várfalva sedis Siculicalis Aranyos<sup>5</sup>; 1769-1774 – Várfalva<sup>6</sup>; 1839 – Várfaleou; 1920 – Varfalău; prezent – Moldovenești (după o familie locală de origine moldoveană, poate în onoarea folcloristului Ioan Micu Moldovan).

Etnice-curente: Moldovenești, Varfalău – limba romană / Várfalva, Váralja<sup>7</sup> ori Tordavár<sup>8</sup> – limba maghiară

Încadrare în unități teritoriale istorice<sup>9</sup>:

1291 – VII-lea Scaun Secuiesc, "Scaunului Arieșului"

1839, 1863, 1873 – Scaunului Arieșului, raionul de Sus

1850 – Districtul Militar Cluj, aria Turda, raionul Torockó

1857 – Comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880/1910 – Comitatul Turda-Arieș, raionul Toroczkó

1920-1968 – jud. Cluj

1920 – jud. Turda-Arieș, p. Trăscău

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazul

1941 – jud. Cluj-Turda, p. Mihai-Viteazul

1956 – R. Cluj, r. Turda

1966 – com. Moldovenești

###### 2. Istoricul

###### 2.1. Prima atestare documentară, etimologia denumiri:

1291 - Prima atestare documentară a localității datează din 1291, în scrisoarea de privilegiu a lui II. Endre, enumerând între satele Plăiești și Pietroasa (în document Kövend și Csegez) numele unui sat, și anume "Turdavár", fiind astfel una din cele mai vechi localități din zona Turzii. Mai târziu, în anul 1394 regele Sigismund reemite privilegiile, din documentul respectiv reiese ca "Tordavár" este identic cu "Várfalva" "Turdawar alias Varfalva vocata". Numele localității provine din cuvântul compus var = cetate și falu/falva = sat („Várfalva” = „Satul Cetății”), cu referire la ruinele medievale de pe Dealul Cetății.

###### 2.2. Istoricul – influențe sau mențiuni asupra Țesutului urban, cadru construit – amenajat

Datele istorice sunt cunoscute din o serie de pomeniri documentare, care cresc în număr dar și diversitate, începând

1 De la castrul roman din vecinătate

2 privilegiului regelui Andrei al III-lea, emis la Alba Iulia la 12 martie 1291, care transcrie și confirmă privilegiul de danie al regelui Ladislau Cumanul din 18 septembrie 1289 și Orbán Balázs Székelyföld leírása, V. 1868

3 După scrisoarea de privilegiu a lui Sigismund în 23 decembrie 1394 (Orbán Balázs, Székelyföld V. 1868, p. 175).

4 Dijma papală în anul 1332-1333.

5 Léstyán Ferenc, Megszentelt kövek, p. 67.

6 harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 110).

7 Erdély története, p. 45 "Aranyos folyó völgye felett Várfalva-Váralján feltárt temetőrés az első Tordavár várnépének korai temetője".

8 Tordaváros és környéke, p. 23.

9 Hansgerd Göckenjan, *Hilfsvölker und Grenzwächter im mittelalterlichen Ungarn* [Popoare auxiliare și paznici de graniță în Ungaria medievală], Wiesbaden, 1972, pp. 114-13 și Ignaz de Luca, *Das Großfürstenthum Siebenbürgen, Geographisches Handbuch von dem Oestreichischen Staate* Band 4 Viena 1791, pp. 491-549.

deja de la începutul secolului XI. Aceste date sunt prelucrate apoi, de Orbán Balázs<sup>10</sup>, Jakó János<sup>11</sup>, Imreh István<sup>12</sup>, Lestyán Ferenc<sup>13</sup> din care, menționăm în cele ce urmează cele mai importante:

1075 – cetatea de pe "Dealul Cetății" amintită sub numele de „castrum quod vocatum Turda”

1241 – invazia tătară, ce distruge părți ale cetății, satul a fost „ars, distrus si pradat”<sup>14</sup>

1291 și 1313 – cetatea amintită sub denumirea de terra Turdavar<sup>15</sup>

1333-1335 – anul în care s-a construit biserica unitariană

1600 – din documentele lui Várfalvi Dániel reiese, care sunt parcelele și curia familiei Várfalvi, unde baronul, Jósika, începe să construiască castelul<sup>16</sup>

1612 – sunt ridicați la rang nobil doi soldați (Patkó Ferencz și János), prin documentul de atestare aflăm despre existența (a priori) unui conac ce aparținea familiei Patkó<sup>17</sup>

1613 – biserică este reclădită în stil gotic<sup>18</sup>

1618 – Bethlen Gábor conferă comunei dreptul de a ține două târguri mari, la nivel de țară (de ziua Szent György, 24 aprilie și Szent Demeter, pe 26 octombrie), și de a organiza târg de duminică, săptămânal<sup>19</sup>

1625 – se construiește turnul bisericii<sup>20</sup>

1655 – se construiește zidul de incintă cu metereze al bisericii

1661 – atacul turcesc al lui Ali Pasha, ce pârjolește mai multe părți ale satului și ale bisericii<sup>21</sup>

1672 – refacere completă după turci (la cerea Fodor Jakab, se ridică absida cu contraforturi)<sup>22</sup>

1742 – reamenajare și reconsolidare la turnul bisericii

1783-1788 – clădirea turnului actual al bisericii, respectiv părții andosate în stil baroc

1809 și 1859 – reamenajare și reconsolidare la turnul bisericii

1850 -1858 – știm că funcționa școala (clasele 1-4), sub conducerea dascălului Csiki György<sup>23</sup>

1908 – renovare generală a bisericii

1930 – evaluare de monument la biserică

1958 – reconsolidarea bisericii, acoperire cu var a întregii construcții<sup>24</sup>

### 2.3. Date statistice referitoare la populația ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Conform datelor de recensământ<sup>25</sup> reprezentate în tabelul de mai jos, populația satului, după dublarea înregistrată între 1850 și 1890, este într-o creștere continuă, atingând o culme la sfârșitul secolului 19, menținând-o pe tot de parcursul secolului cu relativ minime fluctuații, până în 1956/1966, când începe să scadă în general numărul locuitorilor în localitate, cu aprox. 400 de persoane (ambele etnii de majoritate, maghari și români), probabil, datorită promovării urbanizării de către Partidul Comunist. Populația scade extrem, între 1966 și 1992 cu mai mult de 900 de persoane, iar în ultimele două decenii cu încă 200 de persoane.

În ceea ce privește diversitatea după etnie în localitate, aceasta nu prezintă schimbări mari: predomină populația maghiară – minoritățile fiind prezente mai ales între 1880 și 1900 și circ. un deceniu înaintea celui De-al doilea Război Mondial (romi, respectiv alte etnii). Cel mai mică minoritate este reprezentată de germani. Majoritatea populației a fost și în continuare este maghiară, deși dispune și de minoritatea română semnificativă. Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Moldovenești se ridică la 3.317 locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 3.644 de locuitori<sup>26</sup>. Majoritatea locuitorilor sunt maghiari (55,14%). Principalele minorități sunt cele de români (38,83%) și romi

10 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868

11 *Az aranyos mente múltjából, Művelődés* 24/6, 1971, pp.7-11

12 *Földközösség Aranyosszéken* in Imreh István, *Erdélyi hétköznapiak, 1750-1850*, Bukarest 1979, pp. 19-24

13 *Megszentelt kövek. a középkori erdélyi püspökség templomai*, Gyulafehérvár, 2000, p. 67.

14 Texte Măhăcene din „*Codex Sturdzanus*” sec. 16.

15 Orbán Balázs, Székelyföld V. 1868, p. 175

16 Căpătalan Alba Iulia, *Lib. Reg. Sig. Báthori*, I. 421.

17 la arhivele Guberniului din Transilvania, Trans. Conv. Tom. VII. 112.

18 atestată de inscripția de la turnul bisericii: „*Hoc opus renovatum est ANNO D. 1613. 29. may Parocho existente Johanne Némai unitari... Regnante principe Gabriele Bátori Avtore Petro Lopicica Rákosiensi*”

19 SzOK 4, 197-198

20 István Uzoni Fosztó, *Hist. unit. Tran.* II. 378

21 Idem.

22 Orbán Balázs, Székelyföld V. 1868

23 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 186.

24 legat de biserică unitariană sursă: preoptul satului, Barabás Zsolt și un studiu amplu, încă nepublicat.

25 <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/sjfel02.pdf> (2010) - date statistice - Varga E. Árpád : ERDÉLY ETNIKAI ÉS FELEKEZETI STATISZTIKÁJA - Népszámlálási adatok 1850-2002 között

26 Recesamant 2002.

(3,5%). Pentru 2,44% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută.<sup>27</sup>

Statistica populației pentru localitatea Moldovenești:

An	Popl.	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
1850	6.678	2.277	4.138	5	258	0
1880	7.158	2.374	4.479	1		304
1890	7.583	2.372	5.064	2		145
1900	7.422	2.444	4.969	8		1
1910	7.512	2.568	4.901	9		34
1920	7.196	2.601	4.558	1		36
1930	7.374	2.611	4.604	2	136	21
1941	7.486	2.825	4.453	7		201
1956	6.789	2.636	4.108	6	36	3
1966	6.050	2.357	3.672	2	18	1
1977	5.157	1.990	3.102	2	59	4
1992	3.898	1.522	2.330	2	44	0

În ceea ce privește populația satului din punctul de vedere confesional după Reformă trece la credința unitariană, în intrând și în posesia bisericii vechi. Religia unitariană rămâne majoritară până în ziua de azi. În anii 1700, se ridică și o capelă privată catolică, înainte de 1945 predomină confesiunea greco-catolică, iar după aceea, cea ortodoxă. Minoritatea este reprezentată de către romano-catolici, și de la 1870-180 de către confesiune izraelită și ortodoxie (în sec. 20 se observă o creștere).

Statistica confesională pe localitatea Moldovenești:

Statistica	An	Popl.	Confesiuni					
			Ortodox	Greco-catolic	Catolic	Evreu	Reformat	Unitarian
	1850	994		197	32		31	734
	1857	986		203	35		21	727
	1869	1066	1	208	48		19	790
	1880	1056	4	206	33	4	11	798
	1890	1059	5	194	27	14	15	804
	1900	1123	2	167	46	10	29	868
	1910	1145	6	207	40	10	30	852
	1930	1116	17	176	37	7	49	830
	1992	1286	249	15	26		37	943

### 3. Descrierea spațiului natural

#### 3.1. Cadrul natural

Comuna situată la sud de la râul Arieș are atribuiri geo-naturale versatile: având suprafața în mare parte formată de dealuri și podiș, pe de altă parte, multe dintre sate sunt delimitate și de pădure, respectiv de Cheile Borzești spre nord-vest. Hotarul de vest al comunei este alcătuit de ultimele culmi spre nord ale Munților Trascăului, culminând în apropierea satului Pietroasa în "Colții Trascăului" înalți de 1128 m. Valea Arieșului părăsește zona montană în dreptul localității Moldovenești, de unde, spre est, sud-est și-a creat o vale largă, terasată, cu aspect depresionar, care reprezintă 40% din teritoriul comunei. Geologic întâlnim marne, argile, pietrișuri, predominante în zona deluroasă, iar pe malul depresionar al Arieșului găsim depozite de terasă (pietrișuri, nisipuri).

#### 3.2. Influențele spațiului natural asupra localității și relația cu teritoriul

Activități specifice zonei: agricultură, legumicultură, creșterea animalelor, exploatare de piatră calcaroasă de la Cariera Podeni, exploatarea de lemn. Nu departe de Moldovenești se află (pe partea stângă a Arieșului) Valea și Cheile Borzești, precum și Cabana Buru din „Pădurea Orașului”. Pe culoar se afla localitățile Moldovenești, Plăiești și Bădeni. Privind localitatea Moldovenești pe șoseaua Turda-Abrud, între Moldovenești și Buru, exista pe vremuri un loc de mare atracție turistică, o îngustare a drumului, numită de localnici *Colțul Fetei (l. magh. Leanykö)*, flancat de două stânci înalte și impunătoare. Din cauza accidentelor frecvente rutiere petrecute aici, stânca dinspre Arieș a fost aruncată în aer în anii 1960, șoseaua lărgită.

<sup>27</sup> Recesământ 2011.

#### 4. Tipul de aşezare

##### 4.1. Tipul de aşezare

Satul are o formă tipică submontană, de tip răsfirat, s-a dezvoltat de-a lungul râului și văilor formate de afluenții<sup>28</sup> râului Arieș, având o structură aproape regulată, urmărind forma văii. Se dezvoltă în jurul DJ103G (nord-sud), și DJ82 (vest-est) amândouă trecând prin sat. În centrul satului străzile principale se intersectează în formă de Y. Casele sunt aliniate la drum.

##### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica) nu sunt ierarhizate topografic fiind aflate în zona periferică a localității, pe o terasă înaltă. Datorită neplanificării sistematice a localității planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenurile lucrativă evidențiază o siluetă răsfirată.

##### 4.3. Tipuri de străzi

Străzile au fost trasate și au evoluat în funcție de cadrul natural. Adaptarea la planul topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În centrul localității au fost favorizate insulele de gospodării aproape neregulate, în forme variabile, dar în principiu satul este format prin străzi secundare așezate perpendicular pe strada principală.

##### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Structura în afara nucleului central se caracterizează prin structura satelor montane dispersate, unde loturile sunt mai îndepărtate unul de altul cu forme neregulate. Desigur factorii geografici influențează acest sistem și astfel conduc la apariția loturilor dreptunghiulare sau chiar neregulate, specifice de altfel și structurilor stradale arhaice.<sup>29</sup>

##### 4.5. Comparația istorică a tramei stradale și al țesutului urban

Pe baza planurilor topo militare de epocă, se poate realiza o comparație istorică asupra evoluției țesutului urban în vederea stabilirii zonelor istorice și nucleul generator al localității.

Inexactitatea suprapunerilor țesutului se pot datora și limitelor tehnice de a reda realitatea cu exactitatea unei imagini din satelit. Din acest motiv planșele suprapuse trebuie analizate pe baza suprapunerii traseelor străzilor, țesutului, cursului de apă cu o marjă de eroare dar cu păstrarea continuității topografice.

Pe baza analizei de suprapunere de țesut urban și tramă stradală putem constata că rețeaua stradală al localității era deja formată în epoca realizării primei ridicări topo analizate. Țesutul nu s-a schimbat în timp, doar a fost completat și densificat cu unele legături (străzi) noi.

Este important de menționat faptul, că pe parcursul secolului al 19-lea, datorită regularizării cursurilor de apă și a extinderii vetrei de sat, se pot observa anumite schimbări în planimetrie, dar structura vetrei rămâne în mare parte neschimbată.

#### 5. Tipuri de construcții și categorii de forme

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica, școala care nu mai funcționează) nu sunt ierarhizate topografic, biserica, de exemplu, aflându-se la marginea vestică a localității, dar primăria localizându-se în centrul comunei. Datorită neplanificării sistematice a localității, planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenurile lucrativă evidențiază o siluetă răsfirată.

##### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

###### 1. Biserica unitariană (C-II-m-B-07715)

Amplasată la marginea nord-vestică a localității, la vest de valea Arieșului, pe lângă un punct de vamă important încă din antichitate pentru întreaga regiune a Transilvaniei, biserica unitariană din localitatea Moldovenești (jud. Cluj) este considerată una dintre cele mai importante monumente romanice și gotice, dispunând de o istorie arhitecturală complexă.

Prima fază a bisericii datează din anii 1333-1335 întrucupând un exemplu al stilului tipic romanic, cu elemente păstrate până azi. Ca exemplu: deschiderea de fereastră cu decor în stil romanic pe fațada nordică și sudică. Mai târziu biserica a suferit diferite modificări structurale la rând: a fost reclădită în stil gotic (păstrând până astăzi poarta în stil got rustic pe latura sudică), respectiv diferite procese de reamenajare și reconsolidare în anii 1613 (biserica), 1672 (refacere completă după turci), 1742 (turn), 1783-1788 (clădirea turnului actual, probabil partea andosată, construită în stil baroc), 1809 și 1859 (turn), 1908 (renovare), 1930 (evaluare de monument) și 1958 (renovări, acoperire cu var).

<sup>28</sup> ridicarea topografică din 1763-1787 sunt semnalate diferite pâraie, văi pe hartă ex. Pârăul Csegez

<sup>29</sup> Furu A., 2007. 92.

Se constată că elevația pe întreaga suprafață a bisericii a fost reclădită (probabil în perioada barocă ori după invazia turcilor, 1672) și dispune de caracteristici comune, generale, îngreunând identificarea diferitelor faze de construcție pe acest nivel.

### **2. Biserica ortodoxă**

Biserica Ortodoxă a fost construită în jurul anului 1900 pentru românii care lucrau pe moșia baronului Jósika Gábor. Are hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”. Biserica nu se află pe noua listă a monumentelor istorice. Edificiul al fost renovat în 2011.

### **3. Biserica unitariană Văleni**

Biserica unitariană, ce a fost cândva a satului Văleni/Rachiș, a fost construită în 1632. În stil baroc, cu planimetrie hală. Construcția nu este clasată în Lista Monumentelor Istorice.

## **5.2. Funcțiuni publice**

Avem puține informații despre primărie, casa de cultură ori școală, respectiv nu dispunem de menționări scrise referitor la istoricul acestor structuri. Școala (clasele I-VIII), este localizată în vatra satului și este inactivă; respectiv, casa de cultură se situează pe latura nord-vestică a satului. Clădirea a fost construită cu mare probabilitate la început de secolul 20. Pentru primărie vezi la 5.5. subcapitolul cu titlul „Castelul baronului Jósika” (cod LMI CJ-I-s-B-07120).

Una din clădirile care dețin funcție publică și fac parte din categoria edificiilor cu valoare ambientală, este dispensarul.

## **5.3. Modul tradițional de ocupare a parcelei**

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pârâului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învățat al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

## **5.4. Vechimea generală a fondului construit**

Fondul construit, în afară de Biserica Unitariană de sec. 13. (alterată în perioada barocă, și la început de sec. 20.) și unele clădiri publice (Castelul Baronului Jósika, de sec. 17, astăzi primăria) este tipic satelor din județ, cu casele mai vechi fiind alterate sau reconstruite. În general, provin din a doua parte a secolului 20. Totuși, s-au păstrat câteva case de locuit, și clădiri anexe mai vechi, de la sfârșitul secolului al 19-lea, începutul secolului al 20-lea. În acest fel, se găsesc și formele tradiționale de construcții. Conform cercetării etnografice<sup>30</sup> marea parte a caselor au fost zidite pe cale proprie, cu lucru în familie sau cu ajutorul voluntar al membrilor comunității din sat. Astfel dispun de un caracter propriu, ce crește valoarea lor de patrimoniu. Cu toate acestea, de multe ori, s-a apelat și la meșteri locali (dulgheri, zidari, tâmplari, fierari) pentru diferite etape de lucru. Materiile prime au fost produse ori/ și achiziționate pe cale proprie. De exemplu, piatra din Pietroasa/ Csegezsből, Podeni/ Székelyhidasról sau Moldovenești/ Várfalváról. Cărămizile folosite erau făcute de mână, de localnici, sau s-a apelat la țigani care călătoresc. Deasemenea, buștenii, materialul de acoperit din paie, ori șindirila și le-au furnizat pe cale proprie posesorii loturilor.

Cercetările de teren, dar și cele de arhivă și statistice arată o tendință de îmbătrânire a fondului social-uman al comunei, situație care atrage după sine un fenomen extrem de comun la nivel de țară inclusiv, anume, al părăsirii modului de construcție tradițional, optându-se mai ales la construcțiile din material noi, stiluri "importate" din Europa de Vest. Majoritatea obiectivelor de acest gen inventariate, (în proporție de 90%) sunt nelocuite, aflându-se în stare de conservare degradată, unele dintre ele fiind deja dărâmate, sau alterate vizual de construcții noi pe aceeași parcelă. Situația lor în teriotriu, per ansamblu, prezintă un aspect răsfirat pe teritoriul satului, neputând impune zone protejate bine delimitate. Totuși, se propune studierea acestora prin studii istorice integrate, la nivel de PUZ, cu scopul primar de inventariere ale acestora. După caz și posibilități (toate fiind în proprietate privată) se propune conservarea acestora, eventual, în case de vacanță, sau case de oaspeți tradiționale, luând parte astfel și în lansarea comunei în circuitul turistic.

## **5.5. Situri arheologice**

Zona comunei care se află în câmpia formată de Arieș deține un potențial arheologic extrem de important, mai ales datorită a doi factori: 1. Poziția apropiată de castrul legionar de la Turda; 2. Ieșirea Arieșului din defileu, zonă strategică atât din punct de vedere comercial, cât și militar.

### **1. Situl arheologic din punctul "Dealul Cetății" (cod LMI CJ-I-s-A-07118)**

Situată la vest de satul de centru la circa 500 m, construită pe o înălțime de 480 m, denumit "Dealul Cetății" pe malul drept al Arieșului, constituind un punct de control, punct strategic la intrarea în Cetatea Munților Apuseni, unde se exploata aur

<sup>30</sup> conform proiectului de cercetare din 1992 coordonată de Keszeg Vilmos <http://muvelodes.net/aranyosszek-mai-ertekeinek-a-felmerese>

optimal pentru plasarea unei cetăți. De fapt, nu a scăpat atenția romanilor și, astfel, conform istoricilor pe această culme stâncoasă aici s-a construit un castru roman, ce supraveghea calea militară dintre munți, ce duce la minele de aur.<sup>31</sup> Fortificația de epoca medievală (sec. 12-13., anul 1241) ce devine cetate regală în sec. 12., iar în anul 1241 în urma invaziei tătară este distrusă și părăsită.<sup>32</sup>

Mai târziu, pe aceasta s-a construit în perioada medievală a nouă cetate, ce datează probabil la începutul secolului al 11.-lea. Cetatea e amintită (indirect) într-un document din anul 1075, sub numele de castrum quod vocatum Turda<sup>33</sup> (iar în 1291 sub denumirea de terra Turdavar), fiind astfel una din cele mai vechi localități din zona Turzii. S-a dărâmat probabil după cea a doua invazie a tătarilor (din 1285). Fortificația Moldovenești I este înconjurată de un val de pământ de mărime variabilă având o lățime de 7m și o înălțime de 1,5m - în prima ei formă. Iar ulterior (în secolul al XII-lea) a fost întărită cu ziduri de piatră. A fost definitiv abandonată în partea a doua a secolului al XIII-lea. Puținele rămășițe ale fortăreței (cu dimensiunea de 190 x 100 m) se mai pot vedea și azi ("Dealul Cetății").<sup>34</sup> Pe partea de sud se vede un șanț, care ar fi fost intrarea în cetate. Rămășițele fortăreței (190 x 100 m) se mai pot vedea și azi. Pe partea de sud se vede un șanț, care ar fi putut să fie intrarea în cetate.

### 2. Necropola medievală din grădina fostului castel Jósika (cod LMI CJ-I-s-B-07120)

S-a descoperit și deopotrivă un cimitir de sec. 11., în curtea castelului Jósika.<sup>35</sup> În cursul lucrărilor de plantare realizate în primăvara anului 1912 la Moldovenești, în grădina Castelului baronului Jósika Gábor, a fost dezvelit incidental un cimitir de inhumație, cu 57 de morminte. Săpăturile au dezvăluit ca este de aceeași perioadă cât și cetatea, probabil ținând de istoria acesteia.<sup>36</sup>

Géza Bakó a reluat într-un studiu din anul 1969, cimitirul de la Moldovenești. Analizând modul de dispunere a mormintelor în această necropolă, a stabilit din punct de vedere cronologic 3 zone, pe care le atribuția generațiilor consecutive ale unei comunități compuse din mai multe familii: zona I /grupurile 1-4, datată în primele decenii ale secolului al XI-lea; zona II /grupurile 5-8, încadrată pe baza monedelor de la regii arpadieni între 1030-1060 și zona III/ grupurile 9-12, între 1050-1080<sup>37</sup> Si Situl se consideră a fi de o importanță majoră pentru întreg județul Cluj și toată Transilvania.

### 3. Așezarea preistorică de la "Șanțul Păgânilor" (cod LMI CJ-I-s-B-07119)

Șanțul Păgânilor ("Futohegy") este o așezare, categoria locuire civilă (cu menționate descoperiri Bodrogheresztur) de Neolitic timpuriu – cultura Starčevo Criș – ce se află lângă sat, pe înălțimea Futonesy.<sup>38</sup>

### 4. Situl roman - probabila villa rustica sau așezarea romană - la cca 2 km de cetatea de la Moldovenești (cod LMI CJ-I-s-B-07121)

Singurele descoperiri *in situ* de pe teritoriul comunei par să fie cele situate în punctul „Noroi”, aflat la 800 m nord-vest de gară. Aici s-au descoperit cărămizi, țigle și fragmente ceramice, materiale care indică cu certitudine o așezare rurală. Cât privește celelalte materiale arheologice (12 inscripții, reliefuri, statui, monumente arhitectonice din piatră, etc.), se pare că ele se aflau în poziție secundară.<sup>39</sup>

## 5.6. Monumente istorice clasate

### 1. Castelul Jósika din Moldovenești, MI CJ-II-m-B-07716

Castelul, construit în stil baroc, dotat și cu perioadă medievală (sec. XVI)<sup>40</sup> este utilizat în prezent de Primărie. Várfalvi Gáspár a decedat pe la mijlocul sec. 17. conform studiilor istorice ca consecință moșia și dreptul de proprietate la comună i-a revenit familiei Jósika. În a doua jumătate a sec. 17, de baronul Jósika (II) Gábor figurează drept proprietar al moșiei.<sup>41</sup>

Castelul Jósika din Moldovenești are o arhitectură cu totul deosebită, fiind realizat în stil baroc și este fiind unul dintre putinele obiective istorice importante care se află într-o stare bună, în sensul că amplasamentul nu este o ruină. În prezent în Castelul Jósika din Moldovenești se află și sediul primăriei din localitate.

Castelul este construit în formă de U, o clădire cu un singur nivel, excepție făcând doar aripa de legătură, care este etajată. Fațada din partea curții este dominată de verandă din coloană cu balustradă din piatră sculptată acoperită cu sticlă, dobândind astfel suprafețe mari acoperite cu geamuri care oferă lumină celor trei aripi ale clădirii. Fațada dinspre curte este subliniată de elemente sculptate, două colonete și două semi-colonete care alcătuiesc un pridvor echipat cu două ferestre semi-circulare. Deasupra intrării ordinară se afla un blazon dublu, cu coroană de baron șase fleuroane/colțuri, susținut de lei. Holul de

31 A székely ősvárak II. p. 81

32 <http://ran.cimec.ro/sel.asp?describe=moldovenesti-moldovenesti-cluj-situl-arheologic-de-la-moldovenesti-dealul-cetatii-cod-sit-ran-58730.01>

33 Atlasul localitatilor judetului Cluj. p 196

34 Ţiplic, Ioan Marian, Organizarea defensivă a Transilvaniei în Evul Mediu, secolele X-XIV, Militară, București, 2006, 249

35 Roska Marton

36 rapoarte și cercetari pe linkul <http://www.cimec.ro/scripts/ARH/RARIndex/sel.asp?nr=15&Lang=EN&NrSel=0&IDRap=1477>

37 Aurel Dragotă, Aspecte de multiculturalitate spirituală. Rit și ritual în Transilvania și Europa Centrală și de sud-est (secolele 9-11), Alba-Iulia, 2006.

38 Maxim, Zoia, Neo-Eneolitic din Transilvania. Date arheologice și matematico-statistice, 1999, 649

39 Dumitru Popa: Villae, vici, pagi. Așezările romane din Dacia, 2002, 417, S.IX

40 <http://ran.cimec.ro/sel.asp?describe=moldovenesti-moldovenesti-cluj-castelul-josika-de-la-moldovenesti-cod-sit-ran-58730.05>

41 scrisorile ecclesiei unitariene din Moldovenești, numărul 13.

la intrare este adosat de două structuri divizate în patru secvențe de ferestre cu cadru dreptunghiular, prevăzute cu ancadrament. Pe partea de sus a clădirii observăm șase turnulețe cu monograma B. J. Din castelul se coboară printr-un șir de scări frumoase în parcul cu alee reamenajate de curând.

### 5.7. Formele dominante ale construcțiilor din punct de vedere urbanistic

Caracterul fondului construit din punct de vedere urbanistic în localitatea Moldovenești se materializează prin înșiruirea de case de a lungul străzilor, având o planimetrie dreptunghiulară și așezate perpendicular cu latura lungă, având latura scurtă paralelă cu strada. Acoperișul specific în general în patru ape conferă un fronton din punct de vedere perspectiv mai plat dar care armonizează cu caracterul blând al peisajului înconjurător dominat de dealurile joase și deschiderea generoasă a văii râului Arieș.

## B. Sat Bădeni

### 1. Localizare

#### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice:

Denumiri:

Istorice: 1291 – Bagyun<sup>42</sup>; 1313 – Bagium<sup>43</sup>; 1332-35 – Bakun, Bagin și Bagun (congregație independentă)<sup>44</sup>; 1769-1774 – Bagyon; 1839 – Basin, Batsin; 1863 – Bázsin; 1873 – Bazines; 1920 – Bădeni.

Etnice-curente: Bogin sau Bogiu – limba română / Bágyon – limba maghiară

Încadrare în unități teritoriale istorice<sup>45</sup>:

1291 – al VII-lea Scaun Secuiesc, "Scaunului Arieșului"

1763 – Regimentul Frontieră de Husari

1651/1844 – reședință de Scaun (mutat aici de la Plăiești)

1839, 1863, 1873 – Scaunului Arieșului, raionul de Sus

1850 – comitatul Cluj, aria Turda, raionul Torockó

1857 – comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880-1910 – Județul Turda-Arieș, raionul Turda

1920 – jud. Turda-Arieș, p. Turda

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazul

1941 – jud. Cluj-Turda

## 2. Istoricul

### 2.1. Prima atestare documentară:

1291 – prima atestare a comunei

### 2.2. Istoricul – influențe sau mențiuni asupra țesutului urban, cadru construit – amenajat

Datele istorice sunt cunoscute dintr-o serie de pomeniri documentare, care cresc în număr dar și diversitate, începând deja de la începutul secolului XI. Aceste date sunt prelucrate apoi, de Orbán Balázs<sup>46</sup> și Kovács András<sup>47</sup> din care, menționăm în cele ce urmează cele mai importante:

1291 - prima atestare a comunei<sup>48</sup>

1338 - prima atestare a bisericii<sup>49</sup>

1595 - lucrări noi la biserica unitariană<sup>50</sup> (zid de incintă?)

42 privilegiul regelui Andrei al III-lea, emis la Alba Iulia la 12 martie 1291, care transcrie și confirmă privilegiul de danie al regelui Ladislau Cumanul din 18 septembrie 1289.

43 atestare documentară: Confirmationalis din 1313.

44 în registrele papale (an/rubrică) după cum urmează: 1332/598. „Georgius sac. de Bakun solv. 40 den.”; 1333/ 633: „Georgius sac. de Bagin solv. 35 den. et 5 lyliatos.”; 1334./663. I.: „Georgius sac. de Bagum solv. 40 den.” și anul 1335/703. I.: „Georg. sac. de Bagun solv. 5 gr.”.

45 Hansgerd Göckenjan, Hilfsvölker und Grenzwachter im mittelalterlichen Ungarn [Popoare auxiliare și paznici de graniță în Ungaria medievală], Wiesbaden, 1972, pp. 114-13 și Ignaz de Luca, Das Großfürstentum Siebenbürgen, Geographisches Handbuch von dem Oestreichischen Staate Band 4 Viena 1791, pp. 491–549.

46 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868.

47 Kovács András. A bágyoni régi templomban találtatott ritkaságokról, in: Emlékkönyv Imreh István születésének nyolcvanadik évfordulójára, 1999, 227-233.

48 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868.

49 Benkó Elek, A középkori Székelyföld I-II, 2012, 153.

50 Kovács András Idem, p. 227.

1668 - lucrări de reînnoire totală și alte lucrări făcute la biserică<sup>51</sup>

1658-61 - atacul turcilor

1672/73 - se construiește turnul de astăzi, cu decorațiune în stil renașcentist

1746 - supusă reînnoire (totală) a bisericii (după A. Kovács este o datare greșită)<sup>52</sup>

1788 - lucrări la biserică<sup>53</sup>

1808/9 - biserica este demolată, înlocuită de o construcție nouă<sup>54</sup> (cod *LMI CJ-II-m-B-07521*)

1839 - scrisoare de privilegiu semnat la Viena, prin care se dă dreptul la organizare a două târguri de țară, pe date de 17 iunie și noiembrie 11.

### 2.3. Date statistice referitoare la populație ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Conform datelor de recensământ<sup>55</sup> reprezentate în tabelul de mai jos, populația satului înregistrează o creștere în număr între 1850 și 1890, atingând a culme conform recenzei la sfârșitul secolului 19, dar se poate observa o scădere graduală de-a lungul timpului, cu fluctuație la mijlocul sec. 20. După războaie, între anii 1930-1940, numărul populației începe să scadă în general cu aprox. 500 de persoane (fenomen înregistrat la ambele etnii majoritare, mai ales cea maghiară și română), datorită promovării urbanizării de către partidul comunist. Populația scade extrem, între 1941 și 1977, cu circ. 45 % în comunitatea maghiară, și 35 % în cea română, cu mai mult de 900 de persoane, iar în ultimele două decenii cu încă 200 de persoane.

În ceea ce privește diversitatea după etnie, aceasta nu prezintă schimbări mari: predomină populația maghiară. Majoritatea populației a fost și este în continuare maghiară, deși dispune și de minoritatea română semnificativă – minoritatea română devenind puternică doar la începutul secolului 20, în anii 1940, înaintea celui de al doilea Război Mondial. Cea mai mică minoritate este reprezentată de romi, și apoi germani (apare în număr de 1) - și dispar după anii 1940.

Statistica demografică pentru localitatea Bădeni:

An	Recensământul Popl.	Structura etnică			
		Români	Maghiari	Germani	Rromi
1850	1468	301	1135	5	27
1880	1524	259	1183	1	26+55
1890	1685	156	1522	0	7
1900	1508	213	1295	0	0
1910	1418	251	1154	0	13
1920	1312	280	1027	0	5
1930	1400	271	1109	0	20
1941	1555	350	1204	1	0
1956	1241				
1966	1160	280	878	1	1
1977	1005	273	732	0	0

Statistica confesională pe localitatea Bădeni:

An	Poplație	Ortodox	Greco catolic	Catolic	Evreu	Reformat	Unitarian
1850	1468	0	301	21	0	169	977
1857	1584	0	277	35	0	200	1035
1869	1567	0	298	10	0	179	1080
1880	1524	3	269	12	6	155	1079
1890	1685	7	272	7	9	266	1124
1900	1508	2	249	8	0	234	1004
1910	1418	20	259	47	0	228	855
1930	1400	24	246	30	0	223	450
1992	755	200	9	5	0	51	450

În ceea ce privește populația satului din punctul de vedere confesional după Reformă trece la credința unitariană, aceasta devenind și rămâne majoritară până în ziua de azi. În anii 1900-1910 se înregistrează o scădere și continuă să scadă

51 Hist. Eccl. unit. Trans. II. 361.

52 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868, dar corectat de Kovács András (ibidem).

53 Fodor András: *Jegyzetek a bányoni unitárius ekleziára múltjából és jelenéből.* = Keresztény Magvető 30/1895, 47.

54 scrisoarea a preotului Kozma Mihály, din decembrie 1809, despre aceste evenimente adresate episcopului Lázár Istvánhoz.

55 Varga E., A. 1998–2002.



până astăzi. Respectiv după anii 1930 până sec. 20. scade mult numărul greco-catolicilor, catolicilor și reformatilor. se ridică și o capelă privată catolică, înainte de 1945 predomină confesiunea greco-catolică, iar după aceea, cea ortodoxă. Minoritatea este reprezentată de către romano-catolici, și ortodoxie (în sec. 20 se observă o creștere de 175 la număr).

### 3. Descrierea spațiului natural

#### 3.1. Cadrul natural

Spre partea estică a comunei Moldovenești se întinde o zonă deluroasă, ce reprezintă 60% din teritoriul comunei, aici fiind situate localitățile Pietroasa, Stejeriș și Podeni. Altitudinea din această zonă este de 500-700 m.

După ieșirea din defileu, de la Buru, Valea Arieșului se deschide larg, mai ales pe dreapta, unde sunt extinse mai multe terase, având o pantă de scurgere destul de redusă.<sup>56</sup> Comuna situată la sud-est de la râul Arieș, având suprafața în mare parte formată de dealuri și podiș, iar pe de altă parte, pe latura vestică, sud-vestică este delimitată și de pădure. Vegetația forestieră ocupă doar 5-10% din această parte a culoarului inferior al Arieșului și deține următoarele grupe de formațiuni: fâgete și carpiene, precum și asociații de pajiști secundare pe locul fostelor păduri defrișate. Vegetația secundară de pajiști ocupă locul acestor păduri.<sup>57</sup>

Sistemul de terase inferioare tipic pentru zonă se distinge printr-un potențial productiv extrem de ridicat, deși se observă o serie de restricții în utilizarea acestor terenuri, fiind ocupate mai mult de pășuni și fânețe slab productive.

#### 3.2. Influențele spațiului natural asupra localității și relația cu teritoriul

Aflăm de la localnici că, o parte a oamenilor din sat, nu puțini se îndeletnicesc cu legumicultura, lucrând în șiruri de sere ori livezi, respectiv la trei-patru case se ocupă cu creșterea animalelor și dispun de adevărate ferme.

### 4. Tipul de așezare

#### 4.1. Tipul de așezare

Satul se caracterizează prin structura satelor adunate și aranjate linear (care se întinde de-a lungul unei singure șosele principale) și gospodăriile sunt lipite unele de altele pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul care s-a dezvoltat de-a lungul văilor formate de afluenții vechi ai Arieșului, având o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drumul principal de pământ, și chiar și DC82 atinge localitate numai pe partea nordică. Cu excepția acesteia, strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație, fiind dispus între DJ103G (spre nord-vest) și DN1 (spre est).

#### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar, cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic (ex. biserica unitariană situat la capătul nordică, duce lipsă de școală ori primărie), cu excepția bisericii reformate și unui mic muzeu situate în vatra satului. Drept consecvență, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale, planul satului urmărește mai ales topografia zonei și a Văii Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică.

#### 4.3. Tipuri de străzi

Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite (conform localnicilor, Bădeni este singurul sat din comună care a rămas fără drum asfaltat și fără canalizare).

Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii pârâului Bagin. Străzi secundare urmăresc văile, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În principiu, este format din câteva străzi secundare așezate perpendicular pe latura nord-vestică a drumului principal.

#### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontonul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia. Topografia satului în zona centrală prezintă insule urbane.

<sup>56</sup> Alin Lucaci, *Studiul calității solurilor din Culoarul inferior al Arieșului, culoarul Turda-Alba Iulia, în scopul practicării unei agriculturi durabile*, 2017, 6.

<sup>57</sup> Alin Lucaci, *Studiul calității solurilor din Culoarul inferior al Arieșului, culoarul Turda-Alba Iulia, în scopul practicării unei agriculturi durabile*, 2017, 7.

#### 4.5. Comparație istorică a tramei stradale și al țesutului urban

În ceea ce privește evoluția planimetrică a satului, din secolul al 18-lea, nu sunt vizibile schimbări majore: nucleul medieval al satului (identificat și pe teren) evoluează în direcție sudică și nordică, de-a lungul văii. Nici insulele urbane nu prezintă modificări majore.

### 5. Tipuri de construcții și categorii de forme

#### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

##### 1. Biserica Unitariană din 1808 (cod LMI CJ-II-m-B-07521)

Citind inscripția de construcție din 1338, după mijlocul sec. 13. când satul s-a stabilit deja în zonă, nu cu mult timp în urmă a avut deja o biserică, care a fost modificată sub succesorul preotului György, preotul Gergely.<sup>58</sup> Biserica dispune de fază timpurie, medievală după informațiile curente, și avem cunoștințe despre diferite lucrări de construcții, consolidare și modificări în 1595<sup>59</sup> și anii următori, 1668, 1746.<sup>60</sup>

Turnul a fost probabil adăugat în 1677-es (ori 1673), acesta fiind atestat de inscripție „*Turris aedificatum 1677 gregnante Illistrissimo ac celsissimo Mich. Apafio, Dei gratia principe Rgni Trannae...*”<sup>61</sup> Din aceste faze timpurii de epoca feudală provine și maniera timpurie în care este concepută fereastra bipartită al turnului (probabil transpusă aici). În 1764 construcția suferă alte modificări, ce nu țin mult timp deoarece aflăm că în 1809 (când biserica în întregime este „reclădită”) și i se adaugă și o nouă navă.

Știm și de existența unui zid de incintă, fiind s-au găsit urmele construcției vechi, cât s-a păstrat de-a lungul timpului.<sup>62</sup> Fapt interesant din punct de vedere confesional, după sursele scrise, în anii 1770 catolicii încearcă să-și revendice vechea biserică dar bătrânii nu îngăduie acest lucru și îi împiedică în fapta lor.<sup>63</sup>

##### 2. Biserica Reformată - Calvină din Bădeni

Populația catolică a comunei în epoca feudală odată cu Reforma Protestantă se trece la religie reformată, și apoi, la cea unitariană în epoca a lui Dávid Ferenc dobândește biserica nouă. Mi târziu, o parte a congregației se reîntoarce la biserica Reformată și își clădesc a nouă biserică, în jurul anului 1600. Acesta este atestat de o piatră funerară veche situată în apropierea acestui construcții clerice. Biserica a început să se deterioreze în secolul 19., și se ia în considerare construcția unei noi bisericii.<sup>64</sup> Biserica este importantă deoarece în timpul secolului 18. acesteia îi revine rolul de *ecclesia parochialis* sau *eccl. mater*.<sup>65</sup>

##### 3. Biserica Ortodoxă de lemn "Sf. Nicolae" (cod LMI CJ-II-m-B-07522)

Biserica de lemn „Sfântul Nicolae”, monument de arhitectură, se află în partea de nord a așezării. Biserica este clădită din bârne de brad, pe o temelie de piatră, Edificiul a fost înălțat spre mijlocul secolului al 18. -lea, datează probabil 1765.<sup>66</sup> Planimetria este cea comună zonei: absida altarului pentagonală decroșată, naos și pronaos rectangular, turnul ridicat peste pronaos. Intrarea se face pe latura sudică în naos. Pronaosul este tăvănit, iar naosul și parțial absida altarului sunt acoperite cu câte o boltă semicilindrică din scândură. Cafasul a fost adăugat în 1871. Edificiul a suferit o serie de transformări exterioare, cum ar fi închiderea galeriei turnului, înlocuirea învelitorii cu tablă, tencuiala exterioară. În absidă se păstrează fragmentar pictura murală datată pe boltă cu cifre arabe în 1765, realizată de un artist talentat, având un desen sigur și viguros. Pictura tâmplei aparține unui alt pictor din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, care mai păstrează în stilul său unele elemente de tradiție brâncovenească. Naosul conservă o parte din pictura murală, în special pe bolta cilindrică. Mai multe icoane pictate pe sticlă provin din centrul de pictură de la Nicula.<sup>67</sup>

#### 5.2. Funcțiuni publice

Una din cele mai importante clădiri care au deținut funcțiuni publice este clădirea vechii primăriei. Date concrete despre perioada de construcție a acesteia nu deținem, însă din punct de vedere stilistic se poate încadra cronologic la începutul secolului al 20-lea. Acesta este amplasat în imediata apropiere a piațetei centrale a satului, pe artera principală a localității. În fața clădirii

58 Entz Géza: *Erdély építészete a 11–13. században*. Kv 1994, 75. și Orbán V. 162.

59 Orbán idem, 163.; *Négyszáz év*. 1968.

60 *Hist. Eccl. unit.* Trans. II. 361, Orbán Balázs, *Székelyföld leírása*, V. 1868, dar corectat de Kovács András, Fodor András: *Jegyzetek a bágyoni unitárius ekklesia múltjából és jelenéből*. = *Keresztény Magvető* 30/1895, 47.

61 Lestyán Ferenc *Megszentelt kövek, A középkori erdélyi püspökség templomai*, 2003.

62 Entz Géza: *Székely templomerődök*. 2, 6.

63 Orbán idem, 163.

64 *Ref. Névkönyv*. 1967. 34.

65 Benkő József.: *Transsilvania*. II., 183, 227.

66 <http://www.cimec.ro/Monumente/LacaseCult/RO/Documente/lemnBazaDate.htm>

67 Opris, Ioan; Bodea-Bonfert, Mihaela și Porumb, Marius, *Monumente istorice de pe Valea Arieșului - itinerarii culturale*. București, 2001; Cristache-Panait, Ioana, *Valențele istorice și artistice ale bisericilor de lemn din județul Cluj, propuse pe lista monumentelor* în: *Monumente Istorice și de Artă* 1980/(I).

a fost amplasat un monument de for public neclasat, dedicat eroilor căzuți în Primul Război Mondial.

Un alt monument de for public neclasat este amplasat în piațeta centrală a localității, dedicată trupei de husari secui căzuți în revoluția de la 1848-48.

### 5.3. Modul tradițional de ocupare a parcelei

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pâraului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

### 5.4. Vechimea generală a fondului construit

Fondul construit, în afară de Biserica Unitariană de sec. 13 (alterată în perioada barocă, și la început de sec. 20.) este tipic satelor din județele cu case mai vechi (un fond de sec. 19), fiind alterate sau reconstruite. În general, provin din a doua parte a secolului 20. Conform cercetării etnografice<sup>68</sup> marea parte a caselor au fost zidite pe cale proprie, cu lucru în familie sau cu ajutorul voluntar al membrilor comunității din sat. Astfel, dispun de un caracter propriu, ce crește valoarea lor de patrimoniu. Cu toate acestea, de multe ori, s-a apelat și meșteri locale (dulgheri, zidari, tâmplari, fierari) pentru diferite etape de lucru. Materiile prime au fost produse ori/ și achiziționate pe cale proprie. De exemplu, piatra din Pietroasa/ Csegezből, Poden/ Székelyhidasról ori Moldovenești/ Várfalváról. Cărămizile folosite erau făcute manual, de localnici sau s-a apelat la țigani care călătoresc. Deasemenea, buștenii, materialul de acoperit din paie, ori șindirila și le-au furnizat pe cale proprie posesorii loturilor.

### 5.5. Situri arheologice

#### 5. Situl arheologic din punctul "Movila Dâmb" (cod LMI CJ-I-s-B-06959)

Situl este situat între grajdurile CAP și la est de movila "Dâmb". Este o locuire civilă, așezare cu faze de neolitic (cultura Starčevo-Criș) de epoca bronzului mijlociu (cultura Wietenberg) și hallstatiană (cultura Basarabi).<sup>69</sup> Respectiv tot la est de această movilă s-au executat săpături arheologice, în anii 1968-1969. S-au descoperit, alături de aceste locuiri din alte epoci, și un nivel de locuire de epocă romană, marcat printr-un pavaj de țigle, ceramică și o fibulă.<sup>70</sup>

#### 6. Așezarea din secolul al IV-lea din punctul "Dealul Pad" (cod LMI CJ-I-s-A-06960)

Așezarea ce se află pe creasta dealului "Pad", pe culmea apelor dintre Arieș și Mureș, aceasta este o locuire civilă, o așezare de epoca romană târzie. Zona a fost sondată, în același interval de timp dezvelindu-se un bordei în care s-a găsit ceramică cenușie ștampilată.<sup>71</sup>

#### 7. Situl arheologic de la Bădeni - Dealul Bădenilor (cod LMI CJ-I-s-A-06961)

Situl de la Bădeni este amplasat pe Dealul Bădenilor, la est de intersecția dintre DN 1 (E 81) și DC 82. Este vorba de o locuire, o așezare și necropolă preistorică. Din punct de vedere geografic, terenul se prezintă sub forma unui platou, de altitudine medie. Zona în discuție se află în imediata apropiere a Tăului Bădenilor. Integritatea sitului arheologic în ansamblu a fost afectată parțial de lucrările din perioada modernă și contemporană.

Scopul cercetării arheologice preventive a fost acela de a investiga aria cu potențial arheologic identificată în urma diagnosticului arheologic. În urma certărilor arheologice preventive au fost identificate și cercetate 177 de complexe arheologice. Au fost descoperite două morminte de inhumatie, cu ambele scheletele au fost depuse în poziție chircită, acestea prezentând trăsăturile caracteristice generale ale ritului de inhumatie: indivizii sunt depuși în gropi de forma ovală, în poziție chircită, cu diverse grade de flexare a membrilor. Mormintele pot aparține culturii Tiszapolgár (eneolitic) sau culturii Coțofeni (tranziție la epoca bronzului). Au fost descoperite 10 locuințe incendiate, cultura eneolitică Tiszapolgár. Acestea au formă dreptunghiulară în plan, sunt prevăzute cu vetre, majoritatea păstrate fragmentar la nivelul amprente termice, cu plăcuțe de vatră căzute și împrăștiate în dărâmătură. Pământul de umplutură al locuințelor este un sediment lutos de culoare cenușiu-gălbui ce conține resturi de podea și pereți, fragmente ceramice, resturi de bârne arse, utilaj litic (râșnițe, lustruitoare), chirpici vitrificați. Deasemenea, au fost identificate 137 de complexe arheologice care aparțin culturii Cucuteni.<sup>72</sup>

68 Conform proiectului de cercetare din 1992 coordinată de Keszeg Vilmos; <http://muvelodes.net/aranyosszek-mai-ertekeinek-a-felmerese>

69 <http://ran.cimec.ro/sel.asp?descript=badeni-moldovenești-cluj-situl-arheologic-de-la-badeni-movila-damb-cod-sit-ran-58749.01> și Maxim, Zoia, Neo-Eneoliticul din Transilvania. Date arheologice și matematico-statistice, 1999, 79

70 Dumitru Popa: Villae, vici, pagi. Asezările romane din Dacia, 2002, 58, SIX

71 Gh. Lazarovici, ActaMN 13, 1976, 7-35; Repertoriul Cluj, 47-48, s. v., nr. 2, 3.

72 Bocan, Ionuț, 107. Bădeni, com. Moldovenești, jud. Cluj, Punct: Dealul Bădenilor (Autostrada A10: Sebeș-Turda, tronson Inoc-Turda, sit 7, km 67+300-67+600), Cronica cercetărilor arheologice din România, campania 2014, Institutul Național al Patrimoniului, 2015, 185-186

## 5.6. Monumente istorice clasate

Vezi cap. 5, subcapitol 5.1.

## 5.7. Formele dominante ale construcțiilor din punct de vedere urbanistic

Caracterul fondului construit din punct de vedere urbanistic în localitatea Bădeni se materializează prin înșiruirea de case de a lungul străzilor, având o planimetrie dreptunghiulară și așezate perpendicular cu latura lungă, având latura scurtă paralelă cu strada. Acoperișul specific în general în patru ape conferă un fronton din punct de vedere perspectiv mai plat dar care armonizează cu caracterul blând al peisajului înconjurător dominat de dealurile joase și deschiderea generoasă a văii râului Arieș.

## 5.8. Arhitectură disonantă din punct de vedere istoric – arhitectural – urbanistic, în context

Apariția materialelor noi de construcții, dar și influențele vestice transpuse în contextele locale, de multe ori nasc malformații arhitecturale, ce nu țin cont de caracterul local. Printre aceste elemente invazive din punct de vedere arhitectural putem spune, că soluțiile precum tencuielile de culori strigătoare, balustrăzile de inox, acoperișurile din tablă cutată de diferite culori, volumele prea mari, sunt martorii unor stiluri ce au apărut în ultimii 20 de ani în zona rurală. Pentru a ține totuși legătura cu construcțiile tradiționale, se propune ameliorarea acestor situații, prin propuneri de soluții arhitecturale noi.

## C. Sat Plăiești

### 1. Localizare

#### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice:

Denumiri:

Istorice: 1291 – Kuen<sup>73</sup>; 1587 – Kövend; 1839, 1863, 1873 – Kóvend, Kivend; 1920 – Chien.

Etnice-curente: Podeni – limba română / Kóvend – limb maghiară

Încadrare în unități teritoriale istorice:

1839, 1863, 1873 – Scaunul Arieșului, raionul de Sus

1857 – comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880 – 1910 - comitatul Turda-Arieș, raionul Turda

1920 – jud. Turda-Arieș, p. Turda

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazu

1941 – jud. Cluj-Turda, p. Mihai-Viteazul

1956 – R. Cluj, r. Turda

1966 – ua. com. Plăiești

### 2. Istoricul

#### 2.1. Prima atestare documentară:

18 septembrie 1289 – se menționează numele satului pentru prima oară, sub denumirea de Kuend.

#### 2.2. Istoricul – influențe sau mențiuni asupra țesutului urban, cadru construit – amenajat

Datele istorice sunt cunoscute din o serie de pomeniri documentare, care cresc în număr dar și diversitate, începând deja de la începutul secolului XI. Aceste date sunt prelucrate apoi, de Orbán Balázs<sup>74</sup> și Lestyán Ferenc<sup>75</sup> din care, menționăm în cele ce urmează cele mai importante (mai ales referitoare mai ales la biserică):

1408 - satul avea un vicar, deci și o biserică

în sec. 15. - biserică refăcută în stil gotic

1661 - atacul turcilor condus de Ali Pasha

1701 – turnul este ridicat ori modificat, etajat

1703 și 1709 - distrugerii sub atacul lobonților

1721 - este contruit tavanul cu casete al bisericii

în sec 18. , 1750 - cu comunitatea satului, și biserică trece în serviciul cultului unitarian

<sup>73</sup> privilegiului regelui Andrei al III-lea, emis la Alba Iulia la 12 martie 1291, care transcrie și confirmă privilegiul de danie al regelui Ladislau Cumanul din 18 septembrie 1289.

<sup>74</sup> Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868.

<sup>75</sup> *Megszentelt kövek. a középkori erdélyi püspökség templomai*, Gyulafehérvár, 2000, p. 67.

1796 - lucrări la biserică: o adăugire și sanctuar reclădit  
 1913 - se demolează o parte a zidului de incintă a bisericii<sup>76</sup>  
 sec. 20. - Lajos Pákey face restaurarea bisericii

### 2.3. Date statistice referitoare la populația ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Conform datelor de recensământ reprezentate în tabelul de mai jos, populația satului este într-o creștere continuă, cu fluctuații mai minore înregistrate între 1910 și 1920 respectiv 1941 și 1956, atingând o culme la sfârșitul scolului 19, în 1880. După aceea menține o creștere pe tot de parcursul secolului, până la începutul secolului următor. Populația scade extrem, între 1966 și 1992 cu încă 200 de persoane.

În ceea ce privește diversitatea după etnie în localitate, aceasta nu prezintă schimbări mari, predomină populația maghiară – minoritățile fiind prezente periodic. Cel mai mică minoritate este reprezentată de germani. Majoritatea populației a fost și în continuare este maghiară, deși dispune și de minoritatea română – dar aici, nu prea semnificativă.

Statistica populației pentru localitatea Plăiești:

An	Popl.	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
1850	1009	68	882	0	59	0
1880	1105	47	976	0	0	0
1890	1091	14	1077	0	108	0
1900	1071	18	1052	1	0	0
1910	1015	27	979	0	0	9
1920	977	46	923	0	0	8
1930	954	52	844	0	0	58
1941	1000	61	841	0	0	96
1956	997					
1966	872	41	831			
1977	720	20	674	1	25	

În ceea ce privește populația satului din punctul de vedere confesional, după Reformă trece la credința unitariană, intrând și în posesia bisericii vechi. Religia unitariană rămâne majoritară până în ziua de azi. Minoritatea este reprezentată de către romano-catolici și de către reformați, menținând în continuu numărul lor, fără fluctuații mari. Se constată o creștere în număr a celor de religie ortodoxă după anii 1930.

Statistica confesională pe localitatea Plăiești:

An	Populație	Ortodox	Greco catolic	Catolic	Evreu	Reformat	Unitarian
1850	1009	0	69	25	0	17	898
1857	1000	0	53	7	0	9	931
1869	1101	0	64	15	0	18	1004
1880	1105	0	53	8	0	28	1008
1890	1091	5	18	12	0	15	1033
1900	1071	4	40	12	1	30	977
1910	1015	6	53	11	0	27	911
1930	954	27	29	21	0	41	523

## 3. Descrierea spațiului natural

### 3.1. Cadrul natural

Sistemul de terase inferioare tipic pentru zonă se distinge printr-un potențial productiv extrem de ridicat, deși se observă o serie de restricții în utilizarea acestor terenuri, fiind ocupate mai mult de pășuni și fânețe slab productive. Spre partea vestică a comunei Plăiești se întinde o zonă deluroasă ce reprezintă 60% din teritoriul comunei, aici fiind situate localitățile Pietroasa, Stejeriș și Podeni. Alitudinea din aceasta zonă este de 500-700 m.

După ieșirea din defileul de la Buru, Valea Arieșului se deschide larg, mai ales pe dreapta, unde sunt extinse mai multe terase, având o pantă de scurgere destul de redusă. Comuna situată la sud-est de la râul Arieș având suprafața în mare parte formată de dealuri și podiș. Pe de altă parte, vedem pe latura vestică, sud-vestică că este delimitată și de pădure. Vegetația forestieră ocupă doar 5-10% din suprafața culoarului inferior al Arieșului și deține următoarele grupe de formațiuni: fâgete și carpiene, precum și asociații de pajști secundare pe locul fostelor păduri defrișate. Vegetația secundară de pajști, ocupă locul acestor păduri.

<sup>76</sup> Léstyán Ferenc, Megszentelt kövek, p. 65.

### 3.2. Influențele spațiului natural asupra localității și relația cu teritoriul

O parte a oamenilor din sat, nu puțini se îndeletnicesc cu legumicultura lucrând în șiruri de sere ori livezi, respectiv la trei-patru case se ocupă cu creșterea animalelor; dispun și de adevărate ferme.

## 4. Tipul de așezare

### 4.1. Tipul de așezare

Satul se caracterizează prin structura satelor adunate de tip podiș - zonă de deal, aranjate oarecum linear. Gospodăriile sunt lipite unele de altele pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul care s-a dezvoltat de-a lungul văilor formate de afluenții vechi ai Arieșului, ex. pâraul Kövend. Satul are o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum principal de pământ, și chiar și DC 82 atinge localitate numai pe partea nordică. Cu excepția acesteia, strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație.

### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic (ex. biserica unitariană situat la capătul nordic-vestic, duce lipsă de școală ori primărie) Drept consecvență, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale planul satului urmărește mai ales topografia zonei și valea Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică.

### 4.3. Tipuri de străzi

Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite (conform localnicilor, Plăiești este singurul sat din comună care a rămas fără drum asfaltat și fără canalizare).

Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii pâraul Kövend. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În principiu este format de câteva străzi secundare așezate perpendicular pe latura nord-vestică a drumului principal.

### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontonul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia.

### 4.5. Comparația istorică a tramei stradale și al țesutului urban

Nucleul medieval al satului, se concentrează pe zona centrală numită și "Stână" în bibliografia de specialitate. Pe teren au fost identificate urme arheologice, care pot fi plasate pe secolele 13-14. Din acest cluster, satul se dezvoltă pe axu longitudinal al văii, neschimbându-și semnificativ morfologia, după finele secolului al 18-lea.

## 5. Tipuri de construcții și categorii de forme

### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

#### 1. Biserica Unitariană din sec. XV-XVIII (cod LMI CJ-II-m-B-07736)

Edificiul dispune de o fază medievală, cu origine de sec. 13, deși nu avem informații referitoare - atestat prin documente istorice. Știm că în 1408 satul avea un vicar. Important de reținut, cu puțin s-a păstrat din această fază timpurie, deoarece în sec 15. a fost refăcut în stil gotic - deci multe dintre elementele bisericii vizibile și astăzi țin de lucrările efectuate între secolele 13.-14, cel târziu secolul 15. În 1661 zidurile bisericii suferă un incendiu prin atacul turcilor condus de Ali pasha. Apoi, în 1703 și 1709 suferă distrugereri sub atacul lobonților. Privitor la anii ce au urmat iarăși nu dispunem de multe date istorice, în afară că turnul a fost etajat în 1701 - atestat de către inscripție. În secolul 18. după Reforma Protestantă, deodată cu comunitatea satului și biserica trece în serviciul cultului unitarian (1750). Fiind o biserică fortificată pentru vreme îndelungată a fost înconjurată de zid de incintă adosat-dublu, a cărui fragmente s-au păstrat în mod precar până astăzi. Zidul de incintă intern, conceput cu creneluri are o formă octogonală și pe plan extern unul circular - în a doua parte a sec. 19, se vedea numai baza acesteia fundația.<sup>77</sup> În 1913 au demolat o parte și a ajuns să fie modernizată cu drugi de fier, puternice. Astăzi, zidul de interior este vizibil numai în partea V-N-NE, până la o înălțime de aprox. 2.5-3 m, pe alocuri<sup>78</sup> câteva creneluri. Fazele gotice, elementele în formă de ogive,

<sup>77</sup> Orbán Balázs, Székelyföld leírása, 1868, V. 170

<sup>78</sup> Ibidem „toronycsamokból templomba a csúcsíves építkezés nyíló szebb főkapuzat alkotásainak egyike

după vechea literatură reprezenta unele dintre mai frumoase lucrări gotice cu decor floral cum ex. poarta de sub turn, poarta zidită, de pe fațada sudică a bisericii. În 1796 știm că se modifică partea estică, absidă primește o adăugire și sanctuar reclădit<sup>79</sup>.

Un atribut special al bisericii este tavan cu 166 casete pictate, cu motive florale construită în perioada barocă (prima mențiune/conform inscripției în 1721, cu modificări și adăugiri din anii 1796, 1913) De asemenea și numele lui Lajos Pákey, fost arhitect șef al orașului Cluj în primele decenii ale secolului al XX-lea se leagă de biserică, deoarece pe lângă că a proiectat bisericile unitariene (Belin, Covasna, Odorheiu Secuiesc etc.), a lucrat la restaurarea bisericii unitariene din Plăiești.

## 5.2. Funcțiuni publice

Avem puține informații despre primărie ori școală, respectiv nu dispunem menționări scrise referitor la istoricul acestor structuri. În totalitate avem puține clădiri adăpostesc funcțiuni publice, una ar fi școala cu clasele I-IV și respectiv un cămin cultural *Fikker János* (toate cele care sunt în funcțiune activă) fiind construcții moderne aparținând secolului al XX-lea, cu excepția primăriei despre care nu deținem nici o informație.

## 5.3. Modul tradițional de ocupare a parcelei

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pârâului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învățit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

## 5.4. Vechimea generală a fondului construit

Fondul construit, în afară de biserica unitariană de sec. 13. (alterată în perioada barocă, și la început de sec. 20.) este tipic satelor din județe cu casele mai vechi fiind alterate sau reconstruite; în general provin din a doua parte a secolului 20. Conform cercetării etnografice, marea parte a caselor fost zidite pe cale proprie, cu lucru în familie sau cu ajutorul voluntar al membrilor comunității din sat. Astfel dispun de un caracter propriu, ce crește valoarea lor de patrimoniu. Materiile prime au fost produse ori/ și achiziționate pe cale proprie. De exemplu, piatra din Pietroasa/ Csegez, Poden/ Székelyhidas ori Moldovenești/ Várfalva. Cărămizile folosite erau făcute manual, de localnici ori s-a apelat la țigani care călătoresc. Deasemena buștenii, materialul de acoperit din paie, ori șindirila și le-au furnizat pe cale proprie posesorii loturilor.

## 5.5. Situri arheologice

### 10. Roata Șoarecelui (LMI CJ-I-s-B-07144)

S-au descoperit materiale arheologice de proveniența culturală Starčevo – Criș și Petrești.<sup>80</sup> Deasemena s-au descoperit alte secțiuni ale așezării vechi preistorice cu diferite etape la află în locul "Pe Vale", la capătul plantației de pomi, spre stână, respectiv la punctul Plăiești - Stână, în vatra satului. Este vorba locuirea civilă/ așezare de Epoca bronzului, cu faze și material arheologic de epoca medievală dezvoltată (sec. XII - XIV)<sup>81</sup>.

### 11. Plăiești – "Pe Vale" LMI CJ-I-s-B-07145.01-03

Vezi text pct. 10.

### 12. Plăiești – Stână (LMI CJ-I-s-B-07146.01-02)

Situl arheologic este acoperit în mare parte de nucleul satului. Aici, au fost identificate materiale arheologice, care se încadrează într-un palier cronologic extrem de larg, din Ep. Bronzului și până în secolul al 18-lea.

### 13. Plăiești – C.A.P./Piciorul Pietrii (neclasat)

Situl arheologic datat pe epoca bronzului se află la vest de fostele grajduri C.A.P. Cu ocazia cercetărilor de teren au fost colectate materiale ceramice care aparțin de două faciesuri culturale: Coțofeni și Sighișoara-Wietenberg<sup>82</sup>.

### 14. Plăiești – Livada de Cireși (neclasat)

Situl se află la Este de dealul Lacul Șarpelui, fiind identificată ca așezare preistorică cu mai multe nivele de cultură, după materialul ceramic recoltat pe parcursul cercetărilor de teren.

79 Lestyán Ferenc, Megszentelt kövek, p. 65

80 Maxim, Zoia, Neo-Eneoliticul din Transilvania. Date arheologice și matematico-statistice, 1999, 761

81 Crișan, I. H.; Bărbulescu, M.; Chirilă, E.; Vasilev, V.; Winkler, J., Repertoriul arheologic al județului Cluj, Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Biblioteca Musei Napocensis V, Cluj-Napoca, 1992, 314-315

82 Cercetare de teren Csok Zs.

## D. Sat Podeni

### 1. Localizare

#### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice:

Istorice:<sup>83</sup>

1291, 1289 – Hidesteluk<sup>84</sup>; 1763-1787 – Hydas; 1769-1773 – Hidás<sup>85</sup>; 1839 – Hidos, Higyis; 1863, 1873 – Higyis; 1850-1900 – Hidas; 1918, după Marea Unire de la 1 Decembrie, satul poartă denumirea de Hidiș; 1920 – Hidiș; 1926 –

Podeni.

Etnice-curente: Podeni – limba română / Székelyhidas – limba maghiară

1839, 1863, 1873 – Scaun Arieș, raionul de Jos (Alsó j.,)

1850 – Kolozsvári katonai ker. Tordai krz. Torockói alkrz.;

1857 – Comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880-1910 – comitatul Turda-Arieș, raionul Felvincz

1920 – jud. Turda-Arieș, p. Vințul de sus

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazul

1941 – jud. Cluj-Turda, p. Unirea

1956 – R. Cluj, r. Turda

1966 – ua. com. Podeni

### 2. Istoricul

#### 2.1. Prima atestare documentară

18 septembrie 1289 – menționat pentru prima oară satul sub denumirea din Hidesteluk.

#### 2.2. Istoricul – influențe sau mențiuni asupra Țesutului urban, cadru construit – amenajat

1077-1095 - se știe de existența satului, judele localității era descendent al cneazului lui Ladislau cel Sfânt<sup>86</sup>

1241 - ataca tătar satul este „ars, distrus și prădat”<sup>87</sup>

1332 - menționarea bisericii<sup>88</sup>

1620 - lobăgirea întregului sat a avut loc din ordinul principelui Bethlen Gabor, pentru că au refuzat să participe în anul

1617 la campania dinspre Moldova. Localitatea a fost dăruită unui nobil din Ocna Mureșului, apoi, peste câțiva ani,

Colegiului Reformat din Aiud

1663 - construirea bisericii "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" greco - catolică

1680 - lucrări de zugrăvire făcute la bis. biserica din lemn amintită

sec. 17-18 - începe construirea unei noi bisericii, ortodoxe

sec. 18. - este atestată existența unei școli confesionale în sat, întreținută de greco-catolici și ortodocși

1762 - satul a fost încorporat în Regimentul de graniță secuiesc de husari

1784 - răscoală în sat

1880 - biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavril" suferă un incendiu (înainte de 1880)

1907 - școala devine instituție de învățământ de stat, cursurile se desfășoară în limba maghiară

#### 2.3. Date statistice referitoare la populația ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Sunt mai multe aspecte de discutat privind caracterul etnic al satului. Preotul Grigore din Măhaci (satul Măhăceni, jud. Cluj) scria la trecerea dintre secolele 16 și 17,<sup>89</sup> că în 1241, tătarii în timpul invaziei în Transilvania au „ars, distrus și prădat”

83 Hansgerd Göckenjan, *Hilfsvölker und Grenzwächter im mittelalterlichen Ungarn* [Popoare auxiliare și paznici de graniță în Ungaria medievală], Wiesbaden, 1972, pp. 114-13 și Ignaz de Luca, *Das Großfürstenthum Siebenbürgen, Geographisches Handbuch von dem Oestreichischen Staate* Band 4 Viena 1791, pp. 491-549.

84 privilegiul regelui Andrei al III-lea, emis la Alba Iulia la 12 martie 1291, care transcrie și confirmă privilegiul de danie al regelui Ladislau Cumanul din 18 septembrie 1289. Printre cele 29 localități de pe „Pământul Ariesului”, pomenite în privilegiul din 1291, este consemnat și satul Podeni respectiv în celălalt document „vocatur Hidesteluk et donator Siculis”.

85 Pe Harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 124), localitatea apare sub numele de „Hidás”

86 în Suplica trabaților și călăreților din scaunul Arieș.

87 Texte Măhăcene din „Codex Sturdzanus” sec. 16.

88 listele cu dijme papale.

89 „Texte Măhăcene” din Codex Sturdzanus.



satele dintre Arieș și Mureș, printre care se afla și Podeniul. În anul 1642<sup>90</sup> se menționează că judele din Podeni și fratele său sunt descendenți ai cneazului (conducătorul satului) din timpul regelui Ladislau cel Sfânt. Ceea ce ne face să afirmăm că, în perioada domniei acestui monarh (1077-1095) satul Podeni exista ca localitate independentă: o așezare locuită de români. Pe de altă parte putem citi și la Orbán Balázs cu privire la cinci sate românești, printre care și Podeni pe succint că, secuii au devenit români: „*Atât locuitorii din Cicău cât și vecinii din Ormeniș, Podeni, Măhăceni și Dumbrava au devenit valahi... deoarece în trecut la noi religia constituia naționalitatea când episcopul catolic, preoții și prin acestea papii asupreau cu dijmă. Aceștia (secuii-n.n) ca să scape de servituți au trecut la religia ortodoxă*”. O gândire specifică unor cercuri maghiare din secolul al 19-lea.<sup>91</sup>

Statistica populației pentru localitatea Podeni:

An	Popl.	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
1850	1070	1045	0	0	0	25
1880	1250	1195	7	0	0	2+46
1890	1395	1373	10	1	0	11
1900	1463	1448	14	0	0	1
1910	1612	1581	23	0	0	8
1930	1565	1562	3	0	0	0
1941	1650	1637	1	0	12	0
1966	1409	1406	3	0	0	0
1977	1211	1183	5	0	23	22

Din punct de vedere confesional, sătenii acestei localități au fost, cum sunt și astăzi, de rit bizantin. Se arată, de asemenea, că data zidirii primului lăcaș de cult este necunoscută, dar știm că ultima zugrăvire având loc în 1680. Începând cu 1700 clădirea bisericii a fost dată, din ordinul autorităților, greco-catolicilor deși numărul acestora era mic în comparație cu al ortodocșilor. Abia la cumpăna secolelor XVIII și XIX credincioșii ortodocși au reușit să-și ridice un nou lăcaș de cult care, ca și cel greco-catolic, ce este și actual încă vizibil.<sup>92</sup>

Statistica confesională pentru localitatea Podeni:

An	Popl.	Ortodox	Greco catolic	Catolic	Evreu	Reformat	Unitarian
1850	1070	834	236	0	0	0	0
1857	1104	884	220	0	0	0	0
1869	1295	1000	277	12	4	1	1
1880	1250	1050	191	0	5	1	3
1890	1395	1116	261	0	6	5	7
1900	1463	1191	259	0	5	3	7
1930	1565	1237	321	0	3	2	0

### 3. Descrierea spațiului natural

#### 3.1. Cadrul natural

Podeni, situată la sudul comunei, lângă un pârau afluent al Arieșului<sup>93</sup> după cum reiese dintr-un document - conscripția (recensământul) din 1703 - se află între munți, așezat lângă un pâraiaș de munte, întinderea lui fiind în lungime de o jumătate de milă, iar în lățime de patru mile. A treia parte este formată din pădure, iar celelalte două părți din câmpie. Privit dinspre răsărit și nord este muntos, pretutindeni pământ galben și neroditor așa încât mai mult teren este arid și pietros, datorită infertilității nu este în întregime apt pentru a fi cultivat, dar este îndestulător pentru agricultură spre a acoperi nevoile locuitorilor. Teritoriul împărțit în două părți se ară cu patru și șase boi, pe acest pământ cresc grâne mai bune de primăvara decât de toamna, nu are vii. Are pădure îndestulătoare pentru lemne de foc și pentru construcții.

În apropiere se află „Fânațele Pietroasa”, un sit de importanță, sub regimul de arie naturală protejată - de importanță comunitară<sup>94</sup>. Se întinde pe o suprafață de 105,40 hectare, și reprezintă o zonă (încadrată în bioregiune continentală aflată în nordul Depresiunii Trascăului) de pajiști stepice, tufărișuri și păduri cu arboret de stejar și carpen, ce conservă diferit habitate naturale de tip: Pajiști de altitudine joasă, Pajiști stepice subpanonice, Pajiști cu Molinia pe soluri calcaroase, turboase sau

90 în Suplica traibanților și călăreților din scaunul Arieș.

91 Rus, Traian, Parohia Ortodoxă din Podeni, Cluj-Napoca, 2013.

92 Rus, Traian, Podeni. Obiceiuri, datini, credințe, Cluj-Napoca, 2009.

93 Ridicarea Topografică din 1763-1787.

94 Ordinul nr. 2.387 din 29 septembrie 2011 (pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1.964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România).

argiloase, Păduri dacice de stejar și carpen și Tufărișuri subcontinentale peri-panonice<sup>95</sup>, și protejează faună și floră specifice Apusenilor. La baza desemnării ariei naturale se află câteva specii faunistice conservate<sup>96</sup> printre care: ivorașul-cu-burta-galbenăș tritonul cu creastă și tritonul comun transilvănean; precum și o specie floristică rară, cunoscută sub denumirea populară de capul-șarpelui.

Un alt aspect al mediului natural înconjurător este faptul că, încă din perioada romană (până în prezent) la nord-vest de Podeni se exploata în carieră calcar ornamental de vârstă badeniană.

#### 4. Tipul de așezare

##### 4.1. Tipul de așezare

Satul are o formă tipică submontană, de tip răsfirat, s-a dezvoltat de-a lungul unei văi fără nume, având o structură aproape regulată și urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum, numai pe partea vestică dezvoltându-se foarte puțin satul, urmărind o vale mică. Strategic, satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație. Într-un document vechi se sublinia că localitatea „*nu se aseamănă cu satele românești de la munte cu case împrăștiate și sărăcăcioase, ci este una dintre așezările cu construcțiile cele mai ordonate și frumoase*”.

##### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica) nu sunt ierarhizate topografic fiind aflate în zona periferică a localității, pe o terasă înaltă. Datorită neplanificării sistematice a localității planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenurile lucrativă evidențiază o siluetă răsfirată.

##### 4.3. Tipuri de străzi

Trama stradală urmărește o schiță topografică, cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii. Străzile secundare sunt foarte scurte dar urmăresc văile mici, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la planul topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte.

##### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 25-30m și adâncimea dublă, proporțional. Structura, înafara nucleului central se caracterizează prin structura satelor montane dispersate, unde loturile sunt mai îndepărtate unul de altul cu forme neregulate. Desigur, factorii geografici influențează acest sistem și astfel conduc la apariția loturilor dreptunghiulare sau chiar neregulate, specifice de altfel și structurilor stradale arhaice<sup>97</sup>.

##### 4.5. Comparație istorică a tramei stradale și al țesutului urban

Structura urbană a așezării se schimbă odată cu evoluția demografică, ocupând și cea de-a doua terasă a văii Podeniului, spre vest și sud-est. Schimbări esențiale, strămutări sau părăsiri de insule urbane nu sunt sesizate pe parcursul existenței localității.

#### 5. Tipuri de construcții și categorii de forme

##### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

###### 7. Biserica „Înălțarea Domnului” (LMI CJ-II-m-B-07738)

Este datată la sec. XVII, conform informațiilor de ctitorie,<sup>98</sup> deși prima menționare documentară ori punerea în temelie este datată la 1803/1808. Biserica este construită din piatră, sub formă de navă, fiind foarte lungă. Intrarea în biserică se face prin două uși laterale dinspre sud. Biserica dispune de niște picturi murale făcute din 1930.

###### 8. Lăcașul de cult, având hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril (LMI CJ-II-m-B-07737)

Biserica de lemn din Podeni este datată de unii istorici la a doua parte a secolului 17, 1663, deși această dată este incertă. A fost s-a mistuită în trei rânduri de incendiu, ultimul cândva înainte de 1880. Șematismul Mitropoliei Greco-Catolice pe anul 1880 amintește parohia Podeni ca având biserică de piatră. Biserica este considerată ca fiind o biserică foarte frumoasă de către istoricii vremii, dar a ars fără să fi rămas vreo imagine sau o descriere completă în urmă. Construcția este considerată a aparține printre cele mai vechi structuri clericale: „*Este una dintre acele biserici, astăzi destul de rare care a fost construită din*

95 Agenția Națională pentru Protecția Mediului - Biodiversitatea în România - Situri de importanță comunitară; accesat la 11 decembrie 2013.

96 Enumerate în anexa I-a a Directivei Consiliului European 92/43/CE din 21 mai 1992 (privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică).

97 Furu A., 2007. 92.

98 <http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri-harta/biserica-inaltarea-domnului-principala-18-podeni-moldovenesti-31530.html>

*bârne de brad, împodobite cu ornamente de lemn*" se menționează într-un document din a doua jumătate a secolului al 19-lea.<sup>99</sup> Biserica a fost construită din bârne de stejar și brad, în stil românesc împodobită cu ornamente tradiționale lucrate în lemn. Biserica era înconjurată ca un brâu de funia de lemn bine cunoscută. Portalul și usciorii, din lemn de stejar, erau arcuți în partea superioară a singurei uși de acces. Alături de funia răsucită, apăreau și șiruri de linii în zig-zag, rozete solare cu șase petale sau sori stilizați. Această descriere amintește de portalul unei alte biserici din zonă, anume biserica de lemn din Bădeni.<sup>100</sup>

## 5.2. Funcțiuni publice

*Școala* – Avem puține informații despre primărie ori școală, respectiv nu dispunem de menționări scrise referitor la istoricul acestor structuri. În sat există o singură clădire cu funcțiuni publice (probabil era școala generală cu clasele I-IV), dar aceasta momentan nu este activă. Documentele de la sfârșitul veacului al XVIII-lea consemnează în filele lor existența unei școli confesionale în sat, întreținută de credincioșii celor două confesiuni. După 1907 școala devine instituție de învățământ de stat, cursurile desfășurându-se în limba maghiară.

## 5.3. Modul tradițional de ocupare a parcelei

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pâ râului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

Un element extrem de interesant își face apariția în acest sat: cohea. Este o anexă gospodărească, ca o bucătărie de vară. Aceasta este plasată la limita parcelei, pe frontul gospodăriei.

## 5.4. Vechimea generală a fondului construit

Fondul construit, vizibil și astăzi, prezintă caractere tipice perioadei interbelice. În majoritatea cazurilor, aceste case extrem de valoroase din punct de vedere ambiental au fost alterate de elemente arhitecturale și materiale moderne.

## 5.5. Situri arheologice

### 15. Podeni, Gruiul Ungurului (LMI CJ-I-s-B-07147)

Situl arheologic datat în epoca bronzului se află la extremitatea vestică a satului, pe grindul format de afluentul sezonier sudic a Văii Richișului.

## E. Sat Stejeriș

### 1. Localizare

#### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice

Denumiri:

Istorice: 1289 – Kerheth<sup>101</sup>; 1291 – (reînnoi) Kerchyeth<sup>102</sup>; 1769-1774 – Kertsed<sup>103</sup>; 1839 – Kirtsegya; 1863, 1873 – Kircsegya, -e; 1920 – Cârcedea;

Etnice-curențe: Stejeriș – limba română / Kercsed – limba maghiară

Încadrare în unități teritoriale istorice:<sup>104</sup>

1291 – VII-lea Scaun Secuiesc, "Scaunului Arieșului"

1839, 1969, 1873, 1876 – Scaunul Arieș, raionul de Sus (Felső j.)

1857 – comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880-1910 – comitatul Turda-Arieș, raionul Felvinczi

1920 – jud. Turda-Arieș p. Vințul de sus;

99 Rus, Traian, *Parohia Ortodoxă din Podeni*, Cluj-Napoca, 2013.

100 Rus, Traian, *Podeni-străveche* vatră românească, 2001, 174.

101 Privilegiului regelui Andrei al III-lea, emis la Alba Iulia la 12 martie 1291, care transcrie și confirmă privilegiul de danie al regelui Ladislau Cumanul din 18 septembrie 1289.

102 Scrisoarea de privilegiu a lui II. Endre din 1291 și Orbán Balázs Székelyföld leírása, V. 1868.

103 Harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 124).

104 Hansgerd Göckenjan, *Hilfsvölker und Grenzwächter im mittelalterlichen Ungarn* [Popoare auxiliare și paznici de graniță în Ungaria medievală], Wiesbaden, 1972, pp. 114-13 și Ignaz de Luca, *Das Großfürstenthum Siebenbürgen, Geographisches Handbuch von dem Oestreichischen Staate* Band 4 Viena 1791, pp. 491-549.

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazul;  
 1941 – jud. Cluj-Turda, p. Unirea;  
 1956 – R. Cluj, r. Turda;  
 1966 – ua. com. Plăești

## 2. Istorical

### 2.1. Prima atestare documentară

1291 – prima atestare documentară

Pe Harta Iosefină a Transilvaniei din 1769-1773 (Sectio 124), localitatea apare sub numele de *Kertsed*. Nu avem informații referitor la originea numelui, din păcate.

### 2.2. Istorical – influențe sau mențiuni asupra țesutului urban, cadru construit – amenajat

Datele istorice sunt cunoscute din o serie de pomeniri documentare, care cresc în număr dar și diversitate, începând deja de la începutul secolului XI. Aceste date sunt prelucrate apoi, de Orbán Balázs<sup>105</sup> din care, menționăm în cele ce urmează cele mai importante:

1291 - prima menționare documentară  
 1332 - menționare a bisericii parohiale  
 1703 - este distrus într-un incendiu pornit de către lobonți  
 1726 - se construiește turnul de astăzi, cu decorațiuni în stil renascentist  
 1783 - reînnoire (totală) a bisericii  
 1861 - lărgirea bisericii cu un atrium

### 2.3. Date statistice referitoare la populația ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Statistica<sup>106</sup> populației pentru localitatea Stejeriș:

An	Popl.	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
1857	773	160	570	0	43	43
1880	849	191	578	0	0	46+48
1890	902	187	676	0	0	39
1900	871	179	192	0	0	0
1910	922	184	735	0	0	3
1920	895	158	736	0	0	0
1930	939	183	744	0	0	12
1941	868	175	693	0	0	0
1966	596	99	497	0	0	0
1977	450	63	388	0	0	0

Statistica confesională pentru localitatea Stejeriș:

An	Popl.	Ortodox	Greco catholic	Catholic	Evreu	Reformat	Unitarian
1850	773	147	16	14		558	37
1857	766	166	2	3		668	27
1869	773	155	18	7		565	28
1880	849	172	34	10	8	583	42
1890	902	127	19	8	11	649	88
1900	871	145	34	7	8	616	61
1910	922	167	22	5	2	664	62
1930	939	161	20	8	3	686	61

105 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868.

106 Orbán Balázs, Székelyföld leírása, V. 1868.

### 3. Descrierea spațiului natural

#### 3.1. Cadrul natural

Comuna situată la sud-est de la râul Arieș, lângă pârâul Farkas Pataka<sup>107</sup>, numit astăzi Stejeriș având suprafața în mare parte format de dealuri și podiș, pe de altă parte, iarăși vedem pe latura vestică este delimitată în mare parte de pădure. Vegetația forestieră ocupă doar 5-10% din suprafața această parte a culoarului inferior al Arieșului și deține următoarele grupe de formațiuni fâgete și carpiene, precum și asociații de pajști secundare pe locul fostelor păduri defrișate. Vegetația secundară de pajști, ocupă locul acestor păduri.<sup>108</sup>

Sistemul de terase inferioare tipic pentru zonă se distinge printr-un potențial productiv extrem de ridicat, deși se observă o serie de restricții în utilizarea acestor terenuri, fiind ocupate mai mult de pășuni și fânețe slab productive.

Din în punct de vedere geografic, merită notat amplasarea localității în apropierea Podișului Măhăceni, care este o unitate deluroasă de contact situată între Munții Trascăului și Depresiunea Transilvaniei, aparținând sectorului de dealuri și depresiuni de la marginea Apusenilor. Situat la poalele Munților Trascău, Podișul Măhăceni conține în structura sa morfogenetică formațiuni piemontane, care au fost intens erodate policiclic și transportate de rețeaua hidrografică inițială și adaptată ulterior rețelei hidrografice a râurilor Arieș și Mureș.

### 4. Tipul de așezare

#### 4.1. Tipul de așezare

Satul are o formă tipică pentru câmpire, de tip adunat și aranjat linear (care se întinde de-a lungul unei singure șosele principale) și gospodăriile sunt lipite unele de altele, aranjate pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul s-a dezvoltat lângă pârâul Farkas Pataka<sup>109</sup>, numit astăzi Stejeriș având o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum principal de pământ, și chiar și DC 81 străbate localitatea pe transversală. Cu excepția acesteia, strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație, drum județean ori național.

#### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic, cu excepția bisericii reformate situate în vatra satului. Drept consecvență, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale planul satului urmărește mai ales topografia zonei și valea Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică.

#### 4.3. Tipuri de străzi

Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite. Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul drumului DC 81. Străzi secundare urmăresc văile, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În principiu este format de câteva străzi secundare așezate perpendicular pe latura nord-vestică a drumului principal.

#### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontonul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia. Topografia satului în zona centrală prezintă insule urbane.

#### 4.5. Comparația istorică a tramei stradale și al țesutului urban

Nucleu satului rămâne neschimbat, cel puțin din a doua jumătate a secolului al 18-lea, singurele modificări care pot fi sesizate însă, sunt extinderile modeste spre fundurile de văi, de la sfârșitul secolului al 19-lea.

107 Ridicarea Topografică din 1763-1787.

108 Alin Lucaci, *Studiul calității solurilor din Culoarul inferior al Arieșului, culoarul Turda-Alba Iulia, în scopul practicării unei agriculturi durabile*, 2017, 7.

109 ridicarea topografică din 1763-1787.

## 5. Tipuri de construcții și categorii de forme

### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

#### 6. Biserica Reformată-Calvină (cod LMI CJ-II-m-B-07765)

Biserica veche originară din sec. 14, fiind distrusă printr-un incendiu în anul 1703 a fost înlocuită cu unul nou, vizibil și astăzi, ea fiind reconstruită în 1783, apoi reinnoită în 1861<sup>110</sup>.

Edificiul poartă reminiscențele formelor arhitecturii religioase a diferitelor epoci, este dotată numai cu o navă și deci are un plan bazilical, respectiv și o absidă cu închidere semicirculară urmărind planurile standardizate ale arhitecturii din Monarhia Habsburgică (după 1867 Monarhia austro-ungară). Deasemenea are fațadele decorate minimalist, acoperite cu var. Latura nordică și sudică au ferestre înguste cu închideri semicirculare tot în perioada barocă – câte un pe fațada navei pe cele două laturi lungi (nord, sud) și încă o pereche pe latura sudică, a absidei semicirculare la est.

Biserica este dotată cu un turn central cu trei nivele pe latura sudică, decorată cu ferestre concepute în diferite stiluri arhitecturale. Pornind de la nivelul solului în sus, pe nivelurile etajate dispunem de: o deschizătură centrată, foarte îngustă în stil romanice; o fereastră bipartită cu colonetă decorativă, din perioada gotică; o fereastră simplă semicirculară, probabil din perioada barocă.

Biserica din Stejeriș este specială, pentru că dispune și de un tavan cu casete pictate, din perioada barocă, ce provine din anii 1782-1783, conform inscripției.

### 5.2. Funcțiuni publice

Avem puține informații despre primărie ori școală, respectiv nu dispunem de menționări scrise referitor la istoricul acestor structuri. În sat există o singură clădire cu funcțiuni publice (probabil era școala generală cu clasele I-IV), dar aceasta momentan nu este activă. Școala nu mai funcționează. Clădirea s-a construit în prima jumătate a secolului 20. De asemenea demn notat este clădirea Casei de cultură, care nu mai este activă.

### 5.3. Modul tradițional de ocupare a parcelei

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pârâului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învățat al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

### 5.4. Vechimea generală a fondului construit

Fondul construit, vizibil și astăzi, prezintă caractere tipice perioadei interbelice. În majoritatea cazurilor, aceste case extrem de valoroase din punct de vedere ambiental au fost alterate de elemente arhitecturale și materiale moderne.

### 5.5. Situri arheologice

#### 8. Stejeriș - "Izvorul Rece" (cod LMI CJ-I-s-B-07183)

Aici este vorba de o locuire medievală timpurie și despre o descoperire izolată, mai degrabă decât de parimoniu construit. Au fost descoperite la punctul Vizuina Lupului și o sabie de fier din sec. XII, împreună cu alte piese din fier și oase umane.

#### 9. Tumuli preistorici din punctul "Gâlmeie" (cod LMI CJ-I-s-B-07184)

Tumuli se pot observa la intrarea în sat, pe înălțimea "Gâlmeie", ce desparte valea Stejerișului de Măhăceni. au fost reperate mai multe puncte de interes arheologic și anume:

"Situl "Gâlmeie" a fost delimitat în urma lucrărilor de diagnostic arheologic (teoretic și intrusiv), astfel descoperind 25 de complexe arheologice având elementele de inventar (ceramică, materiale litice) ce aparțin Epocii Bronzului târziu și perioadei Hallstatt-ului timpuriu, respectiv și Epocii Migrațiilor. Scurgerea apelor pluviale, urmând panta naturală, aluviunile aduse de pârâul Stejeriș, practicarea agriculturii intensive și diverse alte intervenții antropice necunoscute au dus la deteriorarea vestigiilor arheologice, astfel încât unele dintre complexe se aflau într-o stare de conservare precară.<sup>111</sup>

Așezarea care folosea tumuli în discuție a fost săpat cu ocazia cercetărilor arheologice preventive, zona fiind descărcată din punct de vedere arheologic.

110 inscripția de construcție vizibilă și astăzi pe fronton: „ez imaház építetett 1783-ban, megújítatott 1861 tavaszán, a kercsedi reformált egyház tagjainak költsége, munk-résztvéte s a gondviselés segély által.”

111 <http://cronica.cimec.ro/detalii.asp?k=5427&d=Stejeris-Moldovenesti-Cluj-Stejeris-II-A10-Turda%96Sebes-Lot-4-Sit-6-km-65+600%9665+900-2014>

## F. Sat Pietroasa

### 1. LOCALIZARE

#### 1.1. Denumiri și încadrare în zone istorice

Denumiri:

Istorice: 1291 -Chegez

Etnice-curente: Pietroasa – limba română / Csegez– limba maghiară

Încadrare în unități teritoriale istorice:<sup>112</sup>

1291 – VII-lea Scaun Secuiesc, "Scaunului Arieșului"

1839, 1969, 1873, 1876 – Scaunul Arieș, raionul de Sus (Felső j.);

1857 – comitatul Cluj, raionul Bágyon

1880-1910 – comitatul Turda-Arieș, raionul Felvinczi

1920 – jud. Turda-Arieș p. Vințul de sus;

1930 – jud. Turda, p. Mihai-Viteazul;

1941 – jud. Cluj-Turda, p. Unirea;

1956 – R. Cluj, r. Turda;

### 2 Istoricul

#### 2.1. Prima atestare documentară

Prima menționare documentară a localității se face în 1291

#### 2.2. Istoricul – influențe sau mențiuni asupra țesutului urban, cadru construit – amenajat

Din punct de vedere istoric, nu deținem date foarte multe în ceea ce privește evoluția localității. Știm doar, că pe parcursul evului mediu aparține de posesiunea familiei *Chegezy in terra siculorum*<sup>113</sup>.

#### 2.3. Date statistice referitoare la populația ce influențează cadrul construit, din punct de vedere istoric

Statistica populației pentru localitatea Pietroasa:

An	Popl.	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
1850	1070	1045	0	0	0	25
1880	1250	1195	7	0	0	2+46
1890	1395	1373	10	1	0	11
1900	1463	1448	14	0	0	1
1910	1612	1581	23	0	0	8
1930	1565	1562	3	0	0	0
1941	1650	1637	1	0	12	0
1966	1409	1406	3	0	0	0
1977	1211	1183	5	0	23	22

Statistica confesională pentru localitatea Pietroasa:

An	Popl.	Ortodox	Greco catolic	Catolic	Evreu	Reformat	Unitarian
1850	1070	834	236	0	0	0	0
1857	1104	884	220	0	0	0	0
1869	1295	1000	277	12	4	1	1
1880	1250	1050	191	0	5	1	3
1890	1395	1116	261	0	6	5	7
1900	1463	1191	259	0	5	3	7
1930	1565	1237	321	0	3	2	0

<sup>112</sup> Hansgerd Göckenjan, *Hilfsvölker und Grenzwachter im mittelalterlichen Ungarn* [Popoare auxiliare și paznici de graniță în Ungaria medievală], Wiesbaden, 1972, pp. 114-13 și Ignaz de Luca, *Das Großfürstenthum Siebenbürgen, Geographisches Handbuch von dem Oestreichischen Staate* Band 4 Viena 1791, pp. 491–549.

<sup>113</sup> Barabás Samu: Székely oklevéltár 1219-1776. (Budapest, 1934.); Jakó Zsigmond: A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei II. kötet. 1485–1556 (Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17. Budapest, 1990)

### 3. Descrierea spațiului natural

#### 3.1. Cadrul natural

Pietroasa se află pe versantul sudic al dealului Chipăruș, retras de la artera principală din valea Vălenilor. Această situația a influențat și morfologia urbanistică a acesteia, facilitând formarea unor terase înalte, în care s-au tăiat drumurile satului.

### 4. Tipul de așezare

#### 4.1. Tipul de așezare

Satul are o formă tipică submontană, de tip răsfirat, s-a dezvoltat de-a lungul unei văi fără nume, având o structură aproape regulată și urmărind forma văii. Casele sunt alinate la drum, numai pe partea vestică dezvoltându-se foarte puțin satul, urmărind o vale mică. Strategic, satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație.

#### 4.2. Silueta

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica) nu sunt ierarhizate topografic fiind aflate în zona periferică a localității, pe o terasă înaltă. Datorită neplanificării sistematice a localității planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenurile lucrativă evidențiază o siluetă răsfirată.

#### 4.3. Tipuri de străzi

Străzile secundare sunt foarte scurte dar urmăresc curbele de nivel. Adaptarea la planul topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte.

#### 4.4. Tipuri de lotizare

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontonul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia.

#### 4.5. Comparația istorică a tramei stradale și al țesutului urban

După cum se vede și în suprapunerea hărților istorice cu situația existentă, este pe cât se poate de clar, că nucleul satului se extinde doar foarte târziu, din prima jumătate a secolului al 20-lea, cu apariția colectivizării. Până la acest moment, vatra satului era în capătul de vale.

#### 5.1. Biserici – lăcașuri de cult

##### 9. *Vechea biserică unitariană*

Edificiul ruinat se află în centrul nucleului așezării, în stare de conservare extrem de precară. Astăzi sunt vizibile doar clopotnița, și parte din turnul bisericii. În materie de modalitate de construcție și planimetrie, există posibilitatea să fi avut și o fază medievală anterioară acesteia. Datorită instabilității solului, biserica a suferit distrugerii de mai multe ori, așadar, la începutul secolului al 20-lea a fost construită o biserică unitariană nouă, la est de acesta. Elemente arhitecturale din acest edificiu vechi se regăsesc în cel nou.

#### 5.2. Vechimea generală a fondului construit

Fondul construit, vizibil și astăzi, prezintă caractere tipice perioadei interbelice. În majoritatea cazurilor, aceste case extrem de valoroase din punct de vedere ambiental au fost alterate de elemente arhitecturale și materiale moderne.

### 2.1.2. Evoluția după 1990

Anul 1990 a adus schimbări multiple la nivelul așezărilor rurale, atât în plan economic, cât și în ceea ce privește structura populație. Desființarea CAP-urilor alături de împrăștierea haotică a locuitorilor, printr-o fărâmițare excesivă și inutilă a fondului funciar au dus la reducerea semnificativă a vieții economice a așezărilor și practicarea unei agriculturi de subzistență.

Lipsa locurilor de muncă și a perspectivelor au condus la depopularea satelor. Migrația populației către zonele urbane a avut drept rezultat reducerea și îmbătrânirea populației precum și îmbătrânirea fondului construit.

Puținele construcții care au fost reabilitate sau nou construite după anul 1990 pe teritoriul comunei au pierdut din



vedere valorile arhitecturii locale tradiționale.

## **2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL**

### **2.2.1. Generalități**

Comuna Moldovenești, este situată în depresiunea Transilvaniei, în sudul județului Cluj, la 15 km sud-vest de municipiul Turda pe Drumul Național 75 și la 44 de km de reședința de județ, Cluj-Napoca. Aceasta se învecinează cu următoarele comune:

- la Nord comunele Iara, Petreștii de Jos, Mihai Viteazu,
- la Sud lunca Arieșului și Miraslau
- la Est comuna Călărași
- la Vest comuna Rîmetea.

Coordonatele geografice ale comunei Moldovenești sunt:

- latitudine nordică 46°29'55" N
- longitudine estică 23°40'13" E

În actuala structură administrativă, comuna Moldovenești este alcătuită din șase sate:

- Moldovenești – reședința de comună este situată la 15 km de orașul Turda și la 44 km de Municipiul Cluj-Napoca, fiind situat pe DJ 103G,
- Plăiești – sat aparținător, situat pe DC 82,
- Bădeni – sat aparținător, situat pe DC 82,
- Stejeriș – sat aparținător, situat pe DC 81
- Pietroasa – sat aparținător, situat în apropierea DJ 103G,
- Podeni – sat aparținător, situat pe DJ 103G.

### **2.2.2. Structura geologică și relieful**

Relieful constituie elementul cadrului natural care influențează în mod esențial dezvoltarea unei localități. În funcție de formele de relief întâlnite, de dispunerea spațială și de resursele pe care le oferă se decide amplasarea unei localități, extinderea acesteia, orientarea căilor de comunicații și modul de utilizare al terenurilor.

Comuna Moldovenești este situată în proximitatea culoarului Arieșului Inferior, care practic pornește de pe teritoriul comunei. Acest culoar este caracterizat de o asimetrie pronunțată. Versantul drept este marcat de o trecere treptată de la piemontul Munților Trascăului la o zonă deschisă formată din terase și lunci, în timp ce pe partea stângă lunca și terasele sunt slab pronunțate.

Ansamblul reliefului comunei este caracterizat de o îmbinare de formațiuni atât vechi cât și noi, rezultate datorită acțiunii neuniforme a factorilor endogeni și exogeni. Factorii endogeni au contribuit substanțial la formarea reliefului montan, reprezentat de fâșia nordică a Munților Trascăului. Această formațiune montană atinge altitudini de până la 1128 m în Piatra Secuiului, la limita comunei Moldovenești cu localitatea Râmetea.

Unitatea de dealuri de pe teritoriul comunei este compusă dintr-un vechi piemont, intens modificat datorită acțiunii accentuate de modelare. Acesta este afectat de diferite procese de alunecare, șiroire, ravenare sau solifluxiune.

Geologic întâlnim marne, argile, pietrișuri ca predominante în zona deluroasă, iar pe malul depresionar al Arieșului găsim depozite de terasă (pietrișuri, nisipuri).

### **2.2.3. Condiții climatice**

Temperatura medie anuală a aerului este de +8,5°C, precipitațiile medii anuale sunt de cca. 600-650 mm, iar vânturile dominante sunt din direcția N-NV. În general temperatura medie a anului este mai mare decât a județului, datorită fenomenului de „fohn” specific versantului estic al munților Apuseni.

### **2.2.4. Rețeaua hidrografică**

Pe teritoriul comunei Moldovenește se întâlnesc o serie de râuri cu caracter permanent, lacuri și ape subterane. Rețeaua de râuri cuprinde cursuri de apă de diferite dimensiuni. Arieșul drenează cea mai mare parte a teritoriului comunei având ca afluenți râurile Văleni, Plăiești și Bădeni. Debitul râului Arieș este bogat, dat mai ales de afluenții de stânga pe care-i primește din zona montană. Afluenții de pe teritoriul comunei Moldovenești nu au un aport foarte important. Pe lângă acestea pe teritoriul comunei se găsesc și râurile Ștejeriș și Hidiș, afluenți secundari ai Mureșului.

În cazul unor ploi torențiale sau la topirea zăpezilor există riscul producerii inundațiilor. Daunele cauzate pot fi

semnificative datorită morfologiei zonei și lipsei unor lucrări de amenajare a malurilor.

Cele două lacuri existente pe teritoriul comunei, Bădeni și Stejeriș sunt de origine antropică. Ambele lacuri sunt utilizate pentru pescuit și aparțin domeniului public. Există și câteva bălți sau tăuri de dimensiuni mai mici amenajate de proprietari privați care deservește tot scopuri piscicole. Pânza freatică urmărește morfologia solului și asigură importante rezerve de ape subterane. Acestea sunt bogate și de bună calitate, iar existența izvoarelor a creat premisa utilizării acestei resurse pentru realizarea alimentării cu apă a satelor. În cazul unei secete prelungite pot apărea probleme în alimentarea cu apă a gospodăriilor care nu au ca sursă alternativă fântâni sau puțuri. Calitatea apei poate fi de asemenea alterată de folosirea pesticidelor în exces sau în cazul unor ploii îndelungate aducătoare de aluviuni în cantități mari.

### 2.2.5. Vegetația și fauna

Vegetația în zona comunei Moldovenești este caracteristică etajului colinar de vegetație al țării, fiind prezente numeroase formațiuni forestiere, predominante de specii de copaci precum gorunul, carpenul și stejarul. Pe lângă aceste specii predominante se întâlnesc și specii precum paltinul, jugastrul, teiul pucios, păduri de ulm și frasin. Din punct de vedere al stratului arbustiv, zona este caracterizată de specii precum alunul, sângerul, cornul, iar în zonele mai deschise arbuștii sunt reprezentați de măceș, păducel și porumbar. În zonele mai înalte apar specii de fag, iar izolat pălcuri de molid, zadă și pin negru. Pajiștile au întinderi reduse, fiind caracterizate de specii precum păișul și iarba vântului. Fânețele au o variație floristică bogată în specii de furaje precum trifoiul, piciorul cocoșului, ghizdei, pătlagina, margareta. Compoziția floristică în zonele în care sunt prezente pășunile este reprezentată de specii precum: scaietele, pălămida, volbura, bozul, urzica. Vegetația spontană este una diversificată, fiind reprezentată de specii precum păișul de livadă, iarba câmpului, coada vulpii, rogozul, trifoiul roșu, păișul oilor, obsiga. În jurul lacurilor, al bălților și pâraielor apare vegetație precum stufărișul și pajiștile de mlaștini.

Fauna în zona localității Moldovenești este diversificată în funcție de relief și vegetație. Astfel în zona muntoasă și deluroasă apar specii precum: căpriorul, mistrețul, iepurele, fazanul, lupul, vulpea, veverița, gaița, gușterul, șarpele de alun. Pe lângă aceste specii de animale apar și numeroase specii de păsări precum: turturica, mierla neagră, privighetoarea, ciocănitorea, ochiul boului, cucuveaua, uliul păsărar, vrabia, stâncuța. Animale de talie mai mică sunt: hârciogul, șoarecele de câmp, orbetele și diferite specii de reptile și insecte. Fauna acvatică cuprinde specii precum: cleanul, mreana, carasul, scobaru, plătica, carasul, crapul și somonul.

### 2.2.6. Elemente naturale de interes deosebit

O parte din suprafața comunei Moldovenești a fost introdusă în zona protejată Natura 2000, respectiv siturile ROSCI0253 – Trascău și ROSPA0087 – Munții Trascăului. Munții Trascău repezintă latura estică a Munților Apuseni, fiind delimitați între valea Arieșului, valea Ampoiului, Dealurile Feleacului și culoarul Mureșului. Limita vestică, spre Munții Metaliferi este mai puțin clară, deoarece apare în partea de sud o legătură strânsă între cele două grupe montane. Aceștia se desfașoară pe direcția S SV – N NE, cu o lungime de aproximativ 75 km, și o lățime medie de 40 km.

În ceea ce privește structura petrografică, putem spune că pentru Munții Trascău importanța cea mai mare o au calcarele, datorită evidențierii lor în relief. Datorită prezenței acestei roci solubile se poate observa o carstificare intensă, evidentă, cu multe sectoare de chei, platouri carstice și pesteri, precum și martori de eroziune, masive și klippe calcaroase. Calcarele sunt dispuse sub forma a 3 lamele longitudinale puternic erodate, care ies periodic la actual. Alături de calcare, din structura Trascaului fac parte șișturi cristaline și fliș cretacic care dau naștere reliefului specific acestora. Demnă de menționat este și prezența ofiolitelor, roci magmatice efuzive, care apar izolat, evidențiindu-se în relief printr-o serie de forme de tip ruiform: piramide, stâlpi și turnuri, care au la bază acumulări de grohotiș.

### 2.2.7. Riscuri naturale

#### **Zone inundabile**

Conform *Documentației tehnice privind alunecările de teren și zonele inundabile* întocmită în anul 2018 de PFA Mureșan Lorell Sorin, pe întreg teritoriul administrativ al comunei Moldovenești au fost identificate zone afectate de risc la inundații, totalizând o suprafață de 287,38 ha (2,07% din total UAT), din care, 113,54 ha (0,82% din total) sunt în intravilanul existent.

La nivelul fiecărui sat în parte situația existentă se prezintă astfel:

- în intravilanul reședinței de comună Moldovenești 22,90 ha, adică 7,88% din suprafața intravilanului prezintă risc la inundații;
- în satul apăținător Plăiești sunt 28,43 ha, echivalent cu 25,43% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul apăținător Bădeni sunt 26,61 ha, echivalent cu 4,89% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul apăținător Stejeriș sunt 21,43 ha, echivalent cu 21,91% din intravilan, afectate de risc la inundații;

- în satul aparținător Pietroasa sunt 1,57 ha, echivalent cu 1,40% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul aparținător Podeni sunt 12,60 ha, echivalent cu 12.19% din intravilan, afectate de risc la inundații;

#### **Alunecări de teren**

Conform *Documentației tehnice privind alunecările de teren și zonele inundabile* întocmită în anul 2018 de PFA Mureșan Lorell Sorin, în intravilanul localităților comunei Moldovenești au fost identificate zone cu risc mediu și mediu-mare de alunecări de teren.

În localitatea Moldovenești au fost identificate zone cu risc mediu și mediu-mare de alunecări de teren. În intravilanul localităților Bădeni și Stejeriș au fost identificate zone cu risc mediu-mare de alunecări de teren. În intravilanul localităților Plăiești, Pietroasa și Podeni nu au fost identificate zone cu risc la alunecări de teren. Zonele cu risc de alunecări de teren au fost marcate ca atare în planșele de reglementări urbanistice și zonificare.

### **2.3. RELAȚII ÎN TERITORIU**

Comuna Moldovenești este situată în depresiunea Transilvaniei, în sudul județului Cluj, la 15 km sud-vest de municipiul Turda pe Drumul Național 75 și la 44 de km de reședința de județ, Cluj-Napoca.

Comunele cu care se învecinează sunt Iara, Petreștii de Jos și Mihai Viteazu la nord, Călărași la est, Unirea și Mirăslău la sud și Râmetea la Vest. Dintre acestea comunele Iara, Petreștii de Jos și Mihai Viteazu aparțin județului Cluj, iar Unirea, Mirăslău și Râmetea județului Alba.

Comuna Moldovenești este alcătuită din șase localități. Acestea sunt satele Moldovenești, Bădeni, Pietroasa, Plăiești, Podeni și Stejeriș. Suprafața totală a comunei este de 139,01 de km<sup>2</sup> și este a două comună ca dimensiune din județul Cluj. Toate cele șase sate sunt poziționate la altitudini joase, în zone depresionare evitându-se zonele mai înalte din centrul comunei.

În comuna Moldovenești se poate ajunge pe drumul european E81, drumul național DN 75 sau drumul județean DJ103 G. Pe teritoriul comunei drumul național E 81 are o lungime de 12 km și drumul național DN 75 o lungime de 10 km. Acestea sunt în totalitate asfaltate. Drumul județean DJ103 G are o lungime de 15 km din care pe o porțiune de doar 1,5 km există asfalt.

Drumurile comunale practicabile sunt DC 82, cu o lungime de 10 km și DC 81 cu o lungime de 3 km. DC 82 este asfaltat pe o lungime de 3 km în timp ce DC 81 este neasfaltat în totalitate.

Din comuna Moldovenești se poate ajunge în diferite orașe atât din județul Cluj cât și din județele învecinate, acestea fiind situate la următoarele distanțe:

- 15 km Turda, jud. Cluj
- 21 km Câmpia Turzii, jud Cluj
- 44 km Cluj-Napoca, jud. Cluj
- 49 km Baia de Arieș, jud. Alba
- 74 km, Câmpeni, jud. Aba
- 76 km Alba Iulia, jud Alba
- 85 km Ghera, jud Cluj
- 94 km Huedin, jud Cluj

### **2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE**

Principala ramură economică a comunei Moldovenești este agricultura, practică pe întreg teritoriu administrativ. Cultivarea plantelor, creșterea animalelor sunt principalele activități agricole.

Activitățile industriale sunt în curs de dezvoltare, acestea urmând a deveni o ramură principală din punct de vedere al dezvoltării economice a comunei.

Alte activități economice prezente în comuna Moldovenești sunt exploatarea de piatră și lemn.

Turismul este în curs de dezvoltare în această zonă datorită elementelor naturale specifice variate și a numărului de monumente și lăcașuri de cult ce pot fi vizitate.

#### **2.4.1. Agricultură și creșterea animalelor**

Principala activitate economică a comunei Moldovenești este agricultura și creșterea animalelor, practică pe întreg teritoriul său administrativ.

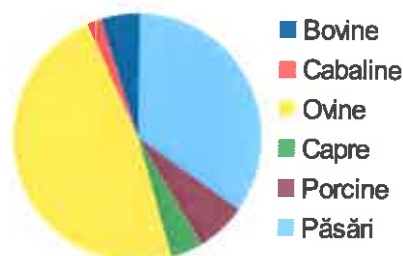
În anul 2014 conform datelor furnizate de INSSE fondul funciar al comunei Moldovenești cuprindea următoarele suprafețe:



Suprafața fondului funciar după modul de folosință INSSE 2014				
Categorie de folosință	Comuna Moldovenești		Județ Cluj	
	ha	%	ha	%
Arabil	3389	24.38%	182570	27.35%
Pășuni	4580	32.95%	152206	22.80%
Fânațe	1100	7.91%	93276	13.98%
Vii	7	0.05%	247	0.04%
Livezi	24	0.17%	4536	0.68%
<b>Agricol</b>	<b>9100</b>	<b>65.47%</b>	<b>432835</b>	<b>64.85%</b>
Păduri	3747	26.96%	163766	24.54%
Ape	102	0.73%	8626	1.29%
Curți, construcții	409	2.94%	19403	2.91%
Căi de comunicație	147	1.06%	11842	1.77%
Neproductiv	394	2.83%	30968	4.64%
<b>Terenuri neagricole</b>	<b>4799</b>	<b>34.53%</b>	<b>234605</b>	<b>35.15%</b>
<b>Total</b>	<b>13899</b>	<b>100.00%</b>	<b>667440</b>	<b>100.00%</b>

Din informațiile oferite de INSSE se poate observa procentul mare pe care îl ocupă pășunile și terenul arabil, acestea fiind apropiate din punct de vedere al procentului de datele furnizate la nivelul județului. Suprafețele destinate viilor și pomilor fructiferi fiind nesemnificative.

Efectivele de animale pe raza comunei Moldovenești	
Categorie	Număr capete
Bovine	552
Cabaline	195
Ovine	5241
Capre	465
Porcine	730
Păsări	3807



Efectivele de animale structurate pe categorii de animal demonstrează că numărul de capete aferent ovinelor și păsărilor predomină la nivelul comunei. Din punct de vedere al numărului de gospodării cu animale se poate observa diferența majoră dintre localitățile Plăiești și Pietroasa și localitățile Moldovenești, Bădeni și Podeni.

Structura animalelor domestice pe localități la sfârșitul anului 2013 conform Strategiei de Dezvoltare Locală a comunei Moldovenești											
Localitatea	Bovine		Cabaline		Ovine		Capre		Porcine		Păsări
	Număr gospodării	Număr animale	Număr gospodării	Număr animale	Număr gospodării	Număr animale	Număr gospodării	Număr animale	Număr gospodării	Număr animale	Număr animale
Moldovenești	27	142	58	67	2	121	1	119	35	156	1280
Bădeni	29	88	38	41	18	1600			52	191	897
Plăiești	27	90	37	42	1	206	1	59	31	250	501
Stejeriș	4	8	5	5	6	1310			5	36	83
Podeni	33	150	31	35	4	1800	49	170	34	80	994
Pietroasa	8	74	1	5	3	204	1	295	4	17	52
<b>Total</b>	<b>128</b>	<b>552</b>	<b>170</b>	<b>195</b>	<b>34</b>	<b>5241</b>	<b>60</b>	<b>465</b>	<b>161</b>	<b>730</b>	<b>3807</b>

### Numărul de gospodării aferent fiecărei localități



### 2.4.2. Activități industriale

Pe raza comunei activitățile industriale sunt în proces de dezvoltare. Satele în care există astfel de activități sunt Moldovenești, Bădeni și Podeni. În reședința de comună aceasta activitate constă în exploatarea și prelucrarea agregatelor, zona fiind amplasată în apropierea râului Arieș. În satul Bădeni producția industrială constă în proiecte realizate în perioada 1999-2016, cu diverse tipuri de producție. În satul Podeni producția industrială constă într-o carieră de piatră, mai precis cariera Marmosim.

### 2.4.3. Silvicultura

Suprafața fondului funciar după modul de folosință INSSE 2014				
Categorie de folosință	Comuna Moldovenești		Județ Cluj	
	ha	%	ha	%
Păduri	3747	26.96%	163766	24.54%

Conform datelor oferite de INSSE suprafața fondului forestier al comunei Moldovenești este apropiat din punct de vedere al procentului cu cel al județului Cluj, fiind posibilă dezvoltarea silviculturii ca ramură economică.

### 2.4.4. Activități turistice

Activitatea turistică în Comuna Moldovenești este în curs de dezvoltare. Astfel în momentul de față comuna Moldovenești are în derulare un proiect finanțat din fonduri europene (FEADR, Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”) pentru înființarea unui centru de informare turistică.

Atracțiile turistice naturale din zona comunei Moldovenești sunt influențate atât de relieful variat al zonei cât și de alte elemente specifice, cum ar fi hidrografia sau structura geologică sau clima.

Defileul râului Văleni, numit în popor și „Valea Dracului”, situat în sud-vestul localității Moldovenești și Defileul râului Arieș, prezintă trasee ideale pentru plimbări, persoanele pasionate de drumeții montane se pot bucura de pădurea mare și deasă care se întinde de-a lungul râurilor. Vârful „Piatra Secuiului” din munții Trascăului are o înălțime de 1171 m și este situat la granița de hotar a comunelor Moldovenești și Râmetea. Zona reprezintă un important punct de atracție turistică datorită panoramei pe care o oferă asupra satelor din jur.

Lacul Stejeriș localizat la Km 12 pe DN 1 Turda – Aiud, la intrarea în localitatea Stejeriș. Aici se găsesc diverse specii de pești și este ideal pentru practicarea pescuitului sportiv. Lacul Bădeni este situat în zona localității cu același nume, este un lac neamenajat înconjurat de stufăriș, ideal pentru observarea numeroaselor specii de păsări. Zona Comunei Moldovenești prezintă o serie de atracții culturale, istorice, monumente, precum:

- Cetatea Moldovenești (construită în anul 1259) este unul dintre cele mai importante obiective turistice din zona Văii Arieșului. Cetatea Moldovenești, cunoscută sub numele de Cetatea Turzii, este una dintre cele mai vechi fortificații din Transilvania Medievală. Așezământul a fost construit pe Dealul Cetății, pe locul unui vechi castru roman de apărare a drumului de transport al aurului exploatat în Munții Apuseni. A aparținut inițial populației românești, devenită apoi cetate regală maghiară. Inițial a fost constituită dintr-un val de pământ înconjurat de un șanț, ulterior a fost fortificată cu ziduri de piatră. A fost părăsită definitiv în cea de a doua parte a secolului XIII, din cauza masivelor distrugerii provocate de invaziile tătare (mongole).
- Castelul Jósika din satul Moldovenești, datând din secolul al XIX-lea și înscris pe Lista Monumentelor Istorice ale județului Cluj.
- Necropola medievală de lângă Biserica Unitariană din Comuna Moldovenești din grădina castelului Jósika.
- Movila Cetății din Moldovenești din 1259, situată la poalele Pietrei Secuiului.
- Biserica unitariană din Moldovenești (aprox. 1300) este un lăcaș construit în stil gotic aflat pe lista monumentelor istorice a județului Cluj
- Biserica din lemn cu hramul „Sfântul Nicolae” din satul Bădeni (1765) și Biserica unitariană din Bădeni (sec. XVII), înscrise pe Lista Monumentelor Istorice ale județului Cluj.
- Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din satul Podeni (1784) și Biserica „Înălțarea Domnului” (sec XVIII), înscrise pe Lista Monumentelor Istorice ale județului Cluj.
- Biserica din Plăiești (sec. XIII), lăcaș care de-a lungul timpului a aparținut mai multor formațiuni religioase. Biserica are tavanul cu 166 de casete cu motive florale. Biserica este înscrisă pe Lista Monumentelor Istorice ale județului Cluj.

### 2.4.5. Servicii și comerț

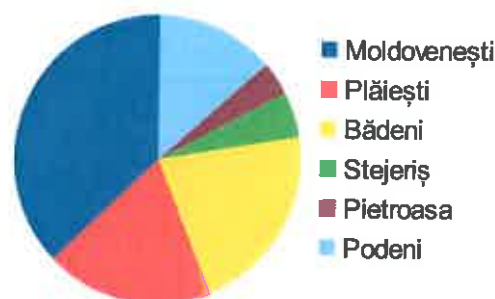
La nivelul comunei Moldovenești există un număr mic de agenți economici. Aceștia au ca obiect de activitate comerțul cu produse alimentare și nealimentare, produse de panificație, servicii din domeniul financiar-bancar, sănătate.

## 2.5. POPULAȚIE. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

### 2.5.1. Structura și evoluția populației

În Planul Strategic de Dezvoltare Locală a comunei Moldovenești sunt prezentate următoarele date referitoare la numărul locuitorilor raportat la fiecare localitate a comunei Moldovenești în anul 2012 :

Localitate	Nr. locuitori	%
Moldovenești	1290	37.26%
Plăiești	652	18.83%
Bădeni	743	21.46%
Stejeriș	177	5.11%
Pietroasa	132	3.81%
Podeni	468	13.52%
<b>Total</b>	<b>3462</b>	<b>100.00%</b>



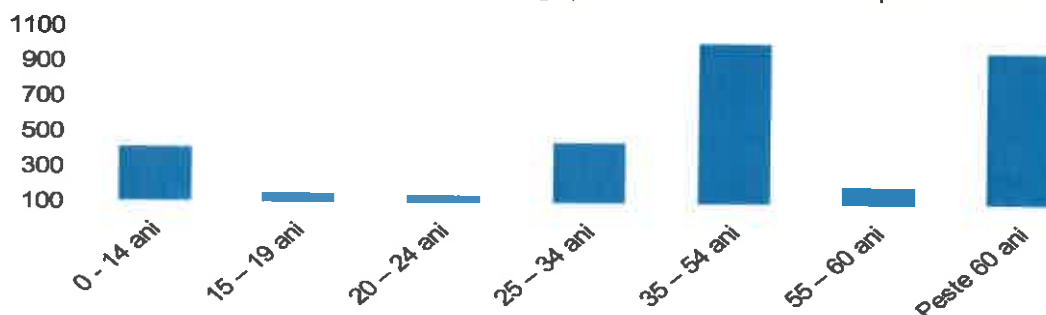
Evoluția populației în comuna Moldovenești în intervalul 1992-2014 evidențiază o scădere a populației. În intervalul 2014 – 2016 se poate observa o ușoară creștere a populației.

Evoluția populației în comuna Moldovenești în intervalul 1992 – 2016 – INSSE													
Anul	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Număr locuitori	4027	3829	3677	3525	3492	3431	3438	3495	3444	3358	3308	3266	3317

Se poate observa diferența majoră dintre grupurile de vârstă 35-54 ani și peste 60 ani comparativ cu restul grupurilor de vârstă.

Structura populației pe vârste în anul 2016 – conform INSSE								
Sex	Nr. Loc. 2016	0 - 14 ani	15 - 19 ani	20 - 24 ani	25 - 34 ani	35 - 54 ani	55 - 60 ani	Peste 60 ani
Feminin	1744	222	65	74	196	497	104	586
Masculin	1573	188	82	64	249	519	92	379
<b>Total</b>	<b>3317</b>	<b>410</b>	<b>147</b>	<b>138</b>	<b>445</b>	<b>1016</b>	<b>196</b>	<b>965</b>

În cadrul populației localităților comunei ponderea grupurilor de vârstă în anul 2016 se prezintă astfel:



Se poate observa diferența majoră dintre grupurile de vârstă 35-54 ani și peste 60 ani comparativ cu restul grupurilor de vârstă.

### **2.5.2. Resursele de muncă și populația ocupată**

Marea majoritate a populației practică agricultura și creșterea animalelor, dar într-o manieră dezorganizată, rezultând profituri nesemnificative. Sunt necesare politici de susținere a micilor producători agricoli, astfel încât agricultura să devină o alternativă viabilă.

### **2.5.3. Disfuncționalități privind evoluția și structura populației**

Principalele disfuncționalități care vizează evoluția și structura populației sunt:

- continua scădere a populației datorată lipsei locurilor de muncă și a condițiilor de trai modeste, cele mai afectate de acest fenomen sunt satele Pietroasa și Stejeriș, care în momentul de față mai au doar 132 respectiv 177 de locuitori;
- numărul mic de persoane în grupele de vârstă 15-24 datorată lipsei condițiilor de școlarizare.

## **2.6. CIRCULAȚIE**

Pe teritoriul comunei întâlnim patru tipuri de circulații:

- circulație rutieră;
- circulație pietonală;
- circulație feroviară.

### **1. Circulația rutieră**

Comuna Moldovenești este situată în extremitatea sudică a județului Cluj, unde se învecinează cu comuna Călărași la est, comunele Mihai-Viteazu și Petreștii de Jos la nord, respectiv Iara la vest. În partea sudică, respectiv sud-vest, comuna Moldovenești se învecinează cu următoarele comune din județul Alba: Râmetea, Mirăslău și Unirea.

Ca și poziție față de mediul urban, comuna Moldovenești se află în arealul de influență directă al următoarelor localități din județul Cluj: Turda (14 km) și Câmpia Turzii (21 km) în prim plan, respectiv Cluj-Napoca (44 km) în plan secund.

Analizând prevederile P.A.T.N.-ului – secțiunea I - Rețele de Transport, se poate observa proximitatea comunei Moldovenești de traseele principale de transport rutier naționale, ceea ce asigură o accesibilitate sporită comunei la rețeaua majoră de transport național. Mai mult, trebuie subliniată importanța așezării în apropierea accesului pe autostradă datorită potențialului pentru dezvoltarea economică și socială a comunei prin legătura directă cu centrele urbane importante din țară și nu numai.

Din punct de vedere al transportului, principalele căi de comunicație de pe teritoriul comunei Moldovenești sunt cele rutiere, calea ferată trecând doar adiacent prin extremitatea nordică a acesteia și constituindu-se dintr-o linie îngustă dezafectată. Prin urmare, calea ferată nu deservește comuna și nu este considerată în modelul de transport. Deplasările de tranzit și penetrație prin și către Moldovenești, precum și cele interne generate de necesitățile proprii ale localității se desfășoară exclusiv pe cale rutieră.

Accesul spre Comuna Moldovenești se poate face dinspre Drumul Național DN75 – Ștei - Câmpeni - Turda, aflat în partea nordică a comunei sau dinspre Drumul Național DN1 (E81), aflat în partea estică a comunei. Sistemul de transport major existent pe teritoriul comunei Moldovenești este eficient funcțional deoarece nu trece prin zona locuită dar conectează satele componente și mai departe își demonstrează eficiența tehnico-economică și socială leagând comuna de localitățile urbane principale din zonă, regiune etc., oferind șansa la mobilitate și accesibilitate la locurile de muncă aflate în principal în exteriorul comunei dar fără a avea repercursiuni directe asupra calității vieții prin diferite forme de poluare directă.

### **Arterele de penetrație**

Accesul către comuna Moldovenești este posibil atât dinspre drumul național DN75 cât și dinspre Drumul Național DN1. Reședința comunei, localitatea Moldovenești, se găsește la 14 km de municipiul Turda, cea mai apropiată zonă urbană, și la 44 km de reședința de județ, municipiul Cluj-Napoca.

Arterele de penetrație către satele componente ale comunei se desprind din cele 2 drumuri naționale menționate mai sus.

Accesul către satele Moldovenești, Pietroasa, Podeni se face din drumul național DN75, pe drumul județean DJ 103G, drum ce leagă DN75 de limita județului Cluj cu județul Alba, și continuă prin localitățile Ciugudu de Sus și Ciugudu de Jos, până la intersecția cu DN1, în localitatea Inoc, jud. Alba. Din drumul național DN1 se desprind drumurile comunale DC81, arteră de legătură către localitatea Stejeriș și drumul comunal DC82, drum ce asigură accesul către localitatea Moldovenești, trecând prin localitățile Bădeni și Plăiești.

Accesul către satul Moldovenești se mai poate face, tot din intersecția DN75 cu DJ103G, și pe un drum de exploatație agricolă DE1 cu lungimea de 1,2 km, drum modernizat recent printr-un program european. De asemenea, tot în cadrul aceluiași program au mai fost modernizate două drumuri agricole, unul ce face legătura directă între localitățile Stejeriș și Bădeni – DE6, și altul ce asigură o rută alternativă mai scurtă la DC82, din localitatea Bădeni, către drumul național DN1 – DE7.

### Caracteristicile rețelei existente de drumuri și străzi

Comuna Moldovenești este traversată de următoarele drumuri:

#### 1. Drumuri Naționale și Europene:

- Drumul Național DN1 (Drumul european E81), pe o lungime de 6,97 km, între pozițiile km 433+002m, limită cu județul Alba și km 439+978m, limita cu comuna Mihai Viteazu. Drumul Național DN1 pornește din București pe traseul București–Brașov– Sibiu– Alba Iulia–Cluj-Napoca– Oradea– Borș– Frontiera Ungaria, având o lungime de 625,415km o Drumul Național DN75, pe o lungime de 4,129 km, între pozițiile km 148+281m, limita cu comuna Iara și km 152+410 limită cu comuna Mihai Viteazul. Drumul
- Național DN75 pornește din județul Bihor pe traseul Ștei – Arieșeni – Câmpeni – Turda și are o lungime totală de 160,870 km.

Comuna Moldovenești este traversată la nord de drumul național DN75, iar la est de Drumul Național DN1, însă acestea trec prin extravilanul comunei, nici unul din cele 5 sate ale comunei nu este tranzitat de drumurile naționale.

#### 2. Drumuri județene:

- Drumul județean DJ103, având o lungime de 14,1 km pe teritoriul comunei. Acesta pornește de la limita cu județul Alba, având la limita teritorială poziția km 13+200m, și se termină la intersecție cu drumul național DN75, la poziția km 27+300m. Drumul județean 103G, pornește din localitatea Inoc, județul Alba, traversează localitățile Ciugudu de Jos, Ciugudu de Sus, intrând apoi în județul Cluj, pe teritoriul comunei Moldovenești unde traversează localitățile Podeni, Pietroasa și Moldovenești, ajungând la DN 75 la poziția km 151+010m. În continuare acesta se suprapune peste DN 75 către comuna Mihai Viteazu, urmând traseul Cheia - Săndulești - Ceanu Mic - Aiton – Cluj-Napoca.

#### 3. Drumuri comunale

- Drumul Comunal DC81, acesta pleacă din DN1 de la poziția km 434+043m și leagă localitatea Stejeriș. DC81 are o lungime de 3 km.
- Drumul Comunal DC82, acesta pleacă din DN1 de la poziția km 438+690 m și leagă localitatea Moldovenești de drumul național DN1, traversând localitățile Bădeni și Stejeriș. Acesta are o lungime de 10km.

În partea estică a comunei, paralel cu drumul național DN1, se află autostrada A10, după cum reiese. Autostrada A10 va lega Autostrada A1, în localitatea Sebeș, jud. Alba, de Autostrada A3 (Transilvania), în zona Turda și are o lungime de aproximativ 70 km. Aceasta se suprapune pe teritoriul comunei pe o lungime de 7250 metri, având pozițiile kilometrice km 62+200m, la limita cu județul Alba, și km 69+450m, la limită cu comuna Mihai Viteazul. Autostrada asigură pasaje denivelate cu drumurile ce le traversează pe teritoriul comunei: drumul național DN1 și drumurile comunale, DC81 și DC82, însă nu are prevăzut nici un nod de circulație pe suprafața comunei Moldovenești.

Pentru determinarea caracteristicilor și a gradului de modernizare a rețelei de drumuri de pe teritoriul administrativ al comunei Moldovenești s-au realizat profile transversale și o expertizare vizuală în urma căreia au fost constatate următoarele:

- Drumul Național DN1 – Drum de clasă tehnică III, cu 2 benzi de circulație de 3,5 metri fiecare și acostamente de 1 metru. o lungime de 6,97 km, între pozițiile km 433+002m, limită cu județul Alba și km 439+978m, limita cu comuna Mihai Viteazu. În zonele cu pante pronunțate acesta mai are o bandă suplimentară pentru vehicule lente, atât pe sensul către Turda, între km 436+287m și km 437+945m cât și către Alba Iulia, între km 438+383m și 439+231m. Drumul național DN1 este modernizat, având o structură rutieră suplă, de calitate corespunzătoare. Traficul de pe drumul național DN1 este unul foarte intens.
- Drumul Național DN75, pe o lungime de 4,129 km, între pozițiile km 148+281m, limita cu comuna Iara și km 152+410 limită cu comuna Mihai Viteazul. Drumul este de clasă tehnică III, având 2 benzi de circulație. Traficul pe acest drum este unul moderat, iar din punct de vedere tehnic acesta prezintă unele degradări, cum ar fi: denivelari, fagașe, rupturi de margine, burdușiri și suprafețe plombate degradate.
- Drumul județean DJ103, este drumul principal de acces către localitatea Moldovenești, din drumul național DN 75. Acesta are o lungime de 14,1 km pe teritoriul comunei și leagă localitatea Moldovenești de localitățile Podeni și Pietroasa. drumul județean DJ 103G este modernizat pe o lungime de 1.8 km, de la intersecția cu DN75 până la ieșirea din localitatea Moldovenești, către județul Alba. Pe sectorul modernizat, drumul este de clasa tehnică IV, având 2 benzi



de circulație de 3 metri fiecare și 2 acostamente. Pe sectorul nemodernizat acesta are lățimea părții carosabile cuprinsă între 4 și 7 metri, drumul fiind doar pietruit. DJ103G pornește de la limita cu județul Alba, având la limita teritorială poziția km 13+200m, și se termină la intersecție cu drumul național DN75, la poziția km 27+300m. Drumul județean 103G, pornește din localitatea Inoc, județul Alba, traversează localitățile Ciugudu de Jos, Ciugudu de Sus, intrând apoi în județul Cluj, pe teritoriul comunei Moldovenești unde traversează localitățile Podeni, Pietroasa și Moldovenești, ajungând la DN 75 la poziția km 151+010m. În continuare acesta se suprapune peste DN 75 către comuna Mihai Viteazu, urmând traseul Cheia-Sândulești - Ceanu Mic - Aiton – Cluj-Napoca.

- DC 81 – drumul comunal 81 asigură conexiunea localității Stejeriș cu drumul național DN1. Drumul este pietruit, nemodernizat, prevăzut cu 2 benzi de circulație iar lățimea profilului transversal variază între 6 și 10 m.
- DC 82 – drumul comunal 82 conectează localitățile Moldovenești, Plăiești, Bădeni iar la extremitatea estică a teritoriului comunei se intersectează cu DN1. Drumul este de clasă tehnică V, prevăzut cu 2 benzi de circulație, șanțuri pentru scurgerea apelor iar lățimea profilului transversal variază între 7 și 11 m, din care partea carosabilă ocupă 5,5 m. Drumul comunal DC82 este asfaltat pe întreaga lungime, având o stare tehnică bună.

În perioada 2014-2015, printr-un program cu finanțare cu fonduri europene s-a realizat modernizarea a trei drumuri de exploatare agricolă. Acestea asigură rute alternative la drumurile deja existente, precum și acces mai ușor către satele componente.

- DE 1 – drumul de exploatare agricolă asigură accesul din comuna Moldovenești spre DN75. Drumul este modernizat, prevăzut cu 1 bandă de circulație de 4 metri și platforme de încrucișare, podețe și șanțuri pentru colectarea și scurgerea apelor iar lățimea profilului transversal variază între 5 și 7 m.
- DE 6 – drumul de exploatare agricolă conectează localitățile Bădeni și Stejeriș. Drumul este modernizat, prevăzut cu 1 bandă de circulație de 3 metri și platforme de încrucișare, podețe și șanțuri pentru colectarea și scurgerea apelor iar lățimea profilului transversal variază între 4 și 6m. Drumul de exploatare agricolă DE6 asigură o legătură directă între satele Stejeriș și Bădeni.

### Rețeaua stradală

Conform art. 10 din Ordonanța nr. 43 din 28 august 1997 privind regimul juridic al drumurilor, străzile din localitățile rurale se clasifică astfel:

- Străzi principale;
- Străzi secundare.

Drumurile naționale, județene și comunale își păstrează categoria funcțională din care fac parte, fiind considerate continue în traversarea localităților, servind totodată și ca străzi. Totodată, norma tehnică din 27/01/1998, privind proiectarea și realizarea străzilor în localitățile rurale prevede următoarele aspecte referitoare la structura rețelei stradale din localitățile rurale:

- străzi principale sunt cele cu două benzi de circulație pentru trafic în dublu sens;
- străzi secundare sunt cele cu o singură bandă de circulație pentru trafic de intensitate redusă.

Zona străzilor din localitățile rurale include partea carosabilă, acostamentele, șanțurile, rigolele, trotuarele, spațiile verzi, suprafețele adiacente pentru parcaje, suprafețele de teren necesare amplasării anexelor acestora.

Rețeaua stradală a comunei are o lungime totală de 64,3 km cu structură rutieră nemodernizată. Distribuția rețelei stradale pe componentele UAT Moldovenești este următoarea: Moldovenești 18 km, Plăiești 7 km, Bădeni 15,6 km, Stejeriș 5 km, Pietroasa 4,2 km și Podeni 14,5 km.

#### 1. Moldovenești

Rețeaua stradală din localitatea Moldovenești se întinde pe 18 km și este formată din străzi principale și secundare, modernizate sau nemodernizate. Străzile modernizate se suprapun peste drumul județean DJ103G pe o lungime de 1000 m și peste drumul comunal DC82 pe o lungime de 1600 m. De asemenea drumul de exploatare DE1, drum modernizat, are 200 m situați în intravilan. Restul drumurilor din intravilanul localității sunt pietruite.

#### 2. Bădeni

Rețeaua stradală din localitatea Bădeni se întinde pe 15,6 km și este formată din străzi principale și secundare, modernizate sau nemodernizate. Străzile modernizate cuprind porțiunea din intravilan a drumului comunal DC82 (250 m), o strada principală modernizată pe o lungime de 750 m, ce pornește din DC82 către centrul comunei. De asemenea drumul de exploatare DE7 are un sector de 150 metri modernizat.

#### 3. Podeni

Rețeaua stradală din localitatea Podeni se întinde pe 14,5 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate. Localitatea Podeni este traversată de drumul județean DJ103G pe o lungime de 1750 metri, dar nici acesta nu este modernizat.

#### 4. Plăiești

Rețeaua stradală din localitatea Plăiești se întinde pe 7 km și cuprinde străzi nemodernizate, cu excepția străzii ce se

suprapune peste drumul comunal DC82, având o lungime de aproximativ 1km.

#### **5. Stejeriș**

Rețeaua stradală din localitatea Stejeriș se întinde pe 5 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate.

#### **6. Pietroasa**

Rețeaua stradală din localitatea Pietroasa se întinde pe 4,2 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate.

Pe nici o stradă a comunei nu avem trotuare, acestea existând doar local în fața instituțiilor de învățământ, biserici, primărie. Profilele drumurilor modernizate, nu suferă modificări în interiorul localităților, acestea fiind amenajate ca și în extravilan, fără a avea trotuare. Astfel, traficul pietonal nu este organizat și deci nu este inclus în modelul de transport, care se concentrează pe traficul rutier și analiza acestuia.

#### **Rețeaua de transport în comun**

Transportul public local de persoane este operat de firma ALIS GROUP și oferă posibilitatea deplasărilor cu microbuze de 19/24 de locuri, pe următoarele rute: Turda – Podeni, Turda - Văleni, Turda - Bădeni, Turda – Plăiești. Frecvența mijloacelor de transport este de aproximativ unul pe oră în medie în zilele de luni până vineri și de 6 curse pe zi în zilele nelucrătoare. Rețeaua de facilități ale transportului public local cuprinde un număr de stații în fiecare componentă a localității, astfel: în localitatea Bădeni – 3, în localitatea Plăiești – 1, în localitatea Moldovenești – 2, în localitatea Stejeriș – 1, în localitatea Pietroasa – 2, în localitatea Podeni – 1. De asemenea, compania oferă și două deplasări zilnice spre Cluj-Napoca, centrul urban principal al Regiunii.

În comună nu există și nu se justifică dezvoltarea unui mijloc de transport public intern. Totuși, există linii interne de transport public dedicat elevilor pe bază de microbuz școlar din localitățile Podeni, Pietroasa în loc. Moldovenești, din localitatea Stejeriș în localitatea Bădeni și Moldovenești respectiv din localitatea Bădeni și Plăiești în localitatea Moldovenești. Astfel, transportul în comun nu este inclus în modelul de transport, analiza cuprinzând transportul motorizat privat.

#### **Concluzii**

Traficul pe raza comunei se desfășoară în principiu, în condiții bune pe majoritatea sectoarelor, însă are și câteva zone cu disfuncționalități.

Rețeaua de drumuri și străzi este corespunzător ramnificată, însă gradul de modernizare al acesteia este destul de slab. Observăm că inclusiv drumul județean DJ 103G, principala cale de acces în comună este modernizat doar pe o lungime de 1,7 km (sector 1) din 14, 1 km, cât are pe teritoriul comunei, adică doar 12% din total. Drumul DJ103G este singura cale de acces către localitățile Pietroasa și Podeni, accesul către cele 2 sate făcându-se în acest moment destul de greu, sectoarele 2 și 3 analizate.

De asemenea drumul comunal DC81, ce asigură accesul către satul Stejeriș, este nemodernizat.

În intravilanul localităților procentul străzilor modernizate este destul de mic. În Moldovenești, sectoarele modernizate se suprapun peste drumul județean DJ103G, precum și peste drumul DC 82, având doar 2,8 km modernizați din totalul de 18 km de străzi. Localitatea Bădeni are aproximativ 1,1 km de străzi modernizate, dintr-un total de 15,6 km, adică doar 7%, iar localitatea Plăiești 1 km de străzi modernizate, din cei 7 km ce aparțin satului.

Localitățile Podeni, Pietroasa și Stejeriș nu au străzi modernizate. În Podeni și Pietroasa.

Datorită inundațiilor din ultimii ani, există străzi pe care accesul se realizează destul de greu, fiind nevoie de investiții în consolidarea acestora.

Datorită stării infrastructurii, circulația se desfășoară cu viteze mici, capacitatea de circulație a acestora fiind limitată.

#### **Intersecții**

Principalele intersecții ce creează probleme este sunt intersecțiile drumurilor comunale DC81 și DC82 cu drumul național DN1. Drumul Național DN1 are, conform CESTRIN, în anul 2015, valori de aproximativ 15000 vehicule fizice zilnic. Pe sectorul Turda – Aiud, valorile sunt nesemnificativ mai mici, dar tot pun probleme în cele două intersecții menționate mai sus.

Intersecția DC82 cu DN 1, este o intersecție în T, iar drumul național pe acest sector are 3 benzi de circulație, având amenajată și o bandă pentru vehicule lente pe sensul către Aiud, invers kilometrajului (Figura 2.33). Viteza de circulație pe drumul național este 100 km/h, neexistând restricții în acest sens. Traficul de pe drumul comunal se desfășoară prioritar pe direcția Turda, iar datorită traficului mare de pe drumul național, și a celor 2 benzi de traversat, ieșirea se face foarte greu de pe drumul comunal. În această intersecție au avut loc în trecut o serie de accidente grave. Din această cauză, odată cu modernizarea drumului de exploatare DE7, traficul de pe drumul comunal DC82, s-a mutat în proporție de 70% pe drumul de exploatare, după cum reiese și din valorile de trafic pe sectoarele 7 și 8 prezentate în planșa 2.11 din partea desenată. Drumul de exploatare agricolă DE 7 conectează localitatea Bădeni cu DN1, având o lungime de aproximativ 4 km. Drumul este modernizat, dar acesta

are o lățime de doar 4 metri, având o bandă de circulație și platforme de încrucișare, cu excepția primilor 500m ce pleacă din intersecția giratorie cu DN1, unde are 2 benzi de circulație.

Intersecția drumului comunal DC81 cu DN 1, este o intersecție în T, pe un sector de drum unde viteza de circulație pe drumul național este 100 km/h. Chiar dacă traficul de drumul comunal DC81 este mic, ieșirea în intersecție se face destul de greu, mai ales spre stânga, pe direcția Turda, unde avem și majoritatea traficului ce vine dinspre Stejeriș.

Intersecția drumul județean DJ 103G cu drumul național DN75 este o intersecție în T, având amenajate direcții separate pentru intrarea/ ieșirea de pe drumul județean în drumul național DN75.

Valorile de trafic la ultimul recensământ, din 2015, conform Cestrin, sunt de 2600 vehicule în 24h.

Traficul în această intersecție se desfășoară în principal fără mari probleme, având unele disfuncționalități dimineața, în orele de vârf. Restul intersecțiilor din intravilan sunt organizate pe criteriul priorității, sau cu prioritate de dreapta, între aceleași categorii de străzi, însă doar cele importante sunt reglementate și prin indicatoare de circulație.

### **Trotuare, facilități și parcări**

Drumurile din intravilanul localităților (străzile) nu sunt amenajate cu trotuare. Sectoarele modernizate, chiar dacă se găsesc în interiorul localităților, au profil specific de drum, nu de stradă, neavând amenajate trotuare. Din acest motiv circulația pietonală este defavorizată, iar deplasarea pietonilor se face deficitar, de cele mai multe ori, pe partea carosabilă. Există riscul accidentării acestora, mai ales pe sectoarele modernizate, unde viteza de circulație a vehiculelor este mai mare.

Din punct de vedere al facilităților, se poate observa că există o carență privind amenajarea parcarilor la destinație, disfuncționalitate care afectează în special obiectivele administrative și cele turistice.

Stațiile transportului public de călători sunt neamenajate, acest fapt creează inconveniente, atât pentru pasagerii transportului public, pe condiții meteo nefavorabile, cât și pentru conducătorii auto, datorită riscului de accidente. În urma unui studiu de specialitate se poate propune și reamplasarea stațiilor existente pentru o accesibilitate sporită.

Considerând caracteristicile circulației rutiere analizate dar și a factorilor care au impact direct în dezvoltarea acesteia, se poate concluziona ***că îmbunătățirea infrastructurii rutiere este o direcție principală*** pe care comuna Moldovenești trebuie să o aibă în vedere, atât pentru sporirea mobilității interne cât și pentru eficientizarea deplasărilor externe. Astfel, poate fi atras un număr mai mare de locuitori, poate fi impulsivat trendul crescător de încadrare a populației pe piața muncii, poate fi sporită dezvoltarea economică și a turismului și deci în ansamblu ***poate fi facilitată revitalizarea comunei***.

## **2. Circulația pietonală**

Analizând situația existentă observăm că în mare parte dintre situații trotuarele lipsesc, astfel că pietonii circulă pe marginea zonei carosabile, ceea ce este incomod atât pentru pietoni, cât și pentru conducătorii auto.

## **3. Circulația feroviară**

Pe teritoriul comunei Moldovenești se găsește linia de cale ferată CF turistice: Truda – Abrud, simplă, îngustă, neelectrificată ce se află în proces de modernizare, perioada de implementare fiind 2016-2018. În momentul de față acesta este dezafectată, proiectul de modernizare fiind în așteptare.

### **Disfuncționalități**

Unul dintre cele mai slabe puncte ale infrastructurii comunei este starea tehnică necorespunzătoare a rețelei rutiere (în principal a drumurilor comunale și a ulițelor drumurilor secundare) precum și lipsa trotuarelor.

## 2.7. INTRAVILAN EXISTENT. ZONE FUNCȚIONALE. BILANȚ TERITORIAL

### 2.7.1. Intravilanul existent al reședinței de comună Moldovenești. Zone funcționale

Satul are o formă tipică submontană, de tip răsfirat, s-a dezvoltat de-a lungul râului și văilor formate de afluenții râului Arieș, având o structură aproape regulată, urmărind forma văii. Se dezvoltă în jurul DJ103G (nord-sud), și DJ82 (vest-est) amândouă trecând prin sat. În centrul satului străzile principale se intersectează în formă de Y. Casele sunt aliniate la drum.

Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este al doilea din punct de vedere al întinderii. Este alcătuit din 9 trupuri.

Trupul principal - T1 care conține principalele instituții ( primărie, școală, biserică) se află în apropierea râului Arieș, la intersecția drumului comunal DC 82 cu drumul județean DJ 103G fiind cel mai mare trup al satului.

Trupul secundar - T2, amplasat în imediata apropiere a râului Arieș cuprinde o zonă destinată agrementului și turismului, acesta fiind al doilea ca și dimensiune.

Trupul secundar - T3 amplasat în imediata apropiere a râului Arieș cuprinde o zonă destinată producției industriale, acesta este al treilea trup ca și dimensiune. Trupul secundar T9, de asemenea amplasat în imediata apropiere a râului Arieș este un plan urbanistic zonal pentru stație de sortare agregate și stație de mixturi asfaltice, funcțiunea sa fiind de producție industrială. Acesta este al patrulea trup ca și dimensiune.

Trupurile T3 – T8 sunt de mici dimensiuni având funcțiunea de locuire sau edilitare.

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica) nu sunt ierarhizate topografic. Datorită neplanificării sistematice a localității planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenurile lucrate evidențiază o siluetă răsfirată.

Străzile au fost trasate și au evoluat în funcție de cadrul natural. Adaptarea la planul topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În centrul localității au fost favorizate insulele de gospodării aproape neregulate, în forme variabile.

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Structura în afara nucleului central se caracterizează prin structura satelor montane dispersate, unde loturile sunt mai îndepărtate unul de altul cu forme neregulate. Desigur factorii geografici influențează acest sistem și astfel conduc la apariția loturilor dreptunghiulare sau chiar neregulate, specifice de altfel și structurilor stradale arhaice.

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pâraului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

Între anii 1999 – 2017 au fost introduse la nivelul reședinței de comună o serie de proiecte urbanistice zonale.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru reședința de comună Moldovenești, are o suprafață de 163.91 ha, calculată prin planimetrie. Bilanțul teritorial al reședinței de comună Moldovenești prezentându-se astfel:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – reședința de comună MOLDOVENEȘTI				
ZONE FUNCȚIONALE	Situția existentă cf. PUG 1999		Situția existentă cf. PUG 1999 + PUZ	
	Ha	%	Ha	%
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	4.70	2.87	4.70	2.79
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	100.87	61.54	100.87	59.93
Zona unităților economice	11.60	7.08	15.99	9.50
Industriale				
Agricole				
Zona verde, agrement și sport	9.95	6.07	9.95	5.91
Zona gospodăriei comunale	7.61	4.64	7.61	4.52
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	16.48	10.05	16.48	9.79
Căi de comunicație rutieră	15.37	9.38	15.37	9.13
Căi de comunicație feroviară	1.11	0.68	1.11	0.66
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	0.00	0.00	0.00	0.00
Ape	12.70	7.75	12.70	7.55
<b>TOTAL</b>	<b>163.91</b>	<b>100.00</b>	<b>168.30</b>	<b>100.00</b>

**a) Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Majoritatea acestora sunt concentrate în două zone. Ele formează două arii compacte și dispun de un spațiu urban cu potențial reprezentativ, deși în momentul de față au caracteristicile unui spațiu rezidual. În acest sens ar trebui rezolvate circulațiile din zonă (trasee auto și pietonale), amenajate locuri de parcare și spații verzi. Funcțiunile de interes public sunt mixate cu funcțiuni de locuire, acestea neputând fi clar separate.

Reședința de comună Moldovenești dispune de următoarele dotări de interes public:

1) Dotări administrative

Localitatea Moldovenești reunește dotările administrative caracteristice comunelor, mai exact sediul Primăriei și Consiliului Local și al Poliției. Toate aceste dotări dispun de construcții proprii, specifice și corespunzătoare din punct de vedere al dimensiunii. Sediul Primăriei este amplasat pe drumul județean DJ 103G, iar cel al poliției în proximitatea drumului comuna DC 82.

2) Dotări de învățământ

Învățământul în localitatea Moldovenești este asigurat de două grădinițe și două școli. Una dintre școli are clasele generale I-IV și o grădiniță, cea de-a doua având clasele V-VIII. Cele două școli au acces direct de la drumul comunal DC 82, fiind amplasate în zona centrală estică, iar grădinița este amplasată în zona centrală vestică. Conform studiului prezentat în Strategia de Dezvoltare locală a Comunei Moldovenești unitățile educaționale necesită atât reabilitare, cât și dotare cu echipamente funcționale și performante.

3) Dotări culturale

Satul Moldovenești are o activitate culturală modestă, acesta fiind compus dintr-un cămin cultural și o bibliotecă. Biblioteca este dotată cu 4 calculatoare legate la rețeaua de internet, o imprimantă, un scanner și un videoproector. Aceasta dispune de un număr de 10.000 de volume pentru toate vârstele.

În căminul cultural se organizează ocazional, în special în lunile de vară, tabere pentru copii (tabere de dans, tabere unitariene, etc.). Aici este amenajat un spațiu de cazare și un grup sanitar cu cabine de duș, care sunt utilizate pentru cazarea copiilor invitați care sunt din alte localități.

4) Dotări pentru sănătate

Serviciile sanitare sunt asigurate de un dispensar medical uman amplasat în imediata vecinătate a drumului comunal DC 82. Conform studiului prezentat în Strategia de Dezvoltare locală a Comunei Moldovenești unitatea medicală necesită atât reabilitare cât și dotare cu echipamente funcționale și performante.

5) Culte

Localitatea adăpostește patru lăcașuri de cult, aparținând mai multor confesiuni: ortodox, reformat, unitarian. Dintre acestea, biserica reformată și una dintre cele două biserici unitariene sunt amplasate fiecare în câte o zonă centrală. Biserica ortodoxă este amplasată în imediata vecinătate a cimitirului, în zona vestică a localității, iar cea de-a doua biserică unitariană este amplasată în zona sud-estică a reședinței de comună. În localitate lipsește capela.

6) Dotări comerciale și de prestări servicii

Pe raza localității își desfășoară activitatea următoarele unități comerciale:

- cinci magazine mixte dispersate în șesutul localității;
- un centru de informare turistică amplasat în zona drumului județean DJ 103G;
- două pensiuni de 3 margarete fiecare;

Suprafața de teren din cadrul intravilanului ocupată cu dotări publice, reprezintă un total de 4,70 ha, cca. 2,87% din totalul intravilanului localității, au fost luate în calcul numai suprafețele parcelelor ocupate de construcții care adăpostesc dotări și servicii publice.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** este cea mai extinsă zonă funcțională.

Zona destinată locuirii este constituită aproape integral din locuințe individuale, în mare parte parter sau P + 1, parcelele dețin locuința propriu-zisă de care sunt alipite pivnița, cămara și grajdul destinat vitelor. Gospodăriile mai înstărite sunt dotate pe lângă grajd și cu șura. O parte din aceasta este ocupată cu hambarul, iar la mijloc este loc pentru car și căruță. De cele mai multe ori clădirea șurii e separată, cu deschiderea centrală de 4-5 metri pentru a se putea intra cu carul încărcat cu fân. Alte anexe sunt cocinele pentru porci și cotețele pentru păsări. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

**c) Zona activități de producție** industrială și agricolă este redusă pe suprafața întregii comune. Singurele exemple se găsesc pe teritoriul reședinței de comună:

- producție agricolă: fostele CAP-uri
- producție industrială: stație de sortare și mixturi asfaltice și exploatare de balast.

**d) Zona agrement și turism** este amplasată în trupul T2 în imediata apropiere a râului Arieș. Datorită amplasării aceasta are un potențial turistic ce poate fi exploatat.

**e) Zona gospodărie comunală, cimitire** ocupă o suprafață totală de 7,61 ha și sunt amplasate trei zone ale trupului principal T1, respectiv două sunt amplasate în vecinătatea celor două biserici unitariene, unul în sud-vestul localității și unul în nord-estul acesteia, iar cimitirul ortodox în zona vestică, acesta cuprinzând și biserica de același rit. Acestea afectează o serie de locuințe amplasate la mai puțin de 50 m față de limita cimitirului, generând disfuncționalități.

**f) Zona căi de comunicație rutieră** se întinde pe 18 km și este formată din străzi principale și secundare, modernizate sau nemodernizate. Străzile modernizate se suprapun peste drumul județean DJ103G pe o lungime de 1000 m și peste drumul comunal DC82 pe o lungime de 1600 m. De asemenea drumul de exploatare DE1, drum modernizat, are 200 m situați în intravilan. Restul drumurilor din intravilanul localității sunt pietruite.

**g) Zona căi de comunicație feroviara** este reprezentată de calea ferată CF turistice: Turda-Abrud, cale ferată simplă, îngustă, neelectrificată ce momentan este dezafectată, dar pentru care există un proiect de modernizare.

## 2.7.2. Intravilanul existent al localității Plăiești. Zone funcționale

Satul se caracterizează prin structura satelor adunate și aranjate linear și gospodăriile sunt lipite unele de altele pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul care s-a dezvoltat de-a lungul văilor formate de afluenții vechi al Arieșului, având o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum principal de pământ, și chiar și DC 82 atinge localitate numai pe partea nordică. Cu excepția acesteia, strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație, fiind dispus între DJ103G (spre nord-vest) și DN1 (spre est). Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este al patrulea din punct de vedere al întinderii, fiind alcătuit din 5 trupuri, din care au fost realizate doar 4 trupuri, trupul T3, respectiv rampa de deșeu nefiind realizat.

Trupul principal – T1 conține toate funcțiunile, trupurile secundare T2, T4 și T5 fiind de mici dimensiuni, având funcțiunea edilitară.

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic (ex. biserica unitariană situat la capătul nordică, duce lipsă de școală ori primărie), cu excepția bisericii reformate și unui mic muzeu situate în vatra satului. Drept consecință, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale planul satului urmărește mai ales topografia zonei și valea Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică. Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite.

Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii pârâului Bagin. Străzi secundare urmăresc văile, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În principiu este format de câteva străzi secundare așezate perpendicular pe latura nord-vestică a drumului principal.

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontonul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia. Topografia satului în zona centrală prezintă insule urbane.

Modul de ocupare a parcelei este același cu cel al localității Moldovenești, respectiv loturile urmăresc structura străzii principale, cu clădiri aliniate cu latura scurtă la axul străzii.

În intervalul 1999 – 2017 nu au fost realizate planuri urbanistice zonale pe teritoriul localității.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru localitatea Plăiești, are o suprafață de 89.30 ha, calculată prin planimetrare.

Bilanțul teritorial al trupurilor satului Plăiești, conform PUG 1999 este următorul:

<b>BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat PLĂIEȘTI</b>		
<b>ZONE FUNCȚIONALE</b>	<b>Situația existentă cf. PUG 1999</b>	
	<b>Ha</b>	<b>%</b>
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	2.05	2.30
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	67.85	75.98
Zona unităților economice	3.80	4.26
Industriale	3.45	3.86
Agricole	0.35	0.39
Zona verde, agrement și sport	3.35	3.75
Zona gospodăriei comunale	1.95	2.18
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	6.98	7.82
Căi de comunicație rutieră	6.98	7.82
Căi de comunicație feroviară	0.00	0.00
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	0.40	0.45
Ape	2.92	3.27
<b>TOTAL</b>	<b>89.30</b>	<b>100.00</b>

**a) Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Foarte puține ca număr și restrânse ca dimensiuni, sunt grupate în zona central-nordică a localității formând o zonă compactă cu potențial de dezvoltare și amenajare pentru a forma un spațiu central reprezentativ.

1) Dotări administrative

Dotările administrative sunt reprezentate de un punct al primăriei ce își are sediul în aceeași clădire cu poșta și farmacia, aceasta fiind amplasată în zona centrală cu acces de la drumul principal.

2) Dotări de învățământ

Învățământul în localitatea Plăiești este asigurat de o gradiniță cu școală primară, clasele I-IV, și o școală veche. Acestea sunt amplasate la drumul principal, în proximitatea drumului comunal DC 82.

3) Dotări culturale

Singura dotare culturală a localității este căminul cultural. Acesta este amplasat la drumul principal în imediata vecinătate a școlii vechi, cu acces direct de la drumul principal.

4) Dotări pentru sănătate

Localitatea Plăiești dispune de un dispensar medical uman și o farmacie, dispensarul necesită atât renovare cât și dotare cu echipamente funcționale și performante. Farmacia își are sediul în aceeași clădire cu punctul primăriei și poșta, respectiv în zona centrală cu acces de la drumul principal.

5) Culte

Din punct de vedere al cultelor pe teritoriul localității Plăiești se află o biserică unitariană și o casă parohială unitariană. Acestea sunt amplasate în vecinătatea școlii vechi și a căminului cultural, având acces din drumul principal.

6) Dotări comerciale și prestări servicii

Din punct de vedere al dotărilor comerciale, localitatea Plăiești dispune de trei magazine. Două dintre ele sunt amplasate în zona centrală în proximitatea drumului comunal DC82. În această localitate serviciile sunt reprezentate de o sală de ședințe și o poștă. Sala de ședințe este amplasată în vecinătatea dispensarului și a casei parohiale, în zona centrală cu acces de la drumul principal. Poșta este amplasată în aceeași clădire cu punctul primăriei și farmacia, în zona centrală, cu acces de la drumul principal.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** reprezintă 73% din suprafața localității. Modul de parcelare și ocupare a parcelei sunt asemănătoare localității Moldovenеști. Având un caracter omogen format din locuințe cu regimul de înălțime P sau P+1. Orientarea parcelelor este cu latura scurtă paralelă cu axul drumului.

c) **Zona de activități de producție** ocupă o suprafață mică în raport cu suprafața localității, aceasta fiind reprezentată de o fermă agro-zootehnică, spații de depozitare și o moară. Această zonă este amplasată în partea vestică a localității. Moara este amplasată în zona nordică a localității.

d) **Zona spațiilor verzi (parcuri, recreere, sport)** este reprezentată la nivelul localității de un teren de fotbal ce dispune de o clădire pentru vestiare, amplasat în zona vestică a localității și un mic parc amplasat în zona nordică.

e) **Zona gospodărie comunală, cimitire** este reprezentată de un cimitir amplasat în zona sud-vestică a localității, acesta având posibilitatea de a se dezvolta în timp.

f) **Zona căi de comunicație rutieră** din localitatea Plăiești se întinde pe 7 km și cuprinde străzi nemodernizate, cu excepția străzii ce se suprapune peste drumul comunal DC82, având o lungime de aproximativ 1km.

### 2.7.3. Intravilanul existent al localității Bădeni. Zone funcționale

Satul se caracterizează prin structura satelor adunate și aranjate linear (care se întinde de-a lungul unei singure șosele principale) și gospodăriile sunt lipite unele de altele pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul care s-a dezvoltat de-a lungul văilor formate de afluenții vechi al Arieșului, având o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum principal de pământ, și chiar și DC 82 atinge localitate numai pe partea nordică. Cu excepția acesteia, strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație, fiind dispus între DJ103G (spre nord-vest) și DN1 (spre est).

Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este primul din punct de vedere al întinderii, fiind alcătuit din 12 trupuri dintre care un trup nu a fost realizat, respectiv T3 – rampă de deșeuri.

Trupul principal – T1 conține toate funcțiunile principale, trupul secundar T2 are funcțiunea de producție agricolă, trupul secundar T4 – reprezintă zona de edilitare, acesta fiind un rezervor, iar trupurile T5 - T12 au funcțiunea de producție industrială.

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic. Drept consecință, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale planul satului urmărește mai ales topografia zonei și valea Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică.

Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite.

Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii pârâului Bagin. Străzi secundare urmăresc văile, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte. În principiu este format de câteva străzi secundare așezate perpendicular pe latura nord-vestică a drumului principal.

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia. Topografia satului în zona centrală prezintă insule urbane.

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pârâului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii.

Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru localitatea Bădeni, are o suprafață de 151.65 ha, calculată prin planimetrare.



Bilanțul teritorial al trupurilor aparținătoare localității Bădeni incluzând PUZ-urile, conform PUG 1999 este următorul:

**BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat BĂDENI**

ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1999		Situația existentă cf. PUG 1999 + PUZ	
	Ha	%	Ha	%
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	2.68	1.77	2.68	0.96
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	117.22	77.30	117.22	42.20
Zona unităților economice	3.30	2.18	129.45	46.60
Industriale				
Agricole				
Zona verde, agrement și sport	0.00	0.00	0.00	0.00
Zona gospodăriei comunale	3.50	2.31	3.50	1.26
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	17.90	11.80	17.90	6.44
Căi de comunicație rutieră	17.90	11.80	17.90	6.44
Căi de comunicație feroviară	0.00	0.00	0.00	0.00
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	0.00	0.00	0.00	0.00
Ape	7.05	4.65	7.05	2.54
<b>TOTAL</b>	<b>151.65</b>	<b>100.00</b>	<b>277.80</b>	<b>100.00</b>

a) **Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Foarte puține ca număr și restrânse ca dimensiuni, acestea sunt răsfrate, dar există potențialul de a se crea o zonă compactă cu caracter central.

Zona centrală a localității Bădeni cuprinde următoarele dotări:

1) **Dotări administrative**

Nu există dotări administrative în localitate.

2) **Dotări de învățământ**

În localitate există o grădiniță și o școală primară cu clasele I-IV în aceeași clădire. Aceasta este amplasată în zona centrală având un acces facil de la stada principală.

3) **Dotări culturale**

Din punct de vedere al dotărilor culturale localitatea Bădeni are o activitate modestă, acestea fiind compuse dintr-un cămin cultural și casa satului, care este muzeu. Căminul cultural este amplasat în partea nordică a localității cu acces facil de la unul din cele două drumuri principale ale localității. Casa satului este amplasată în zona sudică a localității, în vecinătatea terenului de minifotbal, cu acces facil de la drumul principal.

4) **Dotări pentru sănătate și asistență socială**

Nu există dotări medicale umane la nivelul localității, dar aceasta este dotată cu un dispensar veterinar amplasat în zona sudică a localității, și două centre de permanență pentru vârstnici, dintre care unul este administrat de parohia reformată. Acestea două sunt amplasate în zona sud-estică a localității cu acces facil de la unul din cele două drumuri principale.

5) **Culte**

În localitate se numără patru biserici, două locașuri de cult și o casă parohială, aparținând confesiunilor: ortodox, unitarian, reformat, baptist și penticostal.

Biserica ortodoxă este monument istoric, aceasta fiind amplasată în zona vestică a localității, în imediata vecinătate a cimitirului.

Biserica unitariană este amplasată în zona nordică a localității, în vecinătatea căminului cultural, aceasta având un acces facil de la unul din drumurile principale.

Casa parohială unitariană este amplasată în proximitatea bisericii unitariene.

Biserica reformată este amplasată în zona sudică a localității, în vecinătatea dispensarului veterinar și a celor două centre de permanență pentru vârstnici.

Locașul de cult baptist se află în proximitatea școlii, având de asemenea un acces facil.

Locașul de cult penticostal se află în zona centrală a localității cu acces facil.

6) **Dotări comerciale și de prestări servicii**

Dotările comerciale constau în trei magazine alimentare amplasate răsfrat pe teritoriul localității.

Serviciile sunt reprezentate de o fostă poștă, o sală de ședințe, amplasată în zona nordică a localității și de un teren de mini fotbal amplasat în zona central-sudică.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** reprezintă 42% din suprafața localității. Modul de parcelare și ocupare a parcelei sunt asemănătoare localității Moldovenești. Având un caracter omogen format din locuințe cu regimul de înălțime P sau P+1. Orientarea parcelor este cu latura scurtă paralelă cu axul drumului.

**c) Zona de activități de producție agricolă** reprezintă 1,2% din suprafața totală, aceasta fiind reprezentată de o fermă agro-zootehnică, amplasată în trupul secundar T3.

**d) Zona de activități de producție industrială** reprezintă 45% din suprafața totală a intravilanului localității, aceasta devenind ramura economică principală a localității. Această dezvoltare se datorează accesului la autostrada A10 Sebeș-Turda.

**e) Zona gospodărie comunală, cimitire** este reprezentată de trei cimitire, două dintre ele fiind amplasate în zona vestică a localității, iar al treilea în zona estică a acesteia.

**f) Zona căi de comunicație rutieră** se întinde pe 15,6 km și este formată din străzi principale și secundare, modernizate sau nemodernizate. Străzile modernizate cuprind porțiunea din intravilan a drumului comunal DC82 (250 m), o strada principală modernizată pe o lungime de 750 m, ce pornește din DC82 către centrul comunei. De asemenea drumul de exploatare DE7 are un sector de 150 metri modernizat.

#### 2.7.4. Intravilanul existent al localității Stejeriș. Zone funcționale

Satul are o formă tipică pentru câmpie, de tip adunat și aranjat linear cu gospodăriile lipite unele de altele, aranjate pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul dezvoltat lângă pâraul Farkas Pataka, numit astăzi Stejeriș. Casele sunt aliniate la drumul principal de pământ, și chiar și DC 81 străbate localitatea pe direcția transversală. Cu excepția acesteia, satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație, drum județean ori național.

Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este al cincilea din punct de vedere al întinderii, fiind alcătuit din 8 trupuri dintre care un trup nu a fost realizat, respectiv T6 – rampă de deșeuri.

Trupul principal – T1 conține toate funcțiunile principale, trupul secundar T2 are funcțiunea de zonă verde de agrement și turism, trupul secundar T3 – reprezintă zona de gospodărie comunală – cimitir, trupul secundar T4 - este o zonă de producție agricolă – fermă, trupul secundar T5 – se încadrează la edilitare fiind stație de epurare, trupul secundar T6 – nu a fost realizat, trupul secundar T7 – de asemenea face parte din zonificarea tehnico-edilitare, acesta fiind un rezervor, trupul secundar T8 – denumit zona canton aparține zonei funcționale locuire.

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice nu sunt ierarhizate topografic, cu excepția bisericii reformate situate în vatra satului. Drept consecință, datorită neplanificării sistematice a localității, respectiv a lipsei diferitelor clădiri oficiale, planul satului urmărește mai ales topografia zonei și valea Arieșului, și nu vreo concepție urbanistică.

Se ajunge în sat pe un drum asfaltat. Dar asfaltul se termină la 20-30 de metri după ce se intră în localitate, astfel în mare parte satul este alcătuit din drumuri și ulițe pietruite.

Străzile au fost trasate și au evoluat datorită cadrului natural. Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul drumului DC 81. Străzile secundare urmăresc văile, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la un plan topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte.

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Media unui lot este în jur de 15-20 m și adâncimea dublă, proporțional. Frontul casei este lipit la stradă, uneori ușor retras față de axul acesteia. Topografia satului în zona centrală prezintă insule.

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pâraului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexe pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

În intervalul 1999 – 2017 nu au fost realizate planuri urbanistice zonale pe teritoriul localității Stejeriș.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru localitatea Stejeriș, are o suprafață de 82.70 ha, calculată prin planimetrare.

Bilanțul teritorial al trupurilor aparținătoare localității Stejeriș incluzând PUZ-urile, conform PUG 1999 este următorul:

<b>BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat STEJERIȘ</b>		
<b>ZONE FUNCȚIONALE</b>	<b>Situația existentă cf. PUG 1999</b>	
	<b>Ha</b>	<b>%</b>
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	1.80	2.18
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	59.08	71.44
Zona unităților economice	3.60	4.35
Industriale	0.00	0.00
Agricole	3.60	4.35
Zona verde, agrement și sport	1.77	2.14
Zona gospodăriei comunale	1.55	1.87
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	8.85	10.70
Căi de comunicație rutieră	8.85	10.70
Căi de comunicație feroviară	0.00	0.00
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	1.00	1.21
Ape	5.05	6.11
<b>TOTAL</b>	<b>82.70</b>	<b>100.00</b>

**a) Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Foarte puține ca număr și restrânse ca dimensiuni, sunt grupate în zona centrală a localității cu potențial de dezvoltare și amenajare pentru a forma un spațiu central compact reprezentativ.

1) *Dotări administrative*

Nu există dotări administrative în localitate.

2) *Dotări de învățământ*

Nu există dotări de învățământ în localitate.

3) *Dotări culturale*

Localitatea Stejeriș are o activitate culturală modestă, aceasta fiind compusă dintr-un cămin cultural și o casă a satului. Acestea sunt amplasate în zona central-nordică a satului cu acces facil de pe drumul comunal DC81.

4) *Dotări pentru sănătate și asistență socială*

Nu există dotări pentru sănătate și asistență socială.

5) *Culte*

Localitatea adăpostește trei locașuri de cult, respectiv o biserică ortodoxă, o biserică reformată și o casă parohială reformată. Acestea sunt amplasate în proximitatea cimitirelor, mai precis biserica ortodoxă se află în zona sud-estică a localității lângă cimitirul ortodox. Biserica și casa parohială reformată sunt amplasate în zona central-sudică a localității, în vecinătatea celui de-al doilea cimitir.

6) *Dotări comerciale și de prestări servicii*

Pe raza localității își desfășoară activitatea un magazin amplasat în zona centrală cu acces de la drumul comunal DC81 și un popas amplasat în trupul secundar T8, cu acces din drumul comunal DC81 și din drumul național DN01, acesta este amplasat în proximitatea autostrăzii A10 Sebeș-Turda.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** reprezintă 72% din suprafața localității. Modul de parcelare și ocupare a parcelei sunt asemănătoare localității Moldovenești. Având un caracter omogen format din locuințe cu regimul de înălțime P sau P+1. Orientarea parcelelor este cu latura scurtă paralelă cu axul drumului.

**c) Zona activități de producție agricolă** reprezintă 4,4% din suprafața totală, aceasta fiind reprezentată de o fermă agro-zootehnică, amplasată în trupul secundar T4. Nu există dotări pentru producție industrială în localitate.

**d) Zona spațiilor verzi (parcuri, recreere, sport) și turism** este amplasată în zona drumului național DN 01 și

a autostrăzii A10 Sebeș – Turda. Această zonă constă în Cabana Stejeriș, amplasată în trupul secundar T2.

**e) Zona gospodărie comunală, cimitire** reprezintă 1,57% din suprafața totală a intravilanului localității, repartizată în 2 suprafețe amplasate una în partea de sud-vest a localității, aceasta fiind în trupul secundar T3 – cimitir ortodox, în proximitatea bisericii ortodoxe. Al doilea cimitir fiind amplasat în zona central-sudică, în vecinătatea bisericii și a casei parohiale reformate.

**f) Zona căi de comunicație rutieră** din localitatea Stejeriș se întinde pe 5 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate.

### 2.7.5. Intravilanul existent al localității **Pietroasa**. Zone funcționale

Satul se caracterizează prin structura satelor adunate și aranjate linear. Gospodăriile sunt lipite unele de altele pe o mulțime de ulițe care urcă spre dealul care s-a dezvoltat de-a lungul văii râului Pietroasa, având o structură aproape regulată urmărind forma văii. Casele sunt aliniate la drum principal de pământ, și la drumul județean Dj 103G ce trece transversal în zona estică a localității.

Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este cel mai mic din punct de vedere al întinderii, fiind alcătuit din 7 trupuri dintre care un trup nu a fost realizat, respectiv T5 – rampă de deșeuri.

Trupul principal T1 conține instituțiile și funcțiunile publice. Trupurile principale T2 și T3 conțin preponderent funcțiunea de locuire, acestea fiind traversate de drumul județean Dj 103G.

Trupurile secundare T4, T6 și T7 sunt trupuri de mici dimensiuni cu funcțiunea edilitară amplasate în proximitatea trupurilor principale.

Spațiile de interes comunitar cu clădiri specifice (biserica, căminul cultural) nu sunt ierarhizate topografic fiind aflate în zona centrală a trupului T1. Datorită neplanificării sistematice a localității planul satului urmărește topografia zonei. Zona locuirii formată din gospodării și terenuri lucrativ e evidențiază o siluetă răsfirată.

Se poate observa tendința de a împărți terenul în fâșii înguste și lungi, perpendiculare pe axul drumului, tendință care face posibilă o aliniere ordonată a clădirilor față de stradă. Structura în afara nucleului central se caracterizează prin structura satelor montane dispersate, unde loturile sunt mai îndepărtate unul de altul cu forme neregulate. Desigur factorii geografici influențează acest sistem și astfel conduc la apariția loturilor dreptunghiulare sau chiar neregulate, specifice de altfel și structurilor stradale arhaice.

Loturile urmăresc structura străzii principale, pe latura stângă a pârâului trecând prin localitate, în forme îndelungate (ca o bandă) și ca blocuri mai late. În cele mai multe cazuri se găsește alinierea ordonată a clădirilor în șiruri pe axul străzii. Ocuparea parcelei se desfășoară în general sub forma în care casele cu laturile scurte sunt puse lângă axul străzii, iar anexele pot fi aranjate în aceeași măsură în partea inferioară sau superioară a parcelei. În unele cazuri apare modul învârtit al ocupării – clădirile anexe fiind așezate pe axul străzii, iar clădirile de locuit sunt mai retrase în curte, perpendicular pe axul drumului cu latura scurtă.

În intervalul 1999 – 2017 nu au fost realizate planuri urbanistice zonale pe teritoriul localității.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru localitatea Pietroasa, are o suprafață de 52,64 ha, calculată prin planimetrare.

Bilanțul teritorial al trupurilor localității Pietroasa, conform PUG 1999 este următorul:

<b>BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat PIETROASA</b>		
<b>ZONE FUNCȚIONALE</b>	<b>Situația existentă cf. PUG 1999</b>	
	<b>Ha</b>	<b>%</b>
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	0.85	1.61
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	41.86	79.52
Zona unităților economice	1.00	1.90
Industriale	0.40	0.76
Agricole	0.60	1.14
Zona verde, agrement și sport	0.00	0.00
Zona gospodăriei comunale	0.60	1.14
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	5.35	10.16
Căi de comunicație rutieră	5.35	10.16
Căi de comunicație feroviară	0.00	0.00
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	0.62	1.18
Ape	2.36	4.48
<b>TOTAL</b>	<b>52.64</b>	<b>100.00</b>

**a) Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Foarte puține ca număr și restrânse ca dimensiuni, acestea sunt răsfirate, dar există potențialul de a se crea o zona compactă cu caracter central.

1) *Dotări administrative*

Nu există dotări administrative în localitate.

2) *Dotări de învățământ*

Nu există dotări de învățământ în localitate.

3) *Dotări culturale*

Din punct de vedere al dotărilor culturale localitatea Pietroasa are o activitate modestă, acestea fiind compuse dintr-un cămin cultural amplasat în zona centrală a trupului principal T1.

4) *Dotări pentru sănătate și asistență socială*

Nu există dotări pentru sănătate și asistență socială în localitate.

5) *Culte*

Localitatea adăpostește patru locașuri de cult, respectiv o biserică ortodoxă, două biserici unitariene și o casă parohială unitariană. Biserica ortodoxă este amplasată în zona nord-vestică a trupului principal T1, aceasta având acces de la drumul principal. Vechea biserică unitariană este amplasată în zona centrală a aceluiași trup, iar biserică unitariană este amplasată în zona nord-estică a trupului T1. Casa parohială unitariană este amplasată în vecinătatea vechii biserici unitariene, în zona centrală a trupului principal T1.

6) *Dotări comerciale și de prestări servicii*

Pe teritoriul localității Pietroasa își desfășoară activitatea un magazin alimentar amplasat în proximitatea căminului cultural și a vechii biserici unitariene, mai precis în zona centrală a trupului principal T1.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** reprezintă 80% din suprafața localității. Modul de parcelare și ocupare a parcelei sunt asemănătoare localității Moldovenești. Având un caracter omogen format din locuințe cu regimul de înălțime P sau P+1. Orientarea parcelelor este cu latura scurtă paralelă cu axul drumului.

**c) Zona activități de producție agricolă** reprezintă 2% din suprafața totală a localității, fiind alcătuită dintr-o fermă agro-zootehnică (1%) amplasată pe parcela fostului CAP în zona central-nordică, în trupul principal T2 și de două zone de producție industrială, una amplasată în zona sud-estică a trupului principal T2, cea de-a doua amplasată în zona nordică a trupului principal T3. Cele două zone de producție industrială au acces din drumul județean DJ 103G.

d) **Zona spațiilor verzi (parcuri, recreere, sport) și turism** Nu există zonă verde de agrement și turism în localitate.

e) **Zona gospodărie comunală, cimitire** constă într-un cimitir amplasat în zona vestică a trupului principal T1.

f) **Zona căi de comunicație rutieră** se întinde pe 4,2 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate. Localitatea Pietroasa este traversată transversal de drumul județean DJ 103G prin trupurile principale T2 și T3.

### 2.7.6. Intravilanul existent al localității Podeni, Zone funcționale

Satul are o formă tipică submontană, de tip răsfirat, și s-a dezvoltat de-a lungul unei văi fără nume, având o structură aproape regulată și urmărind forma văii. Casele sunt alinate la drum, numai pe partea vestică dezvoltându-se foarte puțin satul, urmărind o vale mică. Strategic satul nu este adiacent vreunei importante căi de comunicație. Într-un document vechi se sublinia că localitatea „nu se aseamănă cu satele românești de la munte cu case împrăștiate și sărăcăcioase, ci este una dintre așezările cu construcțiile cele mai ordonate și frumoase”.

Comparativ cu restul satelor aparținătoare, acesta este al treilea din punct de vedere al întinderii, fiind alcătuit din 5 trupuri dintre care un trup nu a fost realizat, respectiv T4 – rampă de deșeuri.

Trupul principal T1 conține toate funcțiunile principale, trupul secundar T2 este de mici dimensiuni acesta conține carieră Marmosim, având funcțiunea de producție industrială, iar trupurile secundare T3 și T5 sunt de mici dimensiuni cu funcțiunea de edilitare, fiind amplasate în proximitatea trupului principal T1.

Trama stradală urmărește o schiță topografică cu strada principală care a fost stabilită de-a lungul văii. Străzile secundare sunt foarte scurte, dar urmăresc văile mici, perpendiculare pe valea dominantă. Adaptarea la planul topografic a favorizat formarea tramei stradale mixte.

În intervalul 1999 – 2017 nu au fost realizate planuri urbanistice zonale pe teritoriul localității Podeni.

Intravilanul stabilit prin PUG-ul aprobat în anul 1999 pentru localitatea Podeni, are o suprafață de 98.22 ha, calculată prin planimetrare.

Bilanțul teritorial al trupurilor localității Podeni, conform PUG 1999 este următorul:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat PODENI		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1999	
	Ha	%
Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public	1.08	1.10
Zona de locuințe și alte funcțiuni complementare	71.31	72.60
Zona unităților economice	2.80	2.85
Industriale	2.30	2.34
Agricole	0.50	0.51
Zona verde, agrement și sport	0.00	0.00
Zona gospodăriei comunale	0.80	0.81
Zone cu destinații speciale și de echipare teritorială, din care:	13.17	13.41
Căi de comunicație rutieră	13.17	13.41
Căi de comunicație feroviară	0.00	0.00
Zone cu destinații speciale	0.00	0.00
Zona echipamentelor tehnico-edilitare	0.80	0.81
Ape	8.26	8.41
<b>TOTAL</b>	<b>98.22</b>	<b>100.00</b>

a) **Zona centrală și alte zone cu funcțiuni de interes public** cuprinde parcele și construcții ce adăpostesc funcțiuni administrative și servicii publice. Foarte puține ca număr și restrânse ca dimensiuni, sunt grupate zona central-nordică a localității cu potențial de dezvoltare și amenajare pentru a forma un spațiu central compact reprezentativ.

1) *Dotări administrative*

Nu există dotări administrative în localitate.

2) *Dotări de învățământ*

Din punct de vedere al dotărilor de învățământ localitatea Podeni dispune de o grădiniță și o școală primară. Acestea sunt amplasate în zona central-nordică, școala având acces de la drumul județean Dj 103G

3) *Dotări culturale*

Localitatea Podeni are o activitate culturală modestă, aceasta fiind compusă dintr-un cămin cultural. Acesta este amplasat în zona centrală a satului cu acces facil de pe drumul județean DJ103G.

4) *Dotări pentru sănătate și asistență socială*

Nu există dotări pentru sănătate și asistență socială în localitate.

5) *Culte*

Localitatea adăpostește patru locașuri de cult, respectiv o biserică și o casă parohială ortodoxă, o biserică și o casă parohială greco-catolică. Cele două biserici sunt amplasate în proximitatea cimitirelor, mai precis biserica ortodoxă se află în zona central-nordică a localității lângă cimitirul ortodox. Biserica greco-catolică este amplasată în zona centrală a localității, în vecinătatea celui de-al doilea cimitir. Ambele biserici au acces de la drumul județean DJ 103G. Cele două case parohiale sunt amplasate în zona centrală a localității cu acces de la drumul județean DJ 103G.

6) *Dotări comerciale și de prestări servicii*

Pe teritoriul localității își desfășoară activitatea o pensiune amplasată în zona nord-vestică a localității și trei magazine alimentare amplasate în zona centrală și central-nordică.

**b) Zona de locuințe și funcțiuni complementare** reprezintă 73% din suprafața localității. Modul de parcelare și ocupare a parcelei sunt asemănătoare localității Moldovenești. Având un caracter omogen format din locuințe cu regimul de înălțime P sau P+1. Orientarea parcelelor este cu latura scurtă paralelă cu axul drumului.

**c) Zona activități de producție agricolă** reprezintă 2.8% din suprafața totală a localității. Producția agricolă constă într-o moară cu depozit, amplasată în zona sud-estică a localității, iar cea industrială este alcătuită din cariera Marmosim (T2) și de zona ocupată de fosta moară a localității, amplasată în zona sudică a acesteia.

**d) Zona spațiilor verzi (parcuri, recreere, sport) și turism** Nu există zona verde de agrement și turism în localitate.

**e) Zona gospodărie comunală, cimitire** ocupă o suprafață de 0,8 ha, fiind alcătuită din două cimitire, amplasate în zona central-estică și nord-estică, acestea având acces de la drumul județean DJ 103G.

**f) Zona căi de comunicație rutieră** se întinde pe 14,5 km și este formată din strada principală și străzi secundare nemodernizate. Localitatea Podeni este traversată de drumul județean DJ103G pe o lungime de 1750 metri, dar nici acesta nu este modernizat.

## 2.8. ZONE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ

Pe teritoriul administrativ al comunei Moldovenești, în extravilan, Ministerul Apărării Naționale are în administrare o parte din imobilul nr. 1556 Turda-Stejeriș (incinta nr. 1 – Moldovenești), cu destinația de poligon temporar de tragere, având suprafața de 856,7927 ha. Această zonă are funcțiunea de zonă cu destinație specială (DS – MAPN), fiind marcată ca atare în planșele de reglementări urbanistice.

Autorizarea oricăror tipuri de construcții și amenajări propuse a se executa în vecinătatea directă și în cadrul zonelor cu destinație specială, marcate ca atare în planșele de reglementări urbanistice, se va realiza doar ulterior obținerii avizului favorabil al Ministerului Apărării Naționale – Statul Major al Apărării, cu respectarea cadrului legal în vigoare.

Conform extrasului de Carte Funciară nr. 50689, terenul extravilan cu nr. cadastral 50689, având suprafața totală de 856,7927 ha și aflat în administrarea Ministerului Apărării Naționale, are următoarele coordonate în sistem de proiecție Stereo 1970:

Punct nr.	X	Y
1	408467.546	556780.569
2	408476.004	556673.647
3	408811.611	556632.853
4	409050.371	556462.376
5	409141.334	556316.364
6	409011.828	556291.889
7	409195.066	556131.427
8	409384.707	556044.479
9	409448.343	555659.397
10	409567.788	554950.558
11	409578.949	554941.769
12	409525.595	554385.948
13	409666.338	553759.516
14	409691.507	553684.643
15	409706.489	553654.694
16	409733.456	553621.151
17	409762.221	553597.791
18	409801.174	553581.020
19	409871.710	553546.703
20	409728.790	553552.336
21	409751.610	553418.334
22	409751.364	553399.121
23	409750.253	553386.597
24	409748.153	553379.556
25	409733.030	553355.968
26	409728.398	553343.986
27	409726.733	553323.764
28	409725.169	553291.363
29	409723.604	553258.962
30	409724.612	553229.607
31	409726.366	553214.901
32	409729.159	553203.378



33	409734.887	553184.719
34	409736.621	553178.295
35	409744.210	553156.130
36	409750.610	553139.621
37	409754.687	553131.841
38	409759.096	553125.769
39	409762.594	553117.803
40	409775.219	553079.374
41	409779.339	553069.962
42	409792.525	553034.068
43	409801.729	553014.725
44	409812.321	552988.801
45	409830.655	552947.956
46	409849.653	552910.266
47	409869.597	552877.030
48	409873.065	552870.172
49	409876.016	552862.330
50	409880.692	552845.973
51	409885.954	552827.567
52	409889.652	552817.842
53	409893.255	552810.726
54	409898.208	552805.157
55	409907.667	552796.495
56	409929.410	552776.582
57	409937.157	552767.691
58	409949.808	552755.032
59	409956.337	552750.125
60	409969.360	552744.285
61	410002.959	552731.666
62	410031.389	552719.951
63	410057.984	552707.581
64	410071.447	552701.319
65	410085.794	552695.492
66	410102.996	552687.746
67	410124.685	552677.980
68	410139.855	552671.148
69	410156.843	552661.743
70	410167.398	552656.585
71	410179.629	552650.607
72	410187.783	552645.531
73	410198.449	552638.083
74	410206.603	552631.916
75	410211.108	552628.855
76	410207.130	552614.870
77	410198.180	552592.840

78	410192.490	552581.870
79	410177.660	552558.080
80	410158.910	552532.960
81	410142.160	552505.180
82	410137.500	552496.800
83	410129.040	552484.330
84	410122.940	552472.640
85	410117.600	552465.170
86	410111.240	552458.580
87	410109.310	552457.790
88	410103.000	552452.900
89	410091.640	552442.640
90	410082.370	552431.470
91	410055.900	552386.470
92	410048.100	552374.830
93	410039.980	552359.810
94	410036.900	552356.510
95	410031.070	552346.510
96	410012.560	552311.870
97	410010.280	552306.850
98	410010.440	552305.360
99	410008.940	552304.770
100	410008.430	552302.240
101	410007.570	552301.840
102	410003.960	552295.170
103	409988.810	552265.940
104	409977.520	552251.440
105	409966.410	552235.660
106	409963.340	552232.360
107	409927.700	552166.430
108	409919.850	552153.100
109	409913.510	552142.330
110	409907.890	552143.920
111	409885.160	552149.500
112	409870.960	552156.300
113	409863.360	552161.270
114	409838.130	552177.250
115	409815.160	552194.920
116	409806.300	552203.040
117	409802.410	552207.410
118	409796.130	552216.510
119	409789.540	552222.440
120	409782.020	552226.060
121	409777.810	552227.250
122	409765.110	552227.860

123	409760.010	552227.590
124	409748.170	552228.590
125	409698.340	552235.430
126	409664.790	552247.280
127	409653.920	552252.280
128	409636.310	552258.760
129	409618.780	552267.360
130	409612.050	552269.050
131	409597.630	552269.280
132	409588.330	552270.210
133	409573.180	552274.070
134	409564.720	552274.750
135	409546.080	552275.330
136	409535.030	552274.820
137	409490.980	552276.600
138	409473.150	552276.090
139	409444.330	552276.970
140	409420.690	552280.460
141	409408.960	552284.850
142	409397.180	552287.970
143	409391.330	552290.480
144	409382.180	552296.280
145	409371.430	552304.880
146	409363.120	552310.230
147	409346.620	552324.740
148	409342.660	552326.940
149	409336.020	552332.550
150	409322.170	552341.060
151	409313.820	552346.540
152	409304.640	552351.270
153	409296.550	552356.820
154	409283.770	552368.250
155	409282.150	552370.840
156	409279.880	552372.610
157	409268.820	552384.830
158	409256.260	552403.030
159	409242.790	552419.570
160	409228.650	552441.210
161	409223.560	552447.950
162	409214.750	552457.550
163	409207.360	552461.560
164	409197.810	552467.770
165	409182.530	552475.830
166	409165.140	552484.320
167	409147.510	552489.950

168	409135.780	552494.560
169	409114.090	552505.830
170	409099.130	552515.620
171	409076.830	552534.340
172	409070.200	552539.000
173	409061.870	552543.920
174	409050.970	552547.650
175	409041.680	552549.000
176	409032.350	552549.070
177	409010.960	552543.580
178	409001.580	552541.960
179	408990.520	552541.030
180	408966.790	552541.540
181	408954.960	552542.970
182	408913.480	552545.730
183	408895.650	552545.430
184	408877.660	552546.410
185	408877.010	552546.010
186	408851.150	552547.560
187	408827.810	552546.250
188	408820.140	552545.000
189	408815.850	552543.430
190	408810.670	552544.770
191	408810.270	552544.780
192	408807.350	552544.760
193	408803.660	552544.090
194	408800.150	552543.570
195	408769.950	552538.850
196	408734.090	552525.920
197	408725.570	552523.950
198	408706.880	552522.160
199	408671.160	552516.440
200	408655.050	552516.300
201	408642.360	552517.380
202	408633.030	552517.330
203	408616.040	552515.520
204	408595.670	552514.400
205	408591.420	552514.050
206	408589.520	552514.510
207	408583.780	552513.550
208	408562.560	552512.230
209	408548.080	552508.670
210	408542.990	552508.340
211	408533.390	552505.540
212	408527.610	552502.460

213	408516.010	552494.610
214	408498.540	552479.020
215	408474.880	552461.420
216	408469.040	552455.580
217	408461.810	552443.840
218	408453.050	552418.550
219	408439.840	552393.340
220	408425.320	552377.270
221	408421.680	552375.000
222	408407.350	552368.680
223	408404.120	552365.980
224	408401.090	552362.650
225	408397.790	552356.770
226	408392.350	552349.230
227	408388.580	552340.820
228	408380.120	552309.580
229	408361.660	552275.980
230	408349.700	552249.900
231	408348.180	552247.810
232	408346.680	552247.200
233	408343.330	552249.170
234	408315.770	552273.550
235	408293.340	552294.170
236	408278.950	552306.090
237	408260.870	552324.010
238	408243.360	552339.380
239	408227.760	552354.290
240	408216.570	552367.210
241	408200.990	552383.610
242	408175.530	552414.600
243	408163.980	552430.920
244	408155.050	552440.410
245	408142.220	552455.900
246	408131.490	552470.940
247	408128.990	552473.100
248	408128.180	552475.030
249	407938.934	552822.035
250	407902.392	553076.053
251	407885.457	553195.064
252	407869.526	553267.132
253	407862.978	553307.978
254	407825.720	553481.354
255	407890.181	553497.715
256	407948.989	553494.963
257	408011.447	553508.683

258	407892.303	553680.044
259	408122.022	553793.216
260	408105.346	553801.737
261	408022.705	553848.415
262	407960.818	553876.940
263	407893.371	553908.429
264	407779.743	553922.628
265	407731.038	553911.987
266	407403.793	554105.839
267	407378.458	554120.847
268	407385.740	554240.888
269	407423.081	554410.448
270	407428.084	554430.228
271	407431.738	554446.668
272	407434.296	554476.625
273	407440.509	554524.849
274	407456.224	554568.324
275	407474.542	554613.184
276	407489.161	554637.296
277	407504.875	554658.120
278	407524.245	554691.366
279	407531.963	554717.864
280	407571.432	554814.312
281	407584.843	554965.625
282	407601.937	555147.498
283	407616.693	555283.028
284	407601.177	555340.466
285	407538.442	555759.596
286	407478.609	556269.249
287	407478.613	556435.861
288	407391.938	556612.873
289	407308.055	556607.614
290	407245.457	556660.081
291	407188.074	556731.764
292	407157.257	556757.271
293	407118.001	556781.208
294	407056.517	556794.990
295	407005.017	556804.708
296	406957.409	556820.444
297	406949.715	556820.997
298	406733.800	557110.070
299	407148.970	557119.110
300	407476.640	557100.870
301	407697.500	557046.240
302	408003.420	556987.420

303	408006.583	556987.405
304	408041.547	556977.065
305	408088.476	556964.459
306	408107.577	556962.213
307	408114.615	556891.925
308	408113.943	556824.696
309	408100.492	556783.014
310	408092.422	556737.299
311	408097.104	556675.829
312	408087.016	556627.424
313	408055.408	556530.615
314	408138.127	556537.338
315	408417.367	556650.239
316	408423.307	556689.261
317	408399.546	556737.615
318	408406.335	556762.216

## **2.9. ZONE CU RISCURI NATURALE**

### **2.9.1. Alunecări de teren și solifluxiuni**

Conform *Documentației tehnice privind alunecările de teren și zonele inundabile* întocmită în anul 2018 de PFA Mureșan Lorell Sorin, în intravilanul localităților comunei Moldovenești au fost identificate zone cu risc mediu și mediu-mare de alunecări de teren.

În localitatea Moldovenești au fost identificate zone cu risc mediu și mediu-mare de alunecări de teren. În intravilanul localităților Bădeni și Stejeriș au fost identificate zone cu risc mediu-mare de alunecări de teren. În intravilanul localităților Plăiești, Pietroasa și Podeni nu au fost identificate zone cu risc la alunecări de teren. Zonele cu risc de alunecări de teren au fost marcate ca atare în planșele de reglementări urbanistice și zonificare.

### **2.9.2. Eroziuni de maluri**

Nu au fost semnalate zone afectate de eroziuni de maluri.

### **2.9.3. Dislocări de stânci**

Nu au fost semnalate zone afectate de dislocări de stânci, mai ales că relieful este de preponderent de deal și pe de-a lungul cursurilor râurilor, de luncă.

### **2.9.4. Văi torențiale**

Nu sunt menționate zone afectate de văi torențiale.

### **2.9.5. Zone inundabile**

Inundații pe teritoriul comunei Moldovenești pot să apară ca urmare a revărsării văilor care traversează satele comunei, a scurgerilor de pe versanți în urma unor ploi abundente, topirii rapide a stratului de zăpadă sau blocării cursurilor de apă de alunecări de teren sau ghețuri.

Conform *Documentației tehnice privind alunecările de teren și zonele inundabile* întocmită în anul 2018 de PFA Mureșan Lorell Sorin, pe întreg teritoriul administrativ al comunei Moldovenești au fost identificate zone afectate de risc la inundații, totalizând o suprafață de 287,38 ha (2,07% din total UAT), din care, 113,54 ha (0,82% din total) sunt în intravilanul existent.

La nivelul fiecărui sat în parte situația existentă se prezintă astfel:

- în intravilanul reședinței de comună Moldovenești 22,90 ha, adică 7,88% din suprafața intravilanului prezintă risc la inundații;
- în satul aparținător Plăiești sunt 28,43 ha, echivalent cu 25,43% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul aparținător Bădeni sunt 26,61 ha, echivalent cu 4,89% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul aparținător Stejeriș sunt 21,43 ha, echivalent cu 21,91% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul aparținător Pietroasa sunt 1,57 ha, echivalent cu 1,40% din intravilan, afectate de risc la inundații;
- în satul aparținător Podeni sunt 12,60 ha, echivalent cu 12,19% din intravilan, afectate de risc la inundații;

### **2.9.6. Zone mlăștinoase**

În studiile întocmite nu sunt menționate zone mlăștinoase.



## 2.10. ECHIPAREA TEHNICO-EDILITARĂ

### 2.10.1. Gospodarirea apelor

Artera principala hidrografica o formeaza valea Ariesului care traverseaza teritoriul comunei pe la nord, afluentii principali fiind valea Valenilor, valea Plaiesti si valea Badeni. Valea Podenilor si valea Stejerisului sunt afluentii al Muresului. Pe teritoriul comunei se afla si ape statatoare, lacuri care ocupa fundul vail Stejerisului - lacul Stejeris si lacul Badeni.

### 2.10.2. Alimentarea cu apă

Comuna Moldovenesti dispune la ora actuala de un sistem propriu de alimentare cu apa.

In prezent exista retea de apa potabila in toate localitatile comunei: resedinta de comuna Moldovenesti si satele: Plaiesti, Badeni, Pietroasa, Podeni si Stejeris.

Sursele de apa pentru acestea sunt diverse: fie sunt puturi forate, fie sunt izvoare captate. In unele localitati, apele captate sunt directionate si stocate in rezervoarele de apa existente, astfel:

- Rezervor 300 mc – localitatea Moldovenesti
- Rezervor 200 mc – localitatea Plaiesti
- Rezervor 200 mc – localitatea Badeni

In celelalte localitati, apele captate se distribuie in retele locale, fara a fi stocate.

La sistemul de alimentare cu apa existent sunt racordate atat locuintele, cat si obiectivele administrative, economice si social-culturale din zona centrala a localitatilor: scolile, gradinitele, zona de comert, caminele culturale, dispensarele.

Pentru viitor, se preconizeaza alimentarea cu apa in mod centralizat a tuturor localitatilor comunei. In acest sens, a fost elaborat un Master plan care prevede centralizarea sistemului de alimentare cu apa, tratarea acesteia pentru aducerea ei la parametrii impusi de normele in vigoare, precum si preluarea sistemului de catre operatorul regional de utilitati din zona, respectiv Compania de Apa Aries S.A. Turda.

*Disfunctionalitati:*

- lipsa sistemului centralizat de alimentare cu apa în comuna
- nerespectarea zonelor de protectie sanitara în jurul surselor de apa potabila (fântâni), conform Legii apelor nr.107 cu respectarea distantei fata de posibilele surse de poluare a apei.

### 2.10.3. Canalizarea

În localitatile comunei nu exista un sistem de canalizare a apelor uzate menajere, în prezent majoritatea gospodariilor si unitatilor social administrative fiind dotate cu latrine uscate si câteva fose septice si puturi absorbante. Apa uzata se infiltreaza fara a fi epurata în stratul freatic, fiind un permanent focar de infectie si un real pericol pentru sanatatea locuitorilor care folosesc apa din pânza freatica de suprafata.

In Planul urbanistic general intocmit in urma cu peste 20 ani erau prevazute a se realiza mai multe statii de epurare, cate una la fiecare localitate. Din lipsa fondurilor de finantare a acestor obiective nu s-au realizat statiile de epuarre preconizate.

Apele pluviale din comuna sunt colectate prin intermediul rigolelor si santurilor amplasate pe marginea drumurilor, evacuarea apei făcându-se gravitacional la emisarii naturali.

In prezent, in unele localitati ale comunei Moldovenesti au fost demarate lucrari pentru realizarea retelei de canalizare menajera, insa nu sunt finalizate. A fost elaborat si un Master plan pentru canalizarea comunei Moldovenesti care prevede un sistem centralizat de colectare si epurare a apelor uzate menajere. In acest sens, apele uzate vor fi canalizate din localitatile comunei si vor fi directionate catre un canal colector realizat de Compania de Apa Aries S.A. Turda in zona comunei Mihai Viteazu, canal care dirijeaza apele uzate catre statia de epurare din Campia Turzii.

Executia lucrarilor mentionate se va realiza pe baza unor proiecte tehnice si detalii de executie elaborate de catre firme specializate.

*Disfunctionalitati*

- lipsa unui sistem centralizat de canalizare a apelor uzate menajere
- lipsa statiei de epurare

### 2.10.4. Alimentarea cu energie electrică

Localitățile comunei Moldovenesti sunt alimentate cu energie electrică din Sistemul Energetic Național, prin linii electrice aeriene de medie tensiune (LEA 20 kV), iar apoi distribuție locală în joasă tensiune prin intermediul posturilor de transformare și linii electrice aeriene de joasă tensiune (0,4 kV).

Principalele linii electrice aeriene de medie tensiune care traversează teritoriul administrativ al comunei Moldovenesti sunt:

- LEA 20 KV Mihai Viteazu - Moldovenesti – Buru;
- LEA 20 KV Mihai Viteazu - Ocna Mures;
- LEA 20 KV Cicaș – Pietroasa.

Din aceste linii principale de alimentare există ramificații spre localitățile comunei și spre zonele cu profil agro-industrial unde sunt consumatori de energie electrică.

Teritoriul administrativ al comunei Moldovenesti mai este traversat și de linii electrice aeriene de înaltă tensiune:

- LEA 110 KV Mihai Viteazu - Ocna Mures;
- LEA 220 KV Gilau - Alba Iulia cu ramificație spre Turda.

Consumatorii casnici, dotările social-culturale și unitățile agro-industriale sunt alimentate cu energie electrică de joasă tensiune prin intermediul posturilor de transformare de 20/0,4 kV, cu diferite puteri, cuprinse între 40 kVA și 400 kVA. Pe întregul teritoriu administrativ al comunei Moldovenesti există un număr de 18 posturi de transformare, totalizând o putere aparentă de 2849 kVA.

Repartizarea pe localități a posturilor de transformare este următoarea :

● localitatea Moldovenesti	1 buc. PTA cu putere de 160 KVA
	1 buc. PTA cu putere de 63 KVA
- Rezervor apă	1 buc. PTA cu putere de 40 KVA
- Balastiera	1 buc. PTA cu putere de 250 KVA
- C.A. Aries	1 buc. PTZ cu putere de 2x100 KVA
	1 buc. PTZ cu putere de 250 KVA
	1 buc. PTZ cu putere de 2x400 KVA
● localitatea Podeni	2 buc. PTA cu puteri de 63 și 100 KVA
● localitatea Badeni	3 buc. PTA cu puteri de 100 KVA
● localitatea Plaiesti	1 buc. PTA cu putere de 160 KVA
	1 buc. PTA cu putere de 100 KVA
● localitatea Stejeris	2 buc. PTA cu puteri de 40 și 63 KVA
- Moara Stejeris	1 buc. PTA cu putere de 160 KVA
● localitatea Pietroasa	1 buc. PTA cu putere de 100 KVA

Consumatorii casnici, social-culturali și agro-industriali sunt racordați la rețelele de distribuție stradale de 0,4 kV executate aerian pe stâlpi de beton și în unele zone secundare pe stâlpi de lemn. În ultimii ani au fost reabilitate rețelele electrice de distribuție în joasă tensiune în localități, fiind înlocuite liniile electrice cu conductoare neizolate cu cabluri electrice aeriene, izolate și torsadate.

Sursele de alimentare preiau fără dificultăți necesarul de putere și energie electrică a consumatorilor. Întreruperile în alimentarea actuală cu energie electrică a consumatorilor nu provin în general din suprasarcini ci mai ales de siguranța redusă a schemei de alimentare, proprie liniilor aeriene de distribuție MT care sunt amplasate într-o zonă cu multe furtuni pe an.

### 2.10.5. Rețeaua de telecomunicații, activitatea de poștă

Telefonia fixă este asigurată de către operatorii de rețele din zonă, iar telefonia mobilă are o rază bună acoperire în majoritatea localităților din comună.

Rețeaua de date (cablu TV, internet) este parțial prezentă în localitățile din comună, prin operatorii RCS-RDS și Telekom. Există rețele de distribuție între localități cu cablu cu fibre optice și distribuție pe cabluri clasice în localități. Dezvoltarea rețelelor de distribuție din localități a fost în concordanță cu cererea locuitorilor pentru acces la rețelele de date.

Comuna este deservită de Compania Națională Poșta Română S.A, Direcția Regională de Poșta Cluj, pe teritoriul comunei funcționând Oficiul Postal Moldovenesti.

### 2.10.6. Alimentarea cu gaze naturale și caldura

Comuna Moldovenesti dispune în prezent de rețea de utilizare a gazelor naturale doar în trei localități din comuna. Astfel, conducta magistrală de alimentare dinspre orașul Turda transportă gazele naturale către Stația de reglare a presiunii amplasată în localitatea Plaiesti, de unde se face distribuția gazelor naturale către localitățile Moldovenesti și Badeni.

În localitățile în care există rețea de utilizare gaze naturale, locuințele sunt încălzite fie cu sobe de teracotă, fie cu microcentrale. În localitățile în care nu este realizată rețeaua de distribuție a gazelor naturale, locuitorii folosesc metode convenționale pentru încălzirea locuințelor, prin folosirea combustibilului solid (lemn).

Pentru viitor se are în vedere extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale și pentru alimentarea localităților Pietroasa, Podeni și Stejeris. În acest sens, vor fi realizate proiecte tehnice de execuție de către firme abilitate.

#### *Disfuncționalități:*

- lipsa instalațiilor de încălzire centrală, în special în spațiile socio-culturale, ceea ce înseamnă reducerea substanțială a confortului
- o mică parte din gospodării dispun de instalații proprii de gaz pentru încălzirea locuinței sau pentru prepararea apei calde la baie și bucatării

### 2.10.7. Gospodărie comunală

În prezent, în unele dintre localitățile comunei, deșeurile se colectează organizat de către firme specializate în acest sens. În majoritatea gospodăriilor, deșeurile menajere sunt depozitate și transformate în compost folosit în agricultură.

Pentru viitor, se dorește implementarea măsurilor Uniunii Europene privind colectarea selectivă, precum și recuperarea și reciclarea anumitor fracțiuni de deșuri.

## 2.11. PROBLEME DE MEDIU

O problemă majoră a mediului la momentul actual o constituie poluarea.

O sursă de poluare o constituie drumurile naționale DN1 și DN75, intens circulat, datorită emisiilor ridicate de dioxid de carbon și hidrocarburi nearse. Poluarea chimică este însoțită și de poluarea fonică.

Majoritatea poluanților sunt apoi "spălați" de către ploaie, zăpadă sau ceață. Această ploaie acidă ajunge în sol și în sursele de apă, poluându-le, putând să afecteze și sănătatea umană.

Lipsa rețelilor de canalizare constituie o altă sursă de poluare, atât a solului cât și a apelor și implicit a pânzei de apă freatică.

Metodele iraționale de administrare a solului au degradat serios calitatea lui, au cauzat poluarea și au accelerat eroziunea. Tratarea solului cu îngrășăminte chimice, pesticide și fungicide omorâ organismele utile cum ar fi unele bacterii, fungi și alte microorganisme. Acest proces omorâ fără discriminare chiar și organismele benefice și lasă solul steril și dependent de îngrășăminte pentru a suporta creșterea plantelor. În consecință, se folosesc tot mai multe îngrășăminte, ceea ce duce la poluarea râurilor și lacurilor în perioadele cu inundații.

După aderarea României la Uniunea Europeană în anul 2007 au fost instituite zonele protejate SCI Natura 2000. Suprafața totală a propunerilor de situri Natura 2000 reprezintă 17,84% din suprafața țării. O bună parte din aceste situri se suprapun peste ariile naturale protejate de interes național (parcuri naționale, parcuri naturale și rezervații).

În comuna Moldovenesti, au fost introduse în Natura 2000 aprox. 5441 ha de teren. În câteva situații izolate limita siturilor se suprapune cu limita intravilanului, în satele .

Rețeaua Natura 2000 este o rețea europeană de zone naturale protejate care cuprinde un eșantion reprezentativ de specii sălbatice și habitate naturale de interes comunitar. A fost constituită nu doar pentru protejarea naturii, ci și pentru menținerea acestor bogății naturale pe termen lung, pentru a asigura resursele necesare dezvoltării socio-economice.

Natura 2000 este o rețea ecologică constituită din situri Natura 2000 de două tipuri: Arii Speciale de Conservare (SAC - Special Areas of Conservation) constituite conform Directivei Habitate și Arii de Protecție Specială Avifaunistică (SPA - Special Protection Areas), constituite conform Directivei Păsări.

Aceste situri sunt identificate și declarate pe baze științifice (conform procedurilor celor două Directive) cu scopul de a menține într-o stare de conservare favorabilă o suprafață reprezentativă a celor mai importante tipuri de habitate (enumerată în Anexa I a Directivei Habitate) și populații reprezentative de specii ale Europei (enumerată în Anexa II a Directivei Habitate și în Anexa I a Directivei Păsări).

La definirea acestor situri nu s-a plecat de la ideea unei protecții stricte, care să interzică activitatea umană. Dimpotrivă, se consideră că în foarte multe situații activitățile umane de gospodărire a resurselor naturale pot continua. În multe cazuri prezența habitatelor și a speciilor din siturile Natura 2000 se datorează în special modului în care de sute de ani sunt gospodărite durabil pădurile, pășunile sau fânețele.

În siturile Natura 2000 sunt permise activități agricole tradiționale, unele dintre acestea necesare pentru menținerea

peisajelor (de exemplu, pajiștile montane), cultivarea și obținerea produselor ecologice - legume, fructe, produse lactate, carne, sucuri de fructe, activități de vânătoare și pescuit, cu condiția ca siturile Natura 2000 să își păstreze obiectul conservării.

Exploatarea terenurilor agricole nu trebuie să conducă însă la degradarea sau distrugerea habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale de interes comunitar, pentru care zona a fost declarată sit Natura 2000.

Aceste activități vor respecta măsurile minime de management pentru speciile de interes comunitar, de exemplu:

- respectarea perioadelor de reproducere, cuibărit, popas și iernat;
- exploatarea masei lemnoase - în funcție de habitatul / specia pentru care zona a fost declarată sit Natura 2000;
- construcții din materiale tradiționale, în acord cu arhitectura zonei;
- activități de promovare și dezvoltare a turismului durabil, cu accent pe ecoturism.

Nu sunt permise în zonele protejate construcții și lucrări de infrastructură care afectează habitatele/speciile pentru care zona a fost declarată sit Natura 2000. Excepție fac acele lucrări care sunt importante pentru siguranța oamenilor sau de importanță națională. Conform legislației în vigoare, activitățile din siturile Natura 2000 se vor supune procedurii de evaluare a impactului de mediu, dacă lucrările prevazute afectează habitatele și/sau speciile pentru care acea arie a fost declarată sit Natura 2000.

Evaluarea impactului asupra mediului nu va fi însă necesară pentru activitățile zilnice; de asemenea, declararea unei zone ca sit Natura 2000 nu afectează dreptul de proprietate asupra terenurilor. În cazul în care vor exista activități care trebuie stopate, datorita declarării unei zone drept sit Natura 2000, fermierii, proprietarii, administratorii și concesionarii de terenuri vor primi plăți compensatorii.

Pe lângă conservarea capitalului natural, rețeaua Natura 2000 oferă oportunități importante pentru dezvoltare economică durabilă, atât prin posibilitatea atragerii de fonduri, cât și printr-un management economic eficient în beneficiul oamenilor și al naturii.

La nivelul comunei Moldovenești teritoriile împădurite ocupă 26.97% din suprafața totală, situându-se peste media județeană care este de 24.54%.

Cu toate acestea, se propune realizarea unor studii de specialitate care să stea la baza unor proiecte de împădurire a terenurilor degradate, afectate de alunecări de teren, albiile cursurilor de apă.

## 2.12. DISFUNCȚIONALITĂȚI

Strategia de dezvoltare locală a comunei Moldovenești a demarat o cercetare sociologică ce a constat într-un sondaj de opinie și derularea a patru focus-grupuri. Prin acestea s-a urmărit identificarea principalelor probleme cu care se confruntă comunitatea și opinia cetățenilor referitoare la nevoile lor. Acestea au fost structurate pe următoarele subiecte:

- Educație, cultură și sport
- Sănătate, asistență socială și protecția mediului
- Mediu de afaceri și infrastructura
- Agricultură și infrastructura
- **Educație, cultura și sport:**
  - Clădirile școlilor și grădinițelor necesită renovare și dotare
  - Lipsa unui laborator dotat pentru orele de chimie, fizică, biologie și informatică
  - Absența locurilor de joacă amenajate în curtea școlilor și a grădinițelor
  - Lipsa unui centru de tip „Școală după școală” sau a unei facilități de tip semi-internat sau cu program prelungit
  - Lipsa unui centru de învățare continuă sau de recalificare
  - Lipsa dotărilor (mobilier, grupuri sanitare, bucătării) pentru a putea organiza evenimente mai mari în căminele culturale
  - Lipsa amenajărilor și reabilitărilor pentru punerea în valoare a bisericilor monument
  - Lipsa unei săli de sport și unui bazin de înot
  - Lipsa unui centru de agrement pentru vârstnici
- **Sănătate, asistență socială și protecția mediului:**
  - Clădirile cabinetelor medicale necesită renovări și dotări
  - Numărul cabinetelor medicale este insuficient
  - Un singur punct farmaceutic nu este suficient
  - Absența unui centru de zi
  - Lipsa parcurilor și spațiilor amenajate de petrecere a timpului liber
- **Agricultură și infrastructură agricolă:**
  - Absența unui centru sau a unor puncte de desfacere și comercializare pentru produsele agricole în zonă
  - Lipsa unor puncte de prelucrare și ambalare a produselor agricole în zonă
  - Lipsa unui spațiu de colectare sau a unei firme de colectare a laptelui în comună

- Inexistența unor depozite pentru produsele agricole
- Lipsa unei infrastructuri funcționale pentru irigații
- Lipsa unui spațiu/punct de sacrificare a animalelor
- **Mediul de afaceri și infrastructură:**
  - Slaba dezvoltare a comunei din punct de vedere economic (industrie, comerț, servicii)
  - Slaba dezvoltare a serviciilor în domeniul turismului și agroturismului și a serviciilor conexe turismului (drumetrii, spa, offroad, călărie, parc de aventură etc.)
  - Absența unui sistem de canalizare
  - Slaba dezvoltare a sistemului de apă potabilă și de tratare a apei
  - Slaba dezvoltare a sistemului rutier între comuna Moldovenești și Rimetea
  - Lipsa drumurilor asfaltate în localitățile Podeni și Stejeriș și a drumului până la limita de județ

## 2.13. NECESITĂȚI ȘI OPTIUNI ALE POPULAȚIEI

Urmărind structura celor patru categorii au fost identificate următoarele direcții strategice de dezvoltare:

### **Educație, cultură și sport:**

- Renovarea clădirilor utilizate ca școli și grădinițe
- Dotarea școlilor cu mobilier nou și echipamente moderne
- Amenajarea unor laboratoare pe specialități
- Amenajarea de săli de sport
- Amenajarea unui bazin de înot
- Amenajarea de locuri de joacă în curtea școlilor și a grădinițelor
- Reînnoirea gardurilor și a porților care împrejmuiesc școlile și grădinițele
- Înființarea unui centru de tip „Școală după școală”
- Înființarea unui centru de învățare continuă sau recalificare adulți
- Renovarea și punerea în valoare a bisericilor monument
- Punerea în valoare a fostei cetăți prin trasee cu tematică
- Amenajarea unor spații corespunzătoare de cazare pentru tabere culturale
- Asigurarea unui antrenor, a dotărilor și a spațiilor necesare pentru practicarea fotbalului

### **Sănătate, asistență socială și protecția mediului:**

- Renovarea, modernizarea și dotarea clădirii dispensarului din Moldovenești pentru a fi transformată într-o micro-clinică care să conțină cabinete medicale (de familie, stomatologic și psihologic) și un micro-laborator pentru investigații
- Renovarea clădirii în care funcționează cabinetul medical din Plăiești
- Înființarea, dotarea și autorizarea unui cabinet medical în Bădeni
- Dotarea și renovarea spațiului în care activează cabinetul medical veterinar
- Înființarea unui centru de zi dedicat activităților sociale și activitățile de conștientizare
- Regularizare, curățare și ecologizare a văilor și cursurilor de apă
- Accesarea fondurilor destinate programelor de asistență socială

### **Mediul de afaceri și infrastructură:**

- Susținerea dezvoltării de structuri de primire turistică și agroturistică și servicii conexe acestora
- Sprijinirea activităților și demersurilor în domeniul turismului
- Sprijinirea tuturor demersurilor de promovare a tradițiilor din comună, inclusiv a meșteșugurilor
- Oferirea de facilități pentru atragerea unor investitori pentru ocuparea întregului parc logistic al Comunei
- Modernizarea/inființarea de rețele de apă potabilă în comună și montarea de apometre
- Înființarea de rețele de canalizare în comună și racordarea cetățenilor
- Asfaltarea drumurilor în localitățile Podeni și Stejeriș și asfaltarea drumului până la limita de județ cu Alba și legătura Bădeni-Plăiești
- Dezvoltarea infrastructurii de drum care face legătura între Moldovenești și Rimetea
- Întreținerea și amenajarea drumurilor din comună
- Îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului rutier al comunei
- Introducerea rețelei de internet (prin fibră optică), televiziune, telefonie fixă și mobilă în toate localitățile.

### **Agricultură și infrastructură:**

- Înființarea unui centru de informare pentru agricultori
- Susținerea agricultorilor și a agenților economici care activează pe rază comunei în tehnologizarea/retehnologizarea producției

- Sprijinirea agricultorilor și a agenților economici cu profil agricol de pe raza comunei în înființarea unui depozit pentru produsele agricole
- Sprijinirea agricultorilor și a agenților economici cu profil agricol de pe raza comunei în înființarea de asociații agricole
- Susținerea unor agenți economici de profil în demersuri pentru înființarea unui centru de colectare a produselor agricole
- Sprijinirea agricultorilor și a agenților economici cu profil agricol de pe raza comunei în a avea acces la piețe de desfacere
- Realizarea unui punct de desfacere a produselor agricole destinată producătorilor locali
- Oferirea de facilități pentru atragerea unor investitori în domeniul producției și prelucrării produselor agricole
- Sprijinirea agricultorilor și a agenților economici în deschiderea și generarea de activități economice de prelucrare sau ambalare a produselor agricole
- Îmbunătățirea/modernizarea infrastructurii de drumuri agricole și forestiere din comună
- Refacerea, modernizarea sau înființarea de sisteme de irigații în comună
- Realizarea unui spațiu/punct de sacrificare a animalelor
- Sprijinirea activităților și demersurilor pentru realizarea unui brand de comună